

पालि

एसवाहिनी

(जम्बुदीपुप्पत्ति कथा)

सम्पादक
भिक्षु महानाम महास्थविर

प्रकाशक
भिक्षु अनिरुद्ध महास्थविर

पालि

रसवाहिनी

(जम्बुदीपुप्पत्ति कथा)

सम्पादक

भिक्षु महानाम महास्थविर

Dhamma.Digital

प्रकाशक

भिक्षु अनिरुद्ध महास्थविर

प्रकाशक

भिक्षु अनिरुद्ध महास्थविर
राजकीय बुद्ध मन्दिर
लुम्बिनी, नेपाल

(अष्टम शोधित/द्वितीय)

सम्पादक

भिक्षु महानाम महास्थविर

बुद्ध सम्बत् २५२७
नेपाल सम्बत् ११०४
विक्रम सम्बत् २०४०
ईस्वी सम्बत् १९८३

मूल्य:- रु. १३।-

थाकू:-

नेपाल सहकारी प्रेस लि०
ओमबहाल, काठमाडौं

मन्तव्य

शुगु “जम्बुद्वीपुत्पत्ति रसवाहिनी” सफू ह्लापा ह्लापा सोहल द्वीपय् प्रतिसम्भदा ज्ञानं पूर्णं जुया बिज्यापि अरहन्तपिसं सोहलो भाषाय् च्वया बिज्याना तःगुयात सीहलद्वीप महाबिहार गुत्तवङ्क परिवेणय् बिज्याना च्वंहा भद्दन्त रट्टपाल स्थविरं सकल द्वीप वासिपिन्त हित सुख कत्वाणया कामना याना मगध भाषाय् हीका बिज्यात । उकि अथे घया तलः-

“तत्थ तत्थूपपन्नानि वस्थूनि अरहा पुरे ।
अभासुं द्वीप भासाय ठपेसुं तं पुरातना ॥

महा बिहारे तङ्गुत्त वङ्क परिवेण वासिको ।
रट्टपालोति नामेन सीलाचार गुणाकरो ॥”

यथे रट्टपाल स्थविरं च्वया बिज्याना तःगु पुलांगु ‘रसवाहिनी ग्रन्थ’ ताकाल समये बित्ते जुया बसेलि आपाल अशुद्ध खने दया वःगुलि कवि कुञ्जर महावेद्याकरणिक जुया बिज्याहा भद्दन्त वेदेह सामि स्थविरं अशुद्ध जुया च्वंगु ग्रन्थयात संशोधन याना ह्लापा अथे खः अथे हे याना बिज्यात ।

भद्दन्त रट्टपालं च्वया बिज्याना तःगुयात भद्दन्त वेदेह सामि संशोधन याना बिज्यागु थ्व ‘रसवाहिनी’ वसपोल पिनिगु “अत्तनो-मति” (मन कथा) लं मल्लु । महामहेन्द्र प्रमुख परम्परागत जुया बिज्यापि अरहन्तपिसं दान कथा सील कथा आदि घटनाक्रम नाप स्वाका कना बिज्याना तःगु उपदेश खः ।

थ्व सफू बर्मा देशय् च्वंपिनि पालि भाषा अभ्यास याइपिन्त आपाल हित उपकार जुइगु खंका बिज्याना मोल्मेन टाउं पाउ

चयाउँ विहाराधिपति अग्गमहापण्डित ऊ. चक्कपाल महास्थविरं
यःम्ह स्थापना याना विज्यागु “परिघत्ति सद्धम्म पालक” परीक्षाय
चतुर्थ कक्षा तकया पाठ्यक्रमय दुध्याका विज्यात ।

सीहली लिपी जक दया च्वंगु “जम्बुद्वीपुष्पत्ति रसबाहिनी”
वसपोल चक्कपाल महास्थविरया अग्तेवासिक जुया विज्याहा
“ऊ. जनिन्द स्थविर” बर्मी लिपी हया विज्यात ।

जि वि. सं. १९६७ सालय पूज्य प्रज्ञानश्व महास्थविरया
अनुकम्पां कुशीनगरय पूज्य चन्द्रमणि महास्थविर याषाय् प्रनजित
जुया बर्माय् विद्याध्ययन यायेत वना, उगु बखतय् पूज्य अनिरुद्ध
महास्थविर मोल्मेन टाउँ षाउ चयाउँ ऊ. चक्कपाल महास्थविर
यागु विहारय् विद्याध्ययन याना विज्याना च्वंगु जुया च्वन । अन
जि वसपोल अनिरुद्ध महास्थविर याके थ्व रसबाहिनी पालि सफू
स्थना कयागु खः । थ्व सफू व्वनाबले स्वादिष्टगु महि चहि नयेबले
रस दुर्थे जित अथे हे रस ताल । लिपा परीक्षा बीत बर्मी भाषां
अर्थ छयाना व्वना । आयुष्मान् महानामया नं लङ्काय् पालि व्वनाबले
थ्व हे सफू व्वनागु धया विज्यात । वसपोल अनिरुद्ध महास्थविर
जित ह्यापा पालि स्थना विज्याहा गुरु खः । वसपोल किछुदँ बर्माय्
च्वना नेपालय् विज्यात । जि नं वसपोल नाप नेपालय् वया, लिपा
वसपोल लुम्बिनी च्वना विज्यात ।

इ. सं. १९७७ सालय वसपोल तामसेनय् बर्पावास च्वना
विज्याना सीहली भाषाय् दया च्वंगु “रसबाहिनी” नेपाल भाषां
अनुवाद याना इ. सं. १९७९ सालय लुम्बिनी वर्ष मानेयाःगु उपलक्ष्य
प्रकाश याना विज्यात । ह्यापा पीपू बाखँ मध्यय् नीपूया प्रथम भाष
याना पिकया विज्यात । लिपा इ. सं. १९८० सालय बाकी जुया
च्वंगु नीपू बाखँ नं द्वितीय भाग याना पिकया विज्यात ।

वसपोल थःगु ज्याय् काठमाण्डु बिज्यात । भोतय् हयामकुटी निमन्त्रणाय् बिज्याबले जि नं दु । वसपोलया उदारभाव खना जि 'भन्ते छलपोल रसबाहिनी प्रथम भाग द्वितीय भाग पिकया बिज्यात । अले जि रसबाहिनी पालि सफू छगू नं पिकया बिज्यासा ज्यू घका निवेदन यानाबले वसपोलं ज्यू घका स्वीकार याना बिज्यात ।

काठमाण्डुलय् लच्छित चवना वसपोल लुम्बिनी बिज्याय्त आयुष्मान महानामयात सीहली लिपीं देवनागरी लिपी हीकेत अहे याना थका बिज्यात । आयुष्मान महानामं चव्य सिधय्का प्रेसय् वी यंकल । जिके दुगु बर्मी लिपीयागु रसबाहिनी नाप मिले याना संशोधन याना यंका, प्रेसवालाया नं यक्व ज्या दया दच्छि घयाथें समयय् लगे जुल ।

थ्व सफू 'नेपाल बौद्ध परियत्ति शिक्षा' या पालि भाषा काइपि बिद्यार्थीरिस्त यक्व उपयोगी जुइथें ताः । छायाघाःसा बुकिया भाषा तःसकं सचल, जि "अखिल नेपाल भिक्षु महासंघ" पाखें स्वीकृति कया "नेपाल बौद्ध परियत्ति शिक्षा" या पाठ्यक्रमय् थ्व सफू नं दुथ्याकेगु बिचाः दु ।

वसपोल अनिरुद्ध महास्थविरं अमूल्यगु सफू प्रकाश याना बिज्यागुलि जि कृतज्ञ जुया चवना, नापं वसपोलया सुस्वास्थ्यया कामना याना चवना ।

थुजोगु महस्वपूणंगु मेमेगु पालि सफू नं पिकाय्त बुद्ध धर्मय् श्रद्धा सया चवपि महानुभावपिसं ग्वाहालि बीमाःगु परमावश्यक जुया चवंगु दु । अले जक भगवान बुद्धयागु धर्म नेपालय् हानं छको बुल्हुँ थिना बइ छयागु विश्वास दु । अस्तु ।

सुमङ्गल विहार

ललितपुर

६ आश्विन २०४०

भिक्षु बुद्धघोष

केन्द्रीय परीक्षा नियन्त्रक

नेपाल बौद्ध परियत्ति शिक्षा

प्रकाशकया निगू शब्द

कोणु नेपाः देशय् कोणु नेवा आखः। व्वने सःपि च्वय् सःपि बयोवृद्धपि द्वलय् सलय् छह्य निह्य बाहेक मद्य् घुंकल । आः थोकन्हे कोसं थ्व हे देवनागरी आखःयात नेवा आखःया रूपं व्यवहार याना च्वय्गु व्वनेगु याना च्वना । कोथाय् नेपालय् थ्व हे देवनागरी आखलं नं पालि भाषा जक मुक्कंगु सफू छगू निगूति बाहेक प्रकाशित मज्जुनि । आयुष्मान् बुद्धघोषं पालि परिचित् व्वनीपि विद्यार्थीस्येत् व्वकेत "रसवाहिनी" छगू देवनागरी आखलं मूलपालि जक प्रकाशित याना व्यूसा ज्यू घका जित घया विज्याना च्वंगु तकोमछि ब ताहे दये घुंकल । आयुष्मान् बुद्धघोषयागु इच्छा पुरे हे याना बीमाल घंगु बिचा याना थ्व ज्या शुरू याना छ्वया ।

सिहल लिपीं देवनागरी आखःयागु पाण्डुलिपि अत्सी मचासे तयार याना विज्याह्य आयुष्मान् महानाम खः । उलिजक मखु दिक्क मचासे प्रेसय् बराबर विज्याना प्रूफ स्वयेगु ज्या याना विज्याह्य नं बसपोल हे खः । अन्तिम प्रूफ आयुष्मान् बुद्धघोष नं स्वया विज्यायगुली ह्यातया विज्यागुलि याना थ्व सफू युलि परिशुद्ध रूपं प्रकाशित ज्वी फन । पालि परिचित् व्वनिपिस्त माःमाःगु मेमेगु नं पालि भाषा मुक्कगु सफूत प्रकाशित जुया बल घाःसा कोथाय् नेपालय् पालि भाषायागु जग बसय् ज्वीला घंगु सम्भावना खने दु । बिना पालि भाषायागु बांलाक अध्ययन मयायेकं तयागतयागु गम्भीराति गम्भीरगु घर्मयात अवबोध याना काय् भचा थाहे पाकिवगु जुया च्वन । उकि थज्जे थज्यागु सरलगु पालि ग्रन्थ लिपा लिपा नं प्रकाशित याये फयेमा घंगु शिक्षा यासे थ्व निगू शब्द थनं तुं व्वचायका छ्वयागु जुल ॥

२०४० कार्तिक २ गते

- भिक्षु अनिरुद्ध

राजकीय बुद्ध मन्दिर

लुम्बिनी, नेपाल

विषय सूची

विषय	पृ. संख्या
१ धम्मसोण्डक वत्थु	१
२ मिपलुद्दकस्स वत्थु	६
३ तिन्नं जनामं वत्थु	१३
४ बुद्धेनिया वत्थु	१८
५ अहिगुण्टकस्स वत्थु	२१
६ सरणथेरस्स वत्थु	२४
७ वेस्सामित्ताय वत्थु	२६
८ महामग्घातु वत्थु	३३
९ बुद्धधम्मवाणिजकस्स वत्थु	३७
१० रूपदेविया वत्थु	४०
धम्मसोण्डक वग्गो पठमो	
११ नग्घियराजस्स वत्थु	४४
१२ अञ्जतर मनुस्स वत्थु	५१
१३ विसमलोम कुमारस्स वत्थु	५३
१४ कच्चनदेविया वत्थु	५७
१५ व्यग्घस्स वत्थु	६०
१६ फलकस्सण्डदिस्सस्स वत्थु	६३
१७ चोरसहायस्स वत्थु	६६
१८ मरुत्तन्नाहाणस्स वत्थु	७३
१९ पानीयदिस्सस्स वत्थु	७४
२० सहायस्स परिच्चत्त जीवित्तकस्स वत्थु	७७

नग्घियराज वग्गो दुत्तियो

विषय	पृ. संख्या
२१ यकक्षध्वित वत्थु	८०
२२ मिच्छादिट्टिकस्स वत्थु	८२
२३ पादपीठिकाय वत्थु	८६
२४ उत्तरसामणेरस्स वत्थु	९१
२५ कावीशपट्टन वत्थु	९८
२६ चोरघातक वत्थु	१०२
२७ सट्ठोपासकस्स वत्थु	१०५
२८ कपणस्स वत्थु	११०
२९ देवपुत्तस्स वत्थु	११४
३० सोवलिस्थेरस्स वत्थु	११९

यकक्षध्वित वग्गो तेत्तियो

३१ महासेनरञ्जो वत्थु	१२६
३२ सुवण्णतिलकाय वत्थु	१२९
३३ कपणाय वत्थु	१३६
३४ इन्दगुत्तस्थेरस्स वत्थु	१४०
३५ साखमालपूजिकाय वत्थु	१४६
३६ मोरिय ब्राह्मणस्स वत्थु	१५०
३७ पुत्त वत्थु	१५४
३८ ते भातिक मधुवाणिजकानं वत्थु	१५७
३९ बोधिराज धीत्ताय	१७३
४० कुण्डलिया वत्थु	१७७

महासेन वग्गो चतुत्थो

नमो तस्स भगवतो अरहतो सम्मा सम्बुद्धस्स

रसवाहिनी

सत्थुप्प सत्थ चरणं सरणं जनानं,
अह्मादिमोलि मणिरंसि समाबहन्तं ।
पंकेरुहाममुदु कोमलचारुवणं ;
वन्दामि चक्कवरलक्खण मावधानं ॥१॥

सिद्धं जिनेन चिरकालमतन्दितेन,
यं भावको समधिगच्छति खेममगं ।
यं कप्परुक्खरुचोदानमणी'व भाति ;
तं धम्ममगमसमं पणमामि निच्चं ॥२॥

सन्तिन्त्रियं सुगतसूनुवहं विसुद्धं,
य दक्खिणेरथ मतदं सुच्चिपुञ्जखेत्तं ।
ताणेत्तिनं सरणमुच्चिकत्त सव्व दुक्खं ;
वन्दामि संघमनघं सिरसा महग्घं ॥३॥

यम्पत्तमेत्थ रतनत्तय थोमनेन,
पुञ्जेन तेन दुरितं सकलं पणुज्ज ।
वक्खामहं सुमधुरं रसवाहिनित्तं ;
भो! भो!! सुणन्तु सुजना मिमुदावहा सा ॥४॥

तत्थतत्थुप्पन्नानि वत्थूनि भरहापुरे,
 अभासुं दोषभासाय ठपेसुं तं पुरातना ।
 महाबिहारे तंगुत्तबंकरिवेण वासिको;
 रट्टपालो'ति नामेन सोलाचार गुणाकरो ॥५॥

हिताय परिवत्तेसि पजानं पालि भासतो,
 पुनरुत्तादि बोसेहि तमासि सब्बमाकुलं ।
 अनाकुलं करिस्सामि तं सुणाथ समाहिता,
 बोतरागा पुरे'बोच्चुं यस्मा तस्माहि भासितं ।
 एतमादरणीयं हि साधु साधुहि सब्बदा-ति ॥६॥

तत्थ तेसं वत्थूनमुप्पत्तियो द्विधा भवन्ति । जम्बुदीपे
 सीहलदीपे वा 'ति । तत्थ जम्बुदीपे तालीस सीहलदीपे तेसट्ठी 'तेसु
 ताव जम्बुदीपुप्पत्तिवत्थूनि आवी भविस्सन्ति । ततो 'पि धम्म
 सोण्डकरस वत्थुआदि - कथं ?

अम्हाकं किर भगवतो पुब्बे इमस्मि येव भट्ठकप्पे कस्सणो
 नाम सत्था लोके उदपादि । तस्स खो पन भगवतो सासनस्तर
 घानतो नचिरेनेव कालेन अम्हाकं बोधिसत्तो बाराणसीरञ्जो अगमहेसिथा
 कुच्छिस्मि निव्वत्ति । तस्सुपत्तिकाल समन्तरमेव सब्बसत्तानं मनसि
 धम्मसञ्ज्रा उदपादि तस्मात्स धम्मसोण्डो'ति नाममकंमु । सो पनेसो
 कुमारो महन्तेन परिवारेण वड्ढेत्तो सब्बसिप्पेसु निप्फत्ति पत्वा पितरा
 उपरज्जेन पूजितो हुत्वा दानादयो दसकुसलकम्मपथे पूरेत्तो पितु
 अच्चयेनामच्चेहि रज्जेना 'भि सिचिहो अहोसि । सो पनेस धम्मसोण्डक
 महाराजा देवनगरसदिसे बाराणसीनगरे चवकवत्तिसदिसं बाराणसीरज्जं
 कारेत्तो मासद्वमासच्चयेन सिरिसयतगतो एवं चिन्तेसि ममेवं रज्जसिरि-
 मनुभनं न सोभति धम्मवियोगेन दिवाकर विरहितो नमोविया'ति
 आदिना ना ना कारणं चिन्तेसि-तेनेत्थः-

पुञ्जेन सीलाविमयेन पुब्बे कतेन पत्तो'स्मि अत्तन्दितेन ।
मसक्कसारे विय देवराजा राजत्तमिद्धे पुरमुत्तमग्घि ॥७॥

रूपेन हारी मयनुस्सवेन सहेनसम्मा सवणामतेन ।
गन्धेन घाणुस्सवसोभनेन रसञ्जपुञ्जेन रसेन चा'पि ॥८॥

फस्सेन गत्तस्स सुफस्सवेन समिद्धिपत्तो'स्मि महिद्धिको'हं ।
नेवेत्तकेनेव पमादभावमापज्जितुं युत्तरूप'ति जत्था ॥९॥

दस्सामि अङ्गं अपि जीवितञ्च धञ्जं धनं चा'पि पसन्नचित्तो ।
सोस्सामि धम्मं सिवमादधानं जिनेरितं जातिजरापहाणं ॥१०॥

नसोभति यथाकासं जलंधामपति विना ।
रज्जकरणं तथा मय्हं विना धम्मा नसोभति ॥११॥

नसोभति यथा रति निसानाथं विना सदा ।
रज्जकरणं तथा मय्हं विना धम्मा न सोभति ॥१२॥

अलङ्कृतो'पि चे हत्थि विना दाठा नसोभति ।
रज्जकरणं तथा मय्हं विना धम्मा न सोभति ॥१३॥

यथा कल्लोलमालीयं विना वेला न सोभति ।
रज्जकरणं तथा मय्हं विना धम्मा न सोभति ॥१४॥

यथा सुमण्डितो राजा कपटो नेव सो भति ।
रज्जकरणं तथा मय्हं विना धम्मा न सोभति ॥१५॥

धम्ममेव सुणिस्सामि धम्मे मे रमती मनो ।
न हि धम्मा परं अत्थि धम्ममूलंति सम्पदन्ति ॥१६॥

एवं चिन्तेत्वा पातोव सिरिगम्भा निक्खम्म सुसज्जते समुस्सित
सेतच्छत्ते राजपल्लङ्के अमच्चगणपरिवृतो निसोदि । देवराजा बिय
बिरोचमानो निसिन्नो पन राजा अमच्चे एवमाह - “यो पनेत्थ भोन्तो
बुद्धभासितेसु धम्मेषु किञ्चि धम्मं जानाति सो भासतु सोतुमिच्छामि
धम्मन्ति ।” ते सब्बेपि मयं देव न जानामाति आहसु । तं सुत्वा
अनत्तमनो राजा एवं चिन्तेसि । यन्नूनाहं हत्थिक्खन्धे सहस्स
ठपेत्वा, नगरे भेरि चरापेत्वा, यं अप्पेवनाम धनलोभेन चातुप्पदिकायपि
पायाय धम्मं देसेय्य । तं मे दीघरत्तं हिताय सुखाय भविस्सती
‘ति । ततो सो तथा कत्वा ‘पि धम्मदेसकं अलभन्तो पुन द्विसहस्सं
‘ति, चतु, पञ्च, सहस्सं ‘ति । याव कोटिप्पकोटि दम्मी ‘ति ।
ततो गामनिगम जनपदे ततो सेट्ठिठानं सेनापति उपराजठानादयो
‘पि पुन सेतच्छत्तं दम्मी । राजवेसं पहाय अत्तानं दासं सावेत्वा
धम्मं देसेत्तस्स दम्मी ‘ति । बत्वा, भेरि चरापेत्वा, ‘पि धम्मदेसक
मत्तभित्वा संविग्घो किम्मे धम्म वियोगेन रज्जेनाति अमच्चानं रज्जं
नीय्यादेत्वा सद्धम्म गवेसको धम्मसोण्डक महाराजा महावनं पाविसि ।
गाम निगम राजधानि परम्पराय - तेनेत्थः-

पुरे भेरि चरापेत्वा धम्मसोण्डो नराधिपो ।
सद्धम्मज्जेसकं सत्थु अलद्धो धन कोटिहि ॥१७॥

दासो होमि पहायाहं राजत्तं देसकस्स मे ।
इच्छाह सो महीपालो अहो धम्मेसु लोलता ॥१८॥

रज्जं नीय्यात्तयित्वाअमच्चानं मनोरमं ।
वनं पाविसि सो राजा गवेसं धम्ममुत्तमं ‘ति ॥१९॥

महावनं पविट्ठक्खणे पन महासत्तस्स पुञ्जतेजेन सक्कस्सासनं
उण्हाकारं दस्सेसि । अथ देवराजा चिन्तेसि । अकामं मे पण्डुकम्बल
सिलासनं उण्हमहोसि किन्नुखो कारणं ‘ति । लोकं अलीकेन्तो, सक्को

देवराजा धम्मसोण्डक महाराजानं सकल जम्बुदीपं विचिन्तित्वा
 सद्धम्मज्जेसकं अलभित्वा वनं पविट्टुमावं अद्स । धम्मसोण्डक महाराजा
 सद्धम्मत्थाय रज्ज, धन, बन्धु, जीवितं'पि पहाय अरञ्जं पविट्टो
 न सो वतायं यो वा सो वा सत्तो इमस्मिं येव कप्पे बुद्धो
 भविस्सति । बुद्धबोधिसत्तो चायं अज्जेइ महारञ्जं पविट्टो सद्धम्मं
 अलद्धा महादुक्ख पापुण्येय्य । नचेत्तं युत्तं'ति चिन्तेत्वा अज्ज मया
 तत्थ एत्तब्ब धम्मामतरसेन तमभिसिञ्चित्वा रज्जे पतिट्टापेतुं 'ति ।
 अत्तभावं विजहित्वा भयानकं महत्तं रक्खसवेसं निम्मणित्वा
 महासत्ताभिमुखो अविदूरे अत्तानं दस्सेसि - तेनेत्थः-

व्यगधच्छ सीह महिसो रगहत्थि बोपि मिगाकुलं कण्ठक सेल
 रुक्खां ।

नरानमिन्धो पबिसित्त्वकाननं इतोचित्तो विवभमि धम्म कामो ॥

तस्मानुभावेन पुरिइवस्स सिलासनं उण्हमहोसि कामं ।

तेनेव सो लोकमुद्विक्खमानो अट्टक्खिधीरं विपिने चरन्तं ॥

मयज्जतं धम्मरसेन सम्मा सग्गप्पयित्वा गमनं वरन्ति ।

मग्ग्या सुभोमञ्जनकूटवण्णं महामुखां निग्गत भोम दाठं ॥

दित्तग्गि सङ्कास विसालनेत्तं मज्जेन भग्गं चिपिटग्गनासां ।

खरतम्बदाठिं घनमस्सुवत्तं नोलोदरं गज्जित भोमघोसं ॥

करोरुहं तिक्खसलोहितायतं विसालधोतायत खग्गहत्थं ।

गवायुधेनङ्कीतमञ्जत्राहुं दट्टोदुभीमं सवलीललाटं ॥

मनुस्समंसावनरत्तपानं भयानकं कक्खल यक्खवण्णं ।

सुमापयित्वा न वनग्गत्तरस्मिं दस्सेसि अत्तं सनराधिपरसा 'ति ॥

अथ महासत्तो अत्तनो अविदूरे ठितं रक्खसं अट्टक्खि ।
 तं दिस्वानास्स भयं वा छम्भितत्तं वा चित्तुत्रासमत्तं वा नाहोसि ।

किमत्र चिन्तेसि अपि नाम एवरूपोऽपि रक्खसो धम्मं जानेय्य ।
यन्नुनाहं तरस सन्तिके धम्मं सुनिस्सामि । तम्मि दीघरत्तं हिताय
सुखाय भविससतीति चिन्तेसि । चिन्तेत्वा च पन अज्ज मया
तमुपसङ्कम्म पुच्छित्तुं बट्टतीति । गत्वा रक्खसेन सद्धि सल्लपन्तो आहः-

अस्मि वनस्मि तरुसण्डमण्डिते सुफुल्लिता नेक लताकुलाकुले ।
अधिग्गहीतो 'सि महानुभाव पुच्छामि तं देव बदेहि कद्धं ॥
धम्मं गवेसं वन मागतो'ग्ग्हि पहायरज्जं अपि जाति सद्धा ।
जानासि चे सम्म बदेहि मय्हं एकम्पि गाथं सुगतेन देसितं ॥

ततो यक्खो आह -

धम्मं पजानाम हमेकदेसं जिनेरितं साधुतरं रसानं ।
बेसेमि चेहं तव धम्ममगं तुगं हि किं काहसि बेसकस्साति ॥

अथ महासत्तो आह -

रज्जे ठितो अस्समहं सचे भो अन्नप्पक्षणं पकरोमि पूजं ।
इदानि एको वनमज्जपत्तो करोमि किं बेहमिमं ठपेत्वा ॥
पादच्छसि त्हां मम मंसलोहितं करोमहं सद्धहमज्ज तेन ।
नचत्थि अज्जं तव अच्चनीय्यं बेसेहि धम्मं सुगतप्प सत्थंति ॥

ततो यक्खो आह -

भुत्थान मंसं सुहितोव सन्तो हग्ग्वा पिपासं रुधिरं पिबित्था ।
धम्मं कथेतुं पभवामि तुय्हं बत्तुं नसक्कोमि खुदापरेतोति ॥

अथ महासत्तो आह -

भूत्वा तुवं मं पठमं हि यक्ख पच्छा तु देसेस्ससि कस्सधम्मं ।
धम्मस्स मय्हं तव मंसलाभं त्वमेव जानाहि यथा भवेत्थाति ॥

एवं बुक्ते सक्को देवानमिन्दो साधु महाराज अहमेव युक्तं
 जानामी'ति वत्वा । तस्साविदुरे तिगावुतुब्बेधं अञ्जनवण्णं महत्तं
 पब्बतं मापेत्वा महाराज इममाएय्ह पब्बतमुड्ढनिठितो मम मुखे
 पततु । अहं पतन्तस्स ते धम्मं देसेस्सामि । एवं सन्ते तुय्हं धम्म
 पटिलाभो मय्हं च मंस पटिलाभो भविस्सती'ति । तं सुत्वा
 महासत्तो अनमतग्गे संसारे संसरतो मे सीहवग्घच्छ मच्छ कच्छ
 पविहङ्गादीनं भक्खभूतस्स षात्तिमु पमाणं नत्थि । अज्ज मया
 सम्बुद्धस्स धम्मत्थाय जीवित परिच्चजितुं वट्टती'ति चिन्तेत्वा
 एवमाह -

संसारब्बट्टेसु विवट्टमाना पप्पोन्ति दुक्खां जनता अनेका ।
 एतं हि भो ! अत्तनो वा परस्स अत्थाय नाहोसि अहोसि तुच्छं ॥
 त्वमदिस्सहारी'ति च पारदारिको पाणातिपाति'सि मुसा अभासि ।
 त्वमज्जपायी'ति अकासि दोसं पग्गय्ह दुक्खां बहुसो ददग्गि ॥
 एतं हि भो अत्तनो वा परस्स अत्थाय नाहोसि अहोसि तुच्छं ।
 रुक्खा पपता पपत्तिव्व केच्च दुब्बग्घिया दुग्ग विसादनेन ॥
 व्याचोहि नामा खरवेदनाहि मरन्ति ससा उतु वेदनाहि ।
 एतं हि भो अत्तनो वा परस्स अत्थाय नाहोसि अहोसि तुच्छं ॥
 व्घग्घच्छ मच्छोरग कुच्चियग्घि मत्तस्स मे नत्थि पमाणसङ्गा ।
 एतं हि भो अत्तनो वा परस्स अत्थाय नाहोसि अहोसि तुच्छं ॥
 एतज्ज मे दुच्चजमत्तदानं न होसि देविस्स रियदिकस्स ।
 सब्बञ्जुभाणं पन पापुणित्वा संसारतो नित्तरणायसत्ते ॥
 त्वां सम्म मय्हं बहुसोपकारी तस्मा तवे तं वचनं करोमि ।
 असङ्कतो देसग्ग मय्ह धम्मं समिज्जतेदानिमनोरथोते'ति ।

एवं च पन वत्वा महासतो पब्वतमास्यह् ठितो आह अहमज्ज-
रज्जेन सद्धि जीवितञ्च सरीरमंसं च सद्धमत्थाय दम्मी'ति ।
सोमनस्सप्पत्तो हुत्वा सम्म धम्मं देसेही 'ति । वत्वा तेन महादाठमहामुखं
बिवरित्वा ठिते तस्साभिमुखो उपपति-अथ सक्को देवानमिन्दो सोमनस्सो
अच्छरियप्पत्तो अत्ताभावं विजहित्वा अलङ्कृतदिब्बत्ताभावं मापेत्वा आकासे
तरुणसुरियो विय ओभासमानो आकासतो पतन्तं महासत्तां उभोहि
हत्येहि दल्हं पतिगण्हित्वा देवलोकं नेत्वा पण्डुकम्बलसिलासने निसीना
पेत्वा दिब्बमयेहि गन्धमालादोहि पूजापेत्वा सयं धम्मं सुत्वा पसन्नो
पसन्नाकारं कत्वा कस्सप दसबलेन देसितं अनिच्चादिपरिधीपकं ।

अनिच्चा वत सङ्खारा उप्पाद वय धाम्मिनो ।
उप्पज्जित्वा निरुज्जग्गित्तेरां ब्रूपसमो सुखो'ति ॥

गाथाय धम्मदेसनेन तस्स मनोरथं मत्थकं पापेत्वा देवलोके
महत्तं सिधिविभवं दस्सेत्वा आनेत्वा सकरज्जेयेव पतिट्ठापेत्वा अप्पमत्तो
होहि महाराजा'ति ओवदित्वा देवलोकमेव अगमासी 'ति ।

इति अमितसिद्धिं वा जीवितं वापि सन्तो ।
नमुमरिय पसत्थं धम्ममेवाचरन्ति ॥
तनुतरविभवानं अप्पमायूनमम्भो ।
इह कुसल पमादो कोमु तु'हादिसानं'ति ॥

धम्मसोण्डकवट्ठुं पठमं ।

मिगलुद्दकस्स वस्थुम्हि अयमानु पुब्बिकथा

इतो किर एकतिसतिमे कप्पे सिखीनाम सम्मासम्बुद्धो समतिसपारमियो पूरेत्वा परमाभिसम्बोधि पत्वा सदेवकं लोकं संसार कन्तारा उत्तारेन्तो धम्मरतनवस्सं वस्सापेत्तो धम्मभेरिं पहरन्तो धम्मकेतुं उस्सापेत्तो एकस्मिं समये विवेकमनुब्रूहन्तो अरञ्जायतनं पाविसि । पविसित्वा च पन सुपुप्फित नाग पुन्नागादि नाना तरु सण्डमण्डिते सुफुल्ल सुमन मालतिप्पभूति नाना लताकुले अनेकविध दिपद चतुप्पद सङ्घनिसेविते रमणीये सीतलसिलातले चतुग्गुणं सङ्घाटि पञ्जपेत्वा निसीदि । छञ्जणगरंसीहि दिसं पूरयन्तो । तदा तस्थ देवब्रह्म नागसुपण्णादयो सन्नपत्तिस्वा दिव्वमयेहि नागमालादोहि भगवन्तं पूजयमाना थोमयमाना नमस्समाना अट्टंसु । तस्मिं पन समागमे भगवा मधुरसरं निच्छारेन्तो ब्रह्मघोसेन चतुसच्चपटिसंयुत्तं धम्मं देसेति । अमतवरसं वस्सेन्तो विय तदा एको मिगलुद्दको वनं पविट्ठो । मिगसूकरे हत्वा मंसं खादन्तो तं ठानं पत्वा, अहस भगवन्तं धम्मं देसेत्तं दिस्वा, एकमन्तं ठितो धम्मं सुत्वा, चित्तं पसादेस्वा, ततो चुतो देवलोके निव्वत्तिस्वा, छसु कामसग्गेषु मनुस्सेसु च अपरापरं इस्सरियं अनुभजन्तो, इमस्मिं बुद्धुप्पादे सावत्थियं कुलगेहे निव्वत्तिस्वा, विञ्जुत्तं पत्तो भगवतो सापने पव्वजित्वा, एक दिवसं धम्मं देसेत्तस्स भगवन्तो चतुसच्चपटिसंयुत्तं धम्मकथं सुत्वा चतुपटिसम्भिदाहि अरहत्तं पत्वा एकदिवसं भिक्खुसङ्घमज्जगतो, अत्तानो कतकम्मप्पकासनेन पोत्ति-वाच मुदाहरी ।

एकतिसे इतो कप्ये लोके उध्वज्जि नायको ।
 बत्तित लखणाकिण्णो सम्बुद्धोससिखीग्गुयो ॥
 जलन्तो दीपरुक्खो'व सुरियो'व नभमुग्गतो ।
 मेरुराजाव सम्बुद्धो जने सग्गोपतापवा ॥
 पूरेत्वा धम्मनावायं सनाथो सकलं पजं ।
 पतित्ठपेन्तो संसारकम्मारा सन्ति भूमियं ॥
 धम्मकेतुं समुत्सेन्तो हनन्तो धम्मदुब्बुभि ।
 ससे दुक्खा पमोचेन्तो वसी तत्थ जिनोवसी ॥
 एकस्मि समये नाथो लोकपज्जोतको जिनो ।
 विवेककामो सम्बुद्धो सुरम्मं काननं गतो ॥
 पून्नाग नाग पूणादि नाना पादप सङ्कुलं ।
 लतालिङ्गित साखाहि सामोद कुसुमायुतं ॥
 कुसुमामोदसम्पत्त छप्पदालीनि सेवितं ।
 नानामिग गणाकिण्णं मयूर गण मच्चित्तं ॥
 सीतलच्छोदिका साधु सुपतित्थजलासयं ।
 भासारसारधाराहि निज्जरासतसङ्कुलं ॥
 गन्त्वान सो महारज्जं सीतलं सिकतातलं ।
 सिलातले निसिन्नो'सि बिस्सज्जन्तो छ रंसियो ॥
 देवा तत्थ समापग्त्वा पूजेसुं विपबुत्तमं ।
 दिब्बेहि गग्घमालेहि नच्चेहि तुरियेहिच ॥
 देवदेवो तवा देवसङ्घमज्जे निसोदिय ।
 चतुसच्चमदेसेसी निक्खरं मधुरं गिरं ॥

तदाहं बुद्धको भासि मिगसूकर मारको ।
 मिगमंसेन जीवामि तेन पोसेमि दारके^१ ॥
 तदाहं मिगवंध्यातो सबाणो ससरासमो ।
 अद्दसं विरजं बुद्धं देवसङ्कुपुरवखतं ॥
 चग्दवं तारकाकिण्णं मेक्खवणव मउळ्ळं ।
 विरोचमानमासीनं चतुसच्चप्पकासकं ॥
 एकपस्से ठितो तत्थ अस्सोसि धम्ममुत्तमं ।
 तत्थ चित्तं पसादेरवा सोमनस्सं पवेदधि ॥
 एकस्सिसे इतो कप्पे यं पुञ्जं पसुतं मया ।
 तेनाहं पुञ्ज कम्ममेव जातोसि देवयोमियं ॥
 सम्पत्ति मनु भस्वान् छकामग्गे परापारं ।
 देवसङ्घ परिब्बुल्लहो विमाने रत्तनामये ॥
 मनुस्सेसु च यं अगं तस्स भागी भवामहं ।
 भोगे मे ऊनता तत्थ सद्धम्मसवणे फलं ॥
 इमस्मि अद्दके कप्पे सावत्थिपुरमुत्तमे ।
 अद्दडे महद्धने साले जातोहं उदिते कुले ॥
 महता परिवारेण पत्तो बुद्धि च विञ्जुतं ।
 चारिकं चरमानोहं पत्तो जेतवनं वरं ॥
 अद्दसं सह सिस्सेहि निसिन्नं सुगतं तदा ।
 अस्सोसि मधुरं धम्मं चतुसच्चप्पकासकं ॥

१. कत्थधि- 'पोसेतो पुत्तदारको'

सुत्वाम मधुरं धम्मं पठ्वजित्वान सासने ।
 अजरामरं सीतिभूतं पत्तो निब्बाणमुत्तमं ॥
 सुतं एकं मुहुत्तं मे तदा धम्मं सुदेसितं ।
 तेनम्हि चतुरोपाये नजातो न कुतो भयं ॥
 करमुक्खिप्प वक्खामि करोथेकगिरं मम ।
 ममोपमं करित्वान धम्मं सुणथ साधुकंती ॥
 एवंच पन वत्वा सत्ते धम्मसवणे नियोजेसीति ।
 इति सनुतरकालं साधु धम्मं सुणित्वा ।
 अधिगतं विमवानं आनुमात्रं सुणित्वा ।
 भवविभवसुखां भो पत्थयन्ता कुसीतं ।
 जहथ सुणथ धम्मं दुल्लभं दुल्लभस्साती ॥

मिगलुद्दकस्स वत्थुं दुतियं ।

तिन्नं जनानं वत्थुम्हि अथमानुपुब्बिकथा

जम्बुदोपस्मिं किर पुब्बे महानिदाघो अहोसि । तदा निदाघसुरियेन सकिरणकरा वापि पोक्खरणी नदी गिरि कन्दर निज्जरादीसु उदकं निस्सेसं कत्वा पीतमिव उदके परिकिखणे मच्छ कच्छपादयो येभुय्येन विनासं पत्ता । अथ महारञ्जभूमियं रुक्ख तिण लतादयो अतीव मिल्लाता अहेसुं । मिगपकिखनो'पि धम्माभितत्ता पिपासिता मरी चि तोयन्ति । मञ्जमाना इतोचितो 'च धास्ता महादुक्ख'पत्ता अहेसुं । तदा एको सुवपोतको पिपासितो तत्थ तत्थ पानीयं परियेसन्तो महारञ्जे एकस्मिं पूतिपादपे सट्टिरतित्से नरकावाटे पानीयगन्धं घायित्वा लोभेन पातुं ओत्तिण्णो अति पानेन भारो तत्थेव पत्तित्वा उगगन्तुं नासक्खि । अथापरो'पि सप्पो च मनुस्सोचा'ति द्वे जना तत्थेव पत्तिंसु । सप्पा नाम विवेक लद्धाव अत्तं विजहन्ति । तस्मा यं अलद्धा विवेकत्तं उगगन्तुं नासक्खि । अनालम्बात्ता मनुस्सो'पि ते उगगन्तुं असक्कोन्ता मरणभयभीता अञ्जमञ्जमविहेठेन्ता तत्थेव वसिसु । अथेको बाराणसीवासिको मनुस्सो वनं पबिट्ठो । तथेव पानीयं परियेसमानो तं ठानं पत्ता ते तथो'पि दिस्वा कम्पमानहृदयो वल्लिया पिटकं बन्धिस्वा, सिक्कायपि पक्खिपित्वा, ओतारेत्वा, ते तयोमि उद्धरि । अथानेन ते अम्हाकं जीवितं दिन्नन्ति सोमनस्सा तस्सेवमाहमु । सामि मयं तुम्हे निस्साय्य जीवितं लभिम्ह । तुम्हे इतो पट्ठाय अम्हाकं सहायो । मयम्पि ते सहाया । अम्हाकं वसनट्टानानि आगन्तुकामोत्ति वत्वा तेसुताव सुवपोतको आह । सामि बाराणसियं दक्खिन द्दारे महानिप्रोघो अत्थि । तत्थाहं वसामि । तव तथारूपे किच्चे सति मम सन्तिठमाणम्म सुवात्ति सद्दं करोही'ति वत्वा मेत्ति

थिरं कत्वा पक्कमि । सप्पोपि सम्माहं तस्सेव निघोघस्ताविदूरे
महत्तं बम्मिक अत्थि । तत्थ बसामि । तवत्थे सति तत्थ गत्वा दीघा'ति
सहं करोही ति वत्वा तथेव पक्कमि । मनुस्सो'पि बाराणसियं असुकाय
माम बोधिया असुकगेहे बसामि । तवत्थे सति मम सन्तिकं भागच्छा'ति
वत्वा पक्कमि ।

अथापरभागे सो उपकारको पुरिसो अत्तनो किच्चं सञ्जाते
मम सहायानं सन्तिकं गमिस्सामीति । सङ्केतानुसारेणं गत्वा निघोघ-
मूले ठितो सुवस्स सहमकासि । तं सुत्वा सुवपोतको वेवेनागम्हा तेन
सद्धि पटिसम्मोद्धिरवा सम्म । चिरेमागतोसि अगतकारणं मे आविक्खाति
अह । सोपाह सम्माहं जीवित्तुमस्सकोस्तो पुत्तादारके ज्ञातीनं पटिपादेत्वा
तव सन्तिकमागतोम्हीति । सुवपोतकोपि साधुस्सम तया कतं मम
सन्तिकमावच्छतेन तया मम जीवितं दिस्सं मयापि तव जीवनुपायां
कातुं वट्टति । यावाहं अवच्छामि तावत्थे थोकं विस्समाति वत्वा
पक्कमि । जीवनुपायं पत्थियेसमानो तस्मिं चिर समये बाराणसिस्सजा
नगरतो निक्खम्म सुसज्जितुय्यमं पविस्सित्वा सपरिसो कीलित्वा मज्ज-
मित्तकसमये सुफुल्लितं पञ्चपदुमसञ्छन्नं मङ्गलपोक्खारणि दिस्सं नह्हायि-
तुकामो ख्वाभरणानि कोमुच्चित्वा राजपुरिसे पटिपादेत्वा नह्हायित्तुं
ओतरि । तदा सुवपोतको त ठानं पत्तो, साख्खतरे निलीनो, राज-
पुरिसम्भं पमःदं दिस्सवा, रञ्जो मुत्ताहारं दसित्वा वाक्खसं पक्खस्सित्वा
वेगेनपत्त्वा अत्तनो सहायस्स दत्वा अपमत्तो इमं बालञ्जेहि सम्माति
वत्वा अदासि । ततो सो'तं गहेत्वा इमं कुहि पटिसम्भेस्सामीति
चिन्तेस्सो ममेको सहायको अन्तो नगरे बसति । कस्मिं ठपेस्सामीति
चिन्तेस्सवा यथासङ्केत मुपगम्म तं दिस्सवा पटिसम्भारं कत्वा सुवपोतकेन
कतोपकारं पक्कसेत्वा इमं मुत्ताहारं साधुकं ठपेहीति वत्वा अदासि ।
तंखणे राजा नह्हात्वानुलित्तो आभरणानि पिल घेन्तो मुत्तारं नादस
ततो राजपुरिसा अत्तोक्क बहिच परिजने उपपरिक्खित्वा मुत्ताहारं
अपस्सन्ता नगरे भेरीं चरापेसुं । यो मुत्ताहारं पस्सति तवस राजा
महत्तं यसं दस्सती'ति । तं सुत्वा सो मित्तदुभि एव चिन्तेसि ।

अहं बन्धि दुक्खितो यन्नूनाहं मुत्ताहारं रञ्जो दस्सेत्वा सुखेन वसेय्यं ।
किम्मे एतेनाति तेन कतं तथारूपं उपकारं असत्त्वक्खेत्तो महामित्तदुभी
पुरिसो राज पुरिसे उपसङ्कम्म मुत्ताहारं अत्तानो सन्तिके ठपितभावं
कथेसि । “भो मम सन्तिके एको पुरिसो मुत्ताहारं ठपेसी”ति एवं
असप्पुरिससंसग्गोति तथाहि -

यथा संबड्ढितो निम्बो मधुखीरोव सिञ्चनां ।

न याति मधुरं तं वोपकारमसतं कतं ॥

सोसेनुवकमावाय वड्ढितोपि नुहोत

न याति मधुरं तं वोपकारमसतं कतं ॥

निच्चं खीरोवपानेन वड्ढितोसिविसो यथा ।

विसंव परिबत्तोति तथा नीचोपकारकं ॥

यथात्तना कतो अग्गि सोतलन ददे खलु ।

तथा नीचे कतं कारं अग्गीव बहते तनुं ॥

तस्मा उपपरिक्खित्वा हावभावे न बुद्धिया ।

कातब्बा मेत्ति जग्गुहि मामित्तो लभते सुखन्ति ॥

अथस्स मित्तदुभिनो वचनेन राजपुरिसा मुत्ताहारं च तंच
गहेत्वा सभण्डकं पुरिसं दस्सेसुं । अथ राजा सभण्डकं चोरं दिस्वा
कुड्ढो इमं नेत्वा दक्खिणद्वारे जीवसूले उत्तासेवाति आणापेसि । राज-
पुरिसा तस्स राजानं करोत्तो अगमंसु । तेहि नीयमानो पुरिसो
दक्खिणद्वारा निक्खम्म सप्पसहायं सरित्त्वा अप्पेव नामेतस्स सन्तिका
किञ्च सोत्थि अवेय्याति पुब्बे वृत्तसङ्के तानुसारेण वम्मिकं दिस्वा
सम्म दीप्पाति सदमकासि । सो वम्मिका निक्खम्म तं तथा नीयमानं
दिग्वा संविग्गो दुक्खप्पत्तो सहायस्स मे अज्ज अबस्सयेन उपत्थम्भं
भवतुं बट्ठोति तं समस्सा सेत्वा अत्ताभावं विजहित्वा अञ्जतरवेसेन

राजपुरिसे उपसङ्कम्भ इमं पुरिसं मुहुत्तं मा मारेथाति दत्तं वत्वा
 सो मुहुत्तो रञ्जो अगमहेसिया वसनट्टानं गन्त्वा सप्पवण्णेन देवि
 डसित्वा ताय विसेन मुच्छित्तकाले मनुस्सवण्णेन वज्जप्पत्तो विसोसघं
 जानातीसि वत्वा तंखण्णेयव सहायस्स सन्तिकं गत्वा रञ्जो तव
 पक्कोसित्तकाले गन्त्वा उदकप्पसतेन देविया सरोरे पहरित्वा निब्बिसं
 करोही'ति वत्वा पक्कमि । अथ राजा विसवेज्जे परियेसन्तो तं पवत्ति
 सुत्वा वज्जप्पत्तं आनेथा'ति । आणापेत्वा देविया निब्बिसं करोथा'ति
 आह । सो नागराजेन वृत्तानयेन निब्बिसमकासी सा सुखिता अरोगा
 अहोसि । राजा तं दिस्वा तुट्ठो तस्स खेत्तवत्थुयानवाहणादि दानेन
 महासक्कारमकासि । अथ सो राजानं उपसङ्कम्भ अत्तानाकत्तं सब्ब
 पकासेसि- तेन वृत्तं -

एकदाहं महाराज वनं कम्मेन केनचि ।
 गतो'दसं महावाटे पतितं सुवपोत्तकं ॥

अथोरगं मनुस्सं च दुक्खप्पत्ते खुदापरे ।
 उव्विर्खापि करुणायाहं ते मे वोचुं तदा तयो ॥

अदासि जीवमम्हाकं उपकारो'सो नो तुवं ।
 तव किच्चे समुप्पन्ने अम्हाकं एहि सन्तिकं ॥

एवं तेहि पवुत्तो'हं अगच्छि सुवसन्तिकं ।
 तेन कसुपकारो'हं मनुस्सस्सा'पि सन्तिकं ॥

तेनाहं मरणप्पत्तो अदसं उरगाधिपं ।
 सो'दासि जीवितं मय्हं अलड्ढं विपुलं धनं ॥

सुजनो नावमन्तब्बो खुद्दको'ती नराधिप ।
 सुवो च उरगो चेते मित्त धम्मे पतिट्ठिता ॥

कारणञ्च मनुस्सेसु ग्रहेहि समजातिको ।
कतूपकारो एवम्पि विसो जातो नराधमो ॥

अकस्मा वेध कुपन्ति पसीदन्ति निमत्तनो ।
सोलं हेतमसाधूनं बालानमविजानतं ॥

मनुस्सापि महाराज के चि विस्सासिवा न चे ।
तिरच्छानापि होभ्तेव अजिम्ह मनसासठा'ति ॥

एवं सो अत्तनो पवति कथेसि । राजा तं सुत्वा पसन्नो
इमस्स पुरिसस्स महन्तं गेहं कत्वा महा परिहारं करोथा'ति आणापेसि ।
सो पन मम गेहं निप्रोधस्स च वम्मिकस्स च अन्तरे करोथा'ति वत्वा
तथा कारेत्वा तत्थ वसन्तो राजू पट्टानं करोन्तो तेहि सहायेहि सद्धि
सम्मोदमानो यावजीवं वसित्वा आयुपरियोसाने तेहि सद्धि यथा कम्मं
गतो'ति ।

इति पतितसुखम्हा अङ्गतो वा धनम्हा ।

परमतर पतिट्ठा होन्ति मित्ता सखानं ॥

विरहितसखीनं भो नत्थि यस्मा'भिवुद्धो ।

चिनथ कुसल धम्मं मित्तवग्ता महत्तां ॥

तिण्णं जनानं वत्थुं ततियं ।

बुद्धेनिया वत्थुम्हि अयमानु पुम्बिकथा

जम्बुद्वीपे किर पुब्बे पाटलिपुत्तनगरे सत्तासीति कोटिनिहितधनं
 एकं सेट्टिकुलं अहोसि । तस्स पन सेट्टिनो एकायेव घीता अहोसि ।
 नामेन बुद्धेनिनामा । तस्सा सत्तवस्सिककाले मातापितरो कालमकंसु ।
 तस्मिं कुले सब्बं सापतेय्यं तस्सायेव अहोसि । सा किर अभिरूपा पासादिका
 परमाय वण्ण पोक्खरताय समन्नागता देवच्छरपट्टिभागा पिया च अहोसि ।
 मनापा सद्धा पसन्ना इतनत्तयमामिका पटिवसति । तस्मिं पन नगरे सेट्टि-
 सेनापति उपराजादयो तं अत्तनो पादपरिचारिकत्तां कामयमाना मनुस्से
 पेसेसुं । पण्णाकारेहि सद्धिं सा तं सुत्वा चिन्तेसि । मय्हं मातापितरो
 सब्बं विभवं पहाय मता । मयापि तथा अगम्तब्बं । किम्मे
 पतिकुलेन केवलं वित्ताविनासाय भवति । मयापनिमं धनं बुद्धसासने-
 येव निदहितुं वट्ठीति चिन्तेसि । चिन्तेत्वा च पन तेसं न मय्हं
 पतिकुलेनत्थोति पटिविखपि । सा ततो पट्टाय महादानं पवत्तेन्ति
 समणन्नाहाणे सन्तप्पेसि ।

तेनेत्थ-

चतुद्दिसायात् जिनञ्जानं आपान भूतं धरमासि तस्सा ।
 यदिच्छित्त पच्चयलाभहेतु देवद्दुमो चासि महानुभावो ॥

पुष्पुपहारादि वितान लङ्कता पदीप पञ्जत्त सुभासनावली ।
 सुखासनासीन वसीहि लङ्कता तस्सासि तस्मिं बरदानसाला ॥

सुधोत्तहत्था सुच्चिपुञ्जचित्ता सदावरा रक्खितपञ्चसीला ।
 बुद्धेनिनामाः करुणागुणगा अदा महादानं वरं पसत्थंति ॥

अथापरभागे एको अस्सवानिजको अस्सवाणिज्जाय पुब्बन्ता परस्तं गच्छन्तो आगमम इमिस्सा गेहे निवासं ण्हि । अथ सो वाणिजो तं दिस्वा, धोसुस्सिमेहं पत्तिट्ठापेत्वा गन्धमासवत्यासङ्कारादीहि तस्सा उपकारको हुत्वा अमनकाले अम्म एतेसु अस्सेसु तव रुचचनकं अण्णं षण्हाहीति अहं । तापि अस्से खोलोकेत्वा एकं सिग्धवपोत्तकं दिस्वा एत्तं मे देहीति आह । वाणिजो अम्म एसो तन्धवपोत्तको अप्पन्नता हुत्वा पटिज्जगहोति क्त्वा तं पटिफादेत्वा अगमस्सि । स्स'पि तं पटिज्जगमाना आकासगामिभावं अत्था सम्भा पटिज्जगन्ति । एवं भिन्तेसि पुञ्जकरणस्स मेत्ताहायो लद्धोति अगतपुब्बा च मे भगवतो समारं भारवत्तं विधमेत्वा बुद्ध भूतस्स जयमहाबोधिभूमि यन्नूत्ताहं तत्थ गत्त्वा भगवतो जयमहाबोधि वन्देय्यन्ति चित्तेत्थ बहु रजत सुवण्ण मालादयो कारापेत्वा एकदिवसं अस्समभिस्य्ह आकासेन गत्त्वा बोधिमालके ठत्वा आगच्छन्तु अथ्या सुवण्णमाला पूजेतु'ति उग्घोसेसि तेनेत्थ -

यतो पद्दायहं बुद्धसासने सुदमानता ।

पसन्ना तेन सच्चेन ममानुग्गहबुद्धिया ॥

आगच्छन्तु नमस्सन्तु बोधि पूजेतु साधुकं ।

सोण्णमालाहि सम्बुद्धपुत्ता अस्सिस्सत्तावका ॥

सुत्वा तं वचनं अथ्या बहुसोहत्त दासिमो ।

आगमम जमसा तत्थ ब्रह्मिणु च म्हासुत्त'ति ॥

ततोप्पभूति सा कुमारिका बुद्धसासने अतीव पसन्ना निच्चमेव अस्समास्य्ह आगन्त्वा अरियेहि सद्धि महाबोधिं सुवण्णमालाहि पूजेत्वा गच्छति । अथ पाटलिपुत्तनगरोपवने वनवरा तस्सा अभिण्ह गच्छन्तिया च आगच्छन्तिया च रूपसम्पत्ति दिस्वा रञ्जो कथेसुं । महाराज एवरूपा कुमारिका अस्समभिस्य्ह आगत्त्वा निबद्धं वन्दित्वा गच्छति । देवस्सानुरूपं अगमहेसि भवितुन्ति । राजा तं सुत्वा तेन हि भणे

गणह्य नं कुमारि मम अग महसि करोमी'ति । पुरिसे पयोजेसि
 तेन पयुत्तापुरिष्ठा बोधिपूजं कत्वा आगच्छन्तीं गण्हामा'ति । तत्प
 मिलीना गहणसज्जा अट्टं सु । तदा सा कुमारिका अस्सामिह्यह
 महाबोधिमण्डं गत्वा वीतरणेहि सद्धिं पुष्पपूजं कत्वा वन्दित्वा
 निवसति । अथ तेसु एको धम्मश्चित्तत्थेरोनाम तस्सा एवमाह ।
 भगिनी ! तं अन्तरामग्गे चोरा गण्हतुकामा ठित्ता । असुकट्टानं पत्वा
 अप्पमत्ता सीधं गच्छा'ति । सा'पि गच्छन्ती तं ठानं पत्वा
 चोरेहि अनुबन्धिता अस्सस्स पण्हिया सञ्जं दत्वा पक्कामि । चोरा
 पच्छतो पच्छतो अनुबन्धिसु । अस्सो वेगं जनेत्वा आकासमुल्लङ्घि ।
 कुमारिका वेगं सम्घारेतुं असक्कोप्ती अस्सस्स पिट्ठितो परिगलित्वा
 पतन्ति । मया कतूयकारं सर पृत्ता'ति आह । सो पतन्तीं दिस्वा
 वेनेन गत्वा पिट्ठियं निसीदापेत्वा आकासतो नेत्वा सकट्टानेयेव
 पतिट्ठापेसि - तस्मा -

तिरच्छानगतापेवं सरग्ता उपकारकं ।
 नजहस्तीति मग्गवान कत्तञ्जू होन्तु पाणिनो 'ति ॥

ततो सा कुमारिका सत्तासीतिकोटिघनं बुद्धसासनेयेव वपित्वा
 यावजीवं सीलं रक्खित्वा उपोसथकम्मं कत्वा ततो चुता सुत्ताप्पबुद्धो
 विय देवलोके निव्वत्ती'ति ।

अतितरुणवया) भो मातुगामा'पि एवं,
 विविधकुसलकम्मं कत्वा सगं वजन्ति ।
 कुसलफलमहत्तं नञ्जमाना भवन्ता ;
 भवथ कथमुपेवन्ता दानमानादिकम्मं ॥

बुद्धे निमा वत्थं चतुत्थं

अहिगुण्टकसदस्युम्हि अयमानु पुढिबकथा

इस्मिं किर भद्रकप्पम्हि अम्हाकं किर भगवतो पुब्बे कस्स-
पोमाम सत्था लोके उप्पज्जित्वा, सदेवकं लोकं संसारसागरा तारेत्वा,
सब्बबुद्धकिञ्चानि निट्ठपेत्वा, अत्थंगतो दिवसकरोविंशं सेतव्यम्हि अनु-
पादिसेसाय निद्वान्घातुया परिनिब्बायि । तदा सकलं जम्बुदीपवासिनो
मनुस्सा सन्नपतित्वा एकेकं सुवण्णिट्ठकं कोटिअघनकं रतनविचित्तं
बहिचिननत्थाय एकेकं अडढकोटि अघनकं रत्नरूपपूरणत्थं मनो-
सिलाय मत्तिकाकिञ्चं करोन्ता योजनुब्बेध थूपं कत्वा महत्तं सक्कारं
करोन्ती । तदा एको अहिगुण्टको गामनिगमं राजघानिबु सप्ये कीलापेत्वा
सन्त्तुहे हि गामवासोहि दिस्स विद्विघोपायनो खादनीयं भोजनीयं खादित्वा,
भुजित्वा, तत्थेव निवासं गहेत्वा, निसीदि । तस्मिं किर गामकं मनुस्सा
येभुय्येन रतनत्तयमामका तस्मा ते रत्तभागे सयन्ता "नमो बुद्धाय" 'ति
एवमादि वदन्ती । सो पन्नं अहिगुण्टकी मिच्छादिट्ठिको तिष्णं रतनान
गुणं नजानाति । तस्मा तेसं तं वचनं सुत्वा सयम्पि केलिं कुरूमानो
परिहास वसेन "नमो बुद्धायति" वदति ।

अथेकं दिवसं सो अत्तनो कीलापनं समत्थं एकं सप्यं तत्थ
तत्थ परियेसमानो आहिण्डति । तदा एको नागाराजा कस्सप दसवलस्स
थूपं गम्त्वा वन्दित्वा एकं वम्मिकं पविसति । तं दिस्वा अहिगुण्टको
वेगेनागम्त्वा नागराजं गण्हितुं मत्तं परिच्रवि । सो अत्तं सुत्वा कुञ्चित्वा
तं मारेतुकासो अनुबन्धि । तं दिस्वा अहिगुण्टको वेगेन पलायन्तो
एकस्मिं पासाणे पक्खलित्वा पतमानो पुब्बे वुत्तपरिहासवसेन परिचयेन
"नमो बुद्धाय" 'ति वदन्ती पति । तस्स तं वचनं अनुबन्धन्तस्स
नागरञ्चो सीतपम्मे अमतं विद्य पति । अथ सो रत्तत्तयवारेण तस्मिं

कीर्षं निम्बापेत्वा सम्म मा भायि अहं रतनत्तय मन्तानुभावपासेन
बुद्धो तस्मा तुवं डसितुं मय्हं अननुत्तपं अज्ज तयो पसन्नो म्ही पण्णा-
कारं ते दम्मि, गण्हा'ति । तीणि सुवण्णपुष्फानि अदासि । एवं
रतनत्तयं नाम धीरासिबिसानम्पि संप्पानं मनं पीणसि - ह्योन्ती चेत्य-

बुद्धो'ति वचनं सेट्ठं बुद्धो'ति पवमुत्तमं ।

नत्थि तेन समं लोके अज्जं सोत्त रसायनं ॥

धम्मो'ति वचनं सेट्ठं धम्मो'ति पवमुत्तमं ।

नत्थि तेन समं लोके अज्जं सोत्त रसायनं ॥

सज्जो'ति वचनं सेट्ठं सज्जो'ति पवमुत्तमं ।

नत्थि तेन समं लोके अज्जं सोत्त रसायनं ॥

तस्स सुखं सुखं नाम यं वत्तति मुखेसवा ।

दुल्लभं बुद्धवचनं सब्वसम्पत्ति वायकं ॥

तस्स मनो मनो नाम यंचे मनसी वत्तति ।

दुल्लभं बुद्धवचनं सब्वसम्पत्ति वायकं ॥

तमेव कवच वेहे तमेव मणि कामदो ।

तमेव सुरभीधेनु तमेव सुरपावपो ॥

तस्सेव सोतं सोतं यं सुणाति जनो अयं ।

दुल्लभं बुद्धवचनं सब्वसम्पत्ति वायकं ॥

एवं विधीरणी धीरो हलाहलविषो सवा ।

बुद्धो'ति वचनं सुत्वा सन्तुट्ठी 'दासि जीवितं ॥

सोष्ण पुष्फत्तयं वा 'पि महग्गं बहसं अदा ।

वस्स बुद्धो'ति वाचाय आनुभावमहस्त तं 'ति ॥

अथ नागराजा तस्स तानि सुवण्ण पुष्फानि दत्त्वा एवमाह ।
 सम्म ! एतेसू एकं तव पुञ्जत्थाय, एकं मम पुञ्जत्थाय पूजेहि । इतरेण
 यावजीवं सुखे न जीवन्तो पुत्तदारे पोसेन्तो दानादिसु अप्पमज्जन्तो
 जीविकं कप्पेहि मा ह्येवकम्मे व्यग्रवटो होहि, निष्खादिट्टिच पजहा'ति
 ओवदित्वा पक्कामि । अहिगुण्ठिको'पि सोमनस्सप्पत्तो तेन वुत्ता नयेनेव
 द्योहि पुष्फेहि चेतियं पूजेत्वा एकेण सहस्सं लभित्वा तेन पुत्तदारे
 पोसेन्तो कपण्णिट्टिक वणिब्बकादीनं दानं देत्तो अहिगुण्ठिकं कम्मं
 पहाय कुसलमेव उपविनन्तो आयुपरियोसाने सगपरायणी भवोसि ।

इति अविदितं सत्तो किञ्चि बुद्धानुभावं ।
 लभति धनधिससं यस्स नामप्पकासा ॥
 विदितं जन निकायो किन्तु तस्मानुभावं ।
 नलपत्तिं जिननामं किञ्च मत्तमप्पहाया'ति ॥

अहिगुण्ठिकस्स वरयं पञ्चमं

Dhamma.Digital

सरणस्थेरस्स वत्थुम्हि अयमानुपुब्बिकया

सावत्थियं किर सुमनो नामेको गहपति अहोसि । तस्स भरिया सुजम्पतिका नाम ते अगारं अज्जावसन्ता । अपरभागे पुत्तं च धीतरं च लभिसु । अथ तेसं दहरकालेयेव मातापितरो काल करोन्ता जेट्टकं पक्कोसित्वा मयं पुत्त तुवं पतिरूपे ठाने निवेसितुं नासक्खिम्ह यं नोधरे चिभवं सब्बं तं गण्ह इमाय च ते कणिट्टिकाय बुद्धि स्वमेव जानाही 'ति वत्था जेट्टकस्स हत्थे कणिट्टिकाय हत्थं ठपेत्वा कालमकंसु । अथ सो मातुपितुन्नं अचयेन आलाहणकिच्चं कत्वा वसन्तो कालन्तरेण कणिट्टिकं पतिरूपेण कुलेण सम्बण्णित्वा सयम्पि दारापरिगहमकासि । अथापरभागे तस्स कणिट्टिका गम्भिनी हुत्वा एकदिवसं सामिक आह । सामि ! मम भातरं दट्टुकामो म्हीति । सोपि साधु भदेतो अनुरूपेण पण्णाकारेण ताय सिद्धि निक्खमि । तदा पण भगवा सुनिवत्थो सुपाहतो भिक्खुसङ्घपरिवुतो पिण्डाय नगरं पाविसि । छब्बण्णघन बुद्धरंसियो विस्सज्जेतो ततो ते भगवन्तं दिस्वा पसन्नचित्ता पञ्चपतिट्ठितेण वन्दित्वा अट्टंसु । अथ सत्था तेसं जयम्पतिकानं उपनिस्सय सम्पत्ति दिस्वा ते सरणमुच्च सीलेमुच्च पतिट्ठापेत्वा एवमाह कदाचि वो दुक्खे उप्पन्ने तथागतो अनुस्सरि तब्बो'ति - तथा हि -

यं किञ्चि भयमुप्पन्नं राजचोरादि सम्भवं ।
 तदा सरेय्य सम्बुद्धं निच्छन्ती तदुपह्वं ॥
 यं वे उपह्वं होति यक्खपेतादि सम्भवं ।
 तदा सरेय्य सम्बुद्धं निच्छन्ती तदुपह्वं ॥

सीह ध्येयं तरुच्छादिः पुण्डरीकादि सम्भवं ।
 तदा सरेय्य सम्बुद्धं निच्छन्तो तदुपह्वं ॥
 ब्रमातपग्निवातादि उदकासनिसम्भवं ।
 तदा सरेय्य सम्बुद्धं निच्छन्तो तदुपह्वं ॥
 पञ्ज रादीहि रोगेहि विसर्जोतुहि सम्भवं ।
 तदा सरेय्य सम्बुद्धं निच्छन्तो तदुपह्वं ॥
 मरुचुना चै यवा युद्धं करोन्ते नापि जग्जुना ।
 सरि तब्बो तदा बुद्धो पत्येन्ते मत्तवो जयन्ति ॥

ततो ते भगवतो वचनं पटिनभित्त्वा बन्धित्वा अगमंसु । अथ जेट्टको
 आग्ने ते दिस्वा यथानुरूपं सबकारमकासि । तस्सा सामिकी कतिपाहं तस्य
 वसित्वा भरियं जेट्टकस्स पटिपादेत्वा मम गामे किञ्चं अत्थीति वत्वा
 पक्कामि । अथस्सा भाता भरियं पक्कोसित्वा आह भद्दे इमिस्सा सब्बं
 कत्तब्बं करोहीति । सा ततो पट्टाय तस्सा उदकन्नपानादिना वेय्या वच्चं
 कुरुमाना एतीस्सा हस्थपाद गोवुपगेषु आभरणेषु लोभं उप्पादेत्वा तं
 दुपसमेतुं असक्कोत्ती आहारुपच्छेदं कत्वा गिलानाचिय मच्चकं उपगूहिस्वा
 निपति । अथ सो गेहं गत्वा तं तथा सयितं दिस्वा मच्चके निसिज्जो किं
 भद्दे अफासुकन्ति पुच्छि । सा तुण्ही हुत्वा कतिपयवारे पुच्छिता न
 सम्का कथेतुन्ती आह । पुन सामिकेन गाल्हं निबद्धिते सा चिन्तेसि
 उज्जुकं मया तस्सा पिलन्धनं पत्येमीति वृत्ते नप्पतिरूपं तस्सा पच्चमधुरमंसं
 पत्येमीति वृत्ते तं मारेस्सति । तदा पिलन्धनानी मय्हमेवा ति । ततो
 सामि तव कणिट्टिकाय पच्चमधुरमंसं पत्येमि । अलभमानाय मे जीवितं
 वत्वा निवारेतोपि निशारेतुं नासक्खी । अथ ताय पटिबद्धचित्तो
 काममुच्छित्तो मोहमूल्हो हुत्वा साधु लभिस्ससीति तस्सा वचनं सम्पटिच्छि ।
 तथाहि -

हायन्ति इधिलोकस्था हायन्ति पारलोकिका ।

हायन्ति महतो अथा ये इत्थीनं वसङ्गता ॥

एसा माता पिता एसो भगिनी मातरो इमे ।

गरुतब्बे न जानन्ती ये इत्थीनं वसङ्गता ॥

कारणा कारणन्ते तं कत्तब्बंवा नवा इदंवा ।

कामग्घत्ता न जानन्ति ये इत्थीनं वसङ्गता ॥

पाणं वा अतिपातेन्ति होन्तिवा पारदारिका ।

भासन्ति अलिकं वाचं ये इत्थीनं वसङ्गता ॥

सन्धिच्छेदादिकं थेय्यं मज्जपानं च पेसुनं ।

करोन्ति साहसं सब्बं ये इत्थीनं वसङ्गता ॥

अहो अच्चरियं लोके सरन्तानं भयावहं ।

भरियाय वसं गत्वा सोदरं हन्तुं मिच्छन्तीति ॥

अथ सो साहसिको पुरिसो भगिनि एवमाह एहि अम्म अम्हाकं
मातापितुन्नं इणंसाधेस्साम अप्पेवनाम नो दिस्वा इणायिका इणं दस्सन्ती
'ति । तं सुत्वा ताव सम्पटिच्छित्ते सुखयानके निसीदा पेट्वा इणायिकानं वामं
गच्छन्ती विय महाअटवि पत्वा यानं मग्गा ओक्कम्म ठपेट्वा विरवन्तिमेव
न हत्थे गहेत्वा छिन्दिस्सामी'ति चिन्तेत्वा केसे गहेत्वा भूमियं पातेसि ।
तस्मिं खणे तस्सा कम्मजवाता चलिमु । सा भातु लज्जाय सामि कम्मज
वाता मे चलिमु । यात्रायं विजायामि ताव उपधारेही'ति वदन्ती'पि
अपनेतुं असक्कोन्ति पुत्तां विजायि । अथ सो तं समीपे वट्ठक्खमूले
मारेस्सामी'ति मकुले गहेत्वा आकड्ढि । तस्मिं काले सा सामि तव
भागिनेय्यस्स मुखं ओलोकेत्वा तस्स सिनेहेना'पि मं न मारेहो'ति वदन्ति
याचि । अथ सो कक्खलो तस्सा तं कारुणिक वचनं असुण तो विय मारेतुं
उहसगतेव ततो सा कुमारिका अत्तनो असरणा चिन्तेसि मम सद्देनागन्त्वा

यो-कीचिन्मम मातुः-बन्धुं करिष्ये तं न-क्रीते रूपीति मातुः-सिने ह्येव निस्सदा
 अत्तमा भविष्यति-सं-अध्वज-भाना-निप-जि-अ-यस्स-भातरि-मेत्त-नुभावे-ने
 च अनुस्सरित सरनानुभावेन च तस्मिन्निग्रोधे अधिवत्या देवता एव रूपो
 मातुगामो । एत्ये-मारिता-अमविस्स-अद्वाहि-देवसमागमे-प-वि-सितुं
 न-लभिसामी-ति-चि-ते-वा-एति-सा-सामिकी-विद्य-ते-तज्जे-शा-
 पलापेत्वा-स्व-मा-आयो-ति-सम-सा-से-ना-यानके-सपु-कुमारि-
 निसीदापे-शा-तं-दि-स-मि-सा-व-सि-भा-ग-म-अ-न्ती-न-ग-रे-सो-ला-य-नं
 निपज्जापेत्वा अन्तरघायी-तथाहि-

सब्ब सम्पत्तिं वातारं सब्ब लोकेकं नायकं ।
 मनसापि ये विहावेन्ति तं वे पालेन्ति देवता ॥
 मुहुत्तस्मि च यो मेत्तं भावेति यदि साधुकं ।
 तं वे पालेन्ति देवापि तोसयन्ति उपायना ति ॥

ततो तस्सा पन सामिको नगरा निक्खम्म गच्छन्तो अत्तनो
 भरियं दिग्वा स्वं कदा आगता ? केनानीतासी ति पुच्छि । सा
 देवताय आनीतभावं अजानन्ती कि स्वं भणसि ननुतया आनीत-
 म्हीति । सोपि कि भोति भणसि । तव भातुगामे दिट्ठकालतो-प-भु-ति
 अज्ज चत्तारो मासाजाता एत्तकं कालं त्वं नदिट्ठपुञ्जा कथं त्वं मया
 सदि आगताति पुच्छि । सा तं सुत्वा तेनही माञ्जस्स इम रहस्सं
 कथेहि सामीति बत्वा भातरा अत्तनो कतं सब्बा वित्थारेन कथेसि ।
 तं सुत्वा तस्सा सामिको संविग्गो भयप्पत्तो हुत्वा तं अत्तनो गेहं
 पापेसि । ततो कतिपाहं ताय विस्समिते ते उभोपि सत्थारं निम-
 स्तेत्वा महादानं दत्वा बन्दिदशा एकमन्ते निसीदिसु । अथ सा भगवतो
 सरणसोलानुभावेन अत्तनो जीवित पटिलाभं पकासेत्वा अत्तनो पुत्तं
 भगवत्तं बन्दापेत्वा सरणोति नाममकंसु । सत्था तेषं अज्जासयं
 जत्था तदनु-रूपं धम्मं देसेसि । देसनावसाने उभोपि सोतापन्ना भहेसु ।

अथस्सा पुत्तो सरणकुमारो वीसतिमे वस्से बुद्धशासने पम्बजित्वा
 विपस्सनं वड्ढेत्वा अरहत्तां पत्तो सरणत्थेरो माम पञ्जायी'ति ।

अणमपि मनसेवं देवदेवं सरग्ता ,
 परमतर पतिट्टं पापुनग्ती'ति मन्त्वा ।
 भगवति गुणरासिं जानमाना जनाभो ! ;
 अजथ सरणसोलं सबथा सबकालग्ति ॥

सरणत्थेरस्स वत्थुं छट्ठमं

Dhamma.Digital

वेत्सामित्ताय वत्थुम्हि अयमानुपुठिबकथा

जम्बुदीपे किर कोसम्बि नगरे कोसम्बिरञ्जो वेत्सामित्ता नाम अगमहेसि अहोसि । तदा भगवा कोसम्बियं पटिवसति । महता भिक्खुसङ्घेन सद्धि चारिकं चरमानो । तस्मि समये सा रञ्जो सद्धि विहारं गत्वा अनोपमाय बुद्धलील्हाय मधुरेन सरेन वेत्सेत्तस्स भगवतो धम्मं सुत्वा पसन्ना सरणेसु पतिट्ठाय बुद्धमामिका हुत्वा विहरति ।

अथापरभागे तस्सा रञ्जो रज्जत्थाय पच्चन्तराजा युद्धसज्जो रज्जं वा देतु युद्धं वा 'ति, पण्णं पहिण्णि । तं सुत्वा राजा महत्तियासेनाय परिव्रुतो युद्धभूमि मच्छन्तो महेत्तिया सद्धि गत्वा लब्धावारं निवासेत्वा तस्सा एवमाह भद्दे सङ्गामसीसे जयपराजयो नाम न सक्का विञ्जातुं सचे मे पराजयो अभविस्स पुरेतरमेव रत्तपताकं उक्सापेत्सामि । तेन अभिञ्जाणेन त्वं कोसम्बिमेव गच्छाहीति । अनुसासित्वा सङ्गाम मण्डलं गत्वा महारणं करोन्तो अत्तनो पराजयभावं त्त्वा मातुगामं सरित्वा रत्तपत्रजं उक्सापेत्वा युज्जन्तो रणेपति । अथ सा रत्तपताकं दिस्वा पराजितो नून मे सामिको'ति । भयेन पल्लयित्तुमारभि । अथ तं चोर रञ्जो मनुस्सा दिस्वा नूनाथं रञ्जो अगमहेसी'ति त्त्वा अत्तनो राजानं दस्सेसुं । राजा तं दिस्वा पटिवद्धचित्तो ममेतं अभिसेकं कंरोथा'ति अमच्चे आणापेसि । अमच्चा तं अभिसेकत्थाय याचिसु । सा न मेभणे अभिसेकेनत्थो'ति न इच्छि । अमच्चा तमत्थं रञ्जो आरोचेसुं । राजा नं पक्कोसापेत्वा कस्मा न इच्छसी'ति पुच्छि । सा एवमाह -

सुणोहि साधुकं देव भासमानाय मे वचो ।
 भक्ता मय्हं मतो अज्ज सब्बसम्पत्तिदायको ॥
 कत्वान सो 'भोसेकं मं अत्तनो हृदयं विय ।
 पालेसि तं सरन्तस्सा सोकग्गि दहते मनं ॥
 महाराज सच्चञ्जस्त अससमग्गमहेसिका ।
 तम्हा दुक्खा न मुञ्चामि तेनाहं तं न पत्थये ॥
 सोकग्गिना पदित्तहं सोके सोकं कथं खिपे ।
 अत्तभत्तग्गिग्गिह को नाम पत्तालं पक्खिपे बुधो ॥
 पिय बिम्पयोग दुक्खं तं चिन्तयन्ति पुनपुनं ।
 तम्हा दुक्खा न मुञ्चामि तस्माहं न पत्थये'ति ॥

तं सुत्वा राजा कोपेनाभीभूतो सचे नाभिसिन्धिसससि अग्गिग्गिह
 तं पक्खिपिस्सामी'ति वत्वा महत्तं दारुचित्तकं कारापेत्वा अग्गि-
 दत्त्वा एकवज्जोते जाते एत्थ पविसा'ति आह । अथ स यच्चन्ति
 राजानं आह-

पापो निष्पापिणं राज पातनं खलु पावके ।
 होति पापफलं तस्स पच्चवत्थे च परत्थे च ॥

पुरात्तनेहि भूषाल समज्जब्राह्मणेसु च ।
 पाताधितुसु बालेसु रोगेनातुरइत्थिसु ।
 नप्पसत्थो बधो देव तस्माहं न बधधरहा'ति ॥

तं सुत्वापि राजा असज्जेन्तो मनुस्से आपण्णेषि । एत्ताम
 हत्थज्जदे गहेत्वा अग्गिग्गिह पक्खिपयथा'ति ते तथा कर्म्मसु । अथ स
 अग्गिग्गिह पक्खिपय म्हा ना नयेत्थ मे कोप्पि कटिसरणीति तस्समेव
 सरणं करोमीति चिन्तेत्वा बुद्धं सरणं गच्छामि, धम्मं सरणं गच्छामि,

सङ्घं सरणं मच्छामीति वदन्ति मत्तसा च अनुसरन्ती अग्निमिह
 पति तथा विप्रोपि अग्निं तस्सा सरीरे लोमकूपमत्ताम्पि उण्हाकारं
 कातुं नासक्खि पटुमगब्भं पविट्ठा विप सीति भूतसरीरा अहोसि ।
 राज्ञा तं अण्डरियं दिग्वा संविम्भो लोमहट्टजातो वेगने तं उपसङ्कमिवा
 उज्जोहि हत्थेहि पम्पह उरे विपज्जमेत्थ राजसने निसीदपेत्था
 अण्डरियमगच्छ्ठि कित्थो कस्सा ते तं अग्निं सरीरं च परिवहोति पुम्भि
 सा तं कर्त्तव्यं क्खेन्ती, एवमाहु-

माता पिता च जातीच परिवारा च सोहवा ।
 मन्तो सखाद्वन्दो चापि महत्तखा च वेवता ॥
 एते सङ्घे च भूपत्तं सत्तमं सत्तमागते ॥
 रक्खित्तुं नेव सक्कोसि हित्थान सत्तमत्तमं ॥
 अगाहं बुद्धं सरणं बुद्धो मे सरणं इति ।
 तेन तेजेन मं राज जलन्तो अग्गिनो बहि ॥
 अगाहं धम्मं सरणं धम्मोमे सरणं इति ॥
 तेन तेजेन मं राज जलन्तो अग्गिनो बहि ॥
 अगाहं सङ्घं सरणं सङ्घो मे सरणं इति ।
 तेन तेजेन मं राज जलन्तो अग्गिनो बहि ॥
 एवं महानुभावत्तं पचचक्खं एहिपत्तिकं ।
 नानोपह्वव विद्धंसि ना च सत्तपत्ति दायकं ॥
 सरणत्तयं हि यो सत्तो न समादाय गण्हति ।
 इध वा परत्थ वा लोके सो सुखं नानुभोस्सति ॥
 सरणत्तयं हि यो सत्तो सुत्तमादाय गण्हति ।
 इध वा परत्थ वा लोके सो सुखा न विहायति ॥

तस्मा तुवम्पि भूपाल ! गण्हाति सरणत्तयं ।
तं ते भवति सब्बत्थ ताणं लेणं परायणन्ति ॥

तं भुत्वा राजा अतिविय पसन्नं मानसो तं खमापेत्वा महन्तं
सक्कारसम्मानं कत्वा अज्जपट्टाय त्वं मम माता त्ति तं मातुट्ठामे ठपेत्वा
सरणमगमासि तस्मि सन्निपत्तित्वा ठितमहाजना तं पाटिहारियं दिस्वा
सरणेषु च सीलेषु च पत्तिट्टाय दानादीनि पुञ्जकम्मनि कत्वा यथा
कम्मं गतात्ति ।

इति सरणवरं सा केवलं उगगहेत्वा ।
जलितं दहनमज्जे सीति भावं अलत्थ ।
पश्मसरणसीलं पाल यन्ता कथं बो ।
न लभथ भवभोगं निब्बुत्तिञ्चापि अन्तेति ॥

वेस्सामित्ताय वत्थुं सत्तमं

Dhamma.Digital

महामाधानु वत्थुम्हि अयमानु पुण्डिकथा

इतो किर एकनवुतिकप्पमत्थके त्रिपस्सी नाम सम्मासम्बुद्धी लोके दप्पज्जित्वा पवत्तवरघम्मचक्को सदेवकेहि लोकेहि पूजयमानो बन्धुमती नगरे पटिवसति । तदा सो मग्धाता तस्मिं नगरे तुप्पकारो हुत्वा निब्बत्ति । तुप्पकारकम्मिण जीविकं कप्पेत्ती विहरति तदा सकल-नगर वासिनो बुद्धपमुखं भिक्खुं सञ्चुं निमस्सेत्वा महादानमदंसु । अथ सो एवं चिन्तेसि । सब्बेपि मे नगरवासिनो दानं ददन्ति । अहमेकोव सेसी दुग्गतत्ता यज्जाहम्मज्ज वीजं न रोपेमि इम्मह्हा पुक्खा न परिमुच्चिस्सामीति । सो बेनेन तुप्पकारकम्मं परियेस्सिवा किञ्चि मूलं स्सभित्वा तेन एकस्सपि दानं दातुं ओकासमलद्धो आपणं गन्त्वा राजमासे गहेत्वा चञ्जीटकं पूरेत्वा आदाय बुद्धपमुखस्स भिक्खुसङ्घस्स अत्तगं गच्छां ठितो एवं चिन्तेसि नत्थिदानि ओकासं एकस्सपि भिक्खुनो पत्तो ओकिरित्तुं अद्दाहं इमे ओकासे विकिरिस्सामीति अप्पेवनाम पतमानामं एकस्सपि भिक्खुनो पत्तो एकपि पत्तेयं तं मे भविस्सति दीघरत्ती हिताय सुखायासि । पसन्नमानसी उद्धं खिपि । ततो पतमाना ते परिञ्चारिकदेवतां नञ्च भगवतो आनुमावेन च बहि अपत्तित्वा भगवन्तमादि कत्वा सब्बेसं भिक्खून् पत्तेयेव पत्तिंसे । अथ सो तं अञ्जरियं दिस्वा पसन्नमानसो सिरसि अञ्जलिम्पगग्ग्हं ठितो एवं पत्थनमकासि ।

इमिना मे अघिकारेण पसादेन यतिस्सरे ।

कामभोधीनहं अग्गो भवेय्यं जातिजातियं ॥

पहरिस्सा यदा धम्मं ओलोकेमि नधो सत्ते ।

सत्त रत्तं सम्पन्नं वस्सं वस्सतु सब्बदासि ॥

सो ततो पट्टाय देवमनुस्सेसु संश्रन्तो महन्तं दिव्यसम्पत्ति
 अनुभवित्वा इमस्मि भद्रकल्पे आदिग्धि महासम्मतो नाम राजा अहोसि ।
 तस्स पुत्तोरोजो नाम तस्स पुत्तीवररोजो नाम तस्स पुत्तो कल्याणो
 नाम तस्स पुत्तो चक्रकल्याणो नाम वरकल्याणस्स पुत्तो उपोसथो
 नाम उपोसथस्स पुत्तो मग्धाता नाम हुत्वा निव्वत्ति । सो सत्ताहि
 रत्तनेहि चतुहि च इदिहि समन्नागतो चक्रवत्तिरज्जं कारेसि । तस्स
 वामहत्थे सम्मिञ्जित्वा दक्खिणहत्थेन अप्पोद्धिते आकासतो दिव्वा मेघो
 जिय जन्नुपरमाणं सत्तारत्तनवस्सं वत्सति । एकस्सो अच्चरियो अहोसि ।
 सो चतुरासीति वत्ससहस्सानि कुमारकीलं क्वेत्ति । चतुरासीति वत्स-
 सहस्सानि ओपरज्जं कारेसि चतुरासीति वत्ससहस्सानि चक्रवत्ति
 रज्जं कारेसि । आयुवनस्स असङ्खेयं अहोसि । सो एक दिवसं
 कामतण्हं पूरेतुं अत्तकान्तो उक्कण्ठिताकारं दस्सेसि अमच्चा किं देव
 किन्नुखो उक्कण्ठसीति पुच्छिसु । सो भगो मग्धं पुञ्जकम्मे ओलो
 कियमाने इमं रज्जं नप्पहोति कत्तरन्नुखो ठामं रमणीयन्ति देवलोको
 महाराजाति । सो चक्ररत्तनं अञ्जुक्किरित्वा परिसाय सद्धिं चातु-
 र्महाराजिकं देवलोकं आगमसि । अथस्तं चत्तरो महाराजानो दिव्य
 माता गम्धं हुत्वा देवगणपरिवृतो पच्चुग्गमनं कत्वा तं आवाप चातु-
 र्महाराजिकं देवलोकं गन्त्वा रज्जं अदंसु तस्स चरिसामं परिवृत्तस्स
 तस्मिं रज्जं करोन्तस्स वीघो अट्ठा वीत्तिवत्तो सो तत्थपि तण्हं
 पूरेतुममकान्तो उक्कण्ठिताकारं दस्सेसि । ततो चत्तरो महाराजानो
 किन्नुखो मत्ताराज उक्कण्ठितोति पुच्छिसु । इमग्धं देवलोका कत्त-
 रन्नुखो ठामं रमणीयन्ति देव परेणं उक्कण्ठिताकारं दस्सेसि मयं त्ववत्तिस
 देवलोको इतो सतगुणेन रमणीयोति । मग्धाता चक्र रत्तनं अञ्जु-
 क्किरित्वा अत्तान्ने परिसपरिवृतो तस्मिंस्सभिमुखो पायासि । अथस्स
 सक्को देवराजा दिव्यमालगन्धहृत्थो देवगण परिवृतो पच्चुग्गमनं कत्वा
 तं हत्थे गहैत्वा इतो एहि महाराजाति आहु । ततो रज्जो देवगण
 परिवृत्तस्स गमनकारिं परिपाथकं रत्तनं चक्ररत्तनं आवाप सद्धिं चरिसाय
 मनुसपत्त्या ओत्तित्वा वत्तनो घरं पवित्ति । सक्को मग्धातुं सक्क

भवन् वेत्वा देवता द्वे कीदृशी कत्वा वसानो रज्जं मज्जे भिम्भित्वा
 अक्षसि । ततो पटुस्य द्वेपि राजानी रज्जं कारितुं । एवं काले
 मच्छन्ते सको सदिसससहस्राधिकानि तिस्सो च अक्षकोष्ठियो आयु
 शेषेत्वा चवि । अञ्जो सको निव्वत्ति । सीपि स्येव देवरज्जं
 कारेत्वा आयुक्खयेन चवि । एतेनुपायेन छत्तिस्ससकका चविणु । मग्घता
 पन मनुस्सपरिहारेण देवरज्जं कारेसियेव । तस्सेव काले मच्छन्ते
 भीय्योसोमत्ताय कामतण्हा उप्पज्जि । सो किम्मे उपट्टरज्जेन । सकं
 मारेत्वा एकरज्जं करिस्सामीति चित्तेसि । सकं पन मारेतुं नसकका
 कामतण्हा पनेसा विपत्तिमून्ना - तथाहि -

वरमज्ज सुखमज्ज अत्रिच्छाविहृतो नरो ।
 इध वा परस्थ वा किञ्चि तस्सतं विव्वत्ते सवा ॥
 तण्हाय वाध्यन्ते सोको तण्हाय ज्ञाय्ये जणं ।
 तण्हाय विप्पमुत्तस्स तस्थि सोको कुतो मयं ॥
 तण्हादासो नरो एत्थ राजचोरादि सम्भवं ।
 हत्थच्छेदादिकं दुक्खं पापुणाति विहञ्जति ॥
 येन लोभेन जातेन सवा जोयन्ति पाणिनो ।
 खेत्त वत्थुं हिरञ्जं च गवास्सं दासपोरिसं ॥
 सव्वस्थामेव सौ सीमो पहातब्बोव विञ्जुना'ति ॥

ततो अत्रिच्छाविहृतस्स तस्स आयुसङ्कारो परिहायि । जस
 सरीरं पहरि मनुस्स सरीरं हि भासं न देवलोके भिञ्जति । अथ सो
 देवलोका भस्सित्वा बन्धुमती नगरुयानं पाविसि । उय्यानपालो तस्स
 आगमन भावं राजकुलं निवेदेयि । राजा राजकुला आगत्वा उय्याने
 येव आसनं पञ्जा पेसि । ततो मग्घाता उय्याने पञ्जत्तावसासने
 निपन्नो अनुट्टान सेय्यं कप्पेसि । ततो अमच्चा देव तुम्हाकं पुरतो
 किण्ण कथेस्सामा'ति पुच्छिसु । मम पुरतो तुम्हे इमं सासनं महाननस्स

कथेय्याथ मन्घातु महाराजा द्विसहस्रदीपपरिवारेषु चतुसु महादीपेषु
 चक्रकवसिरज्जं कारेत्वा चातुम्महा राजिकेसुरज्जं कारेत्वा छत्तिससककानं
 आयुपरिमाणेन देवलोके रज्जं कारेत्वा कालमकासीति सो एवं चत्वा
 कालं कत्तामयाकम्मं गतोति इम मत्थं पकासेतुं भगवा चतुमहापरि-
 समज्जे इमा माथायो भाह ।

यावता च्चन्दिमसुरिया परिहरन्तिदिसा भग्नि विरोचना ।

सब्बेव वासा मन्घाता येपाणा पठविनिस्सिता ॥

न कहापण वस्सेन तित्ति कामेसु विज्जति ।

अप्पस्सादा बुद्धा कामा इति विञ्जाय पण्डितो ॥

अपि दिन्वेसु कामेसु रतिं सो नाधिगच्छति ।

तण्हम्बखयरतो होति सम्भा सम्बुद्धसायकोति ॥

तं सुत्वा बहू सोतावत्ति फलादीनि वापुणिसूति ।

इति गतिनियत्तानं बोधिया उत्तमानं ।

सक वस मुपनेत्वा देति दुक्खाति तण्हा ॥

अनियत गतिकानं काकथा मादिसानं ।

जहथ तमिति मन्त्वा भो भजग्घो तिवत्थुं ॥

महामन्घातु वत्थुं अट्टमं

बुद्धवम्भवाणिजकस्स अस्थग्ग्हि अयमानुपुब्बिकथा

जम्बुद्वीपे किर पाटलिपुत्त नगरे बुद्धवम्भो नाम वाणिजको अहोसि । वाणिजककम्ममेण जीवमानो सो अपरभागे सस्थवाहेहि सद्धि गामनिगम जनपद राजधानीसु वाणिज्जं पयोषमानो विचरति । तस्मिं समये भगवा नेक भिक्खुसहस्स परिव्रुतो जनपद चारिकं चरति । बहू देवमनुस्से संसार कन्तारा उत्तारेन्तो तदा सो भगवन्तं अहस द्वितिस लवखणानुव्यञ्जन पत्तिमण्डितं जलमान सुवण्ण मेहविय विरोचमानं महाभिक्खुसङ्घं परिव्रुतं दिस्वा परमपीत्तिया फुटसरीरो अञ्जलिम्पगग्ग्ह भगवन्तं उपसङ्कमित्वा वन्दित्वा सायण्हे भगवन्तं भक्तेन निमन्तेसि । बुद्धसासने अपरिचित्त भाव्णेन अथस्स भगवा विकालभोजना पटिविरता तथागताती आह । अथ सो भगवन्तं कन्दित्वा किं भग्ते भगवन्ता विकाले भुञ्जिस्सन्तो'ति अथस्स कथं पटिच्च भगवा अट्टुविधं पानं तथागतानं विकाले भुञ्जितुं कप्पति । सेय्यबीदं अम्बपानं, जम्बुपानं, चोचपानं मोचपानं, फारुसकपानं, मधुपानं, मुद्दिकपानं, सालुकपानमित्तं सुत्वा वाणिजो सह सककसरसेहि मुद्दिकपानं कत्वा बुद्धपमुखस्स भिक्खुसङ्घस्स अदासि । सभिक्खुसङ्घा सस्था परिभुत्त पानीयरसो तस्स घम्मं देसेत्वा जनपद चारिकं पक्कामि । सोपि पसन्नमानसो हुत्वा निवत्तो सद्धि वाणिजकेहि तेसु तेसु जनपदेषु वाणिज्जं पयोषेन्तो महावत्तनीयं नाम कन्तारं पापुणि । तत्थ तैसं सब्बेसुयेव सकटेसु पानीयं परिकल्पयमगमात्ति । तत्थ सब्बमनुस्सा नं च बलिबद्धानं च पानीयं नाहोसि । अथ सो वाणिजो पिपासाभिभूतो तेसु तेसु सकटेसु पानीयं परियेसन्तो विचरति । अथेकस्मिं सकटे मनुस्सा तं दिस्वा कारुञ्जेण एत्थागच्छ इमस्मिं कोलम्बे थोकं पानीयं अत्थ

पिवाति वदिसु । ततो सो गत्वा पानीयं पिबि । तस्स तं रसं
मुद्दिकपान रस सदिसं अहोसि । पिबन्तोव सो एवं चिन्तेसि
सम्भासम्बुद्धस्स तदा मे दिग्ग मुद्दिकपानस्स निस्सन्दो अज्ज सम्पत्तो
भवस्सतीति अश्छेरम्भुत चित्तो सोमनस्स जातो गत्वा सयमेव
चाटिय पिधानं विवरि । सक्कलापि सा चाटि मुद्दिकपानेन परिपुण्णा
अहोसि । ततो सो रसवत्तं ओजवत्तं अपरिवक्खयं दिब्बपान सदिसं
पानीयं दिस्वा परमाय पीतिया फुटसरोरो उग्घोसेसि सब्बे पानीयं
पिबन्तूति तं सुत्वा सब्बे सन्नपत्तित्वा पानीयं दिस्वा अम्भुतचित्ता
जाता वाणिजो तेस मज्जे बुद्धानुभावं पकासेत्तो आह ।

पस्सथेदं भवन्ता सो आनुभावं महैसिनो ।
अचिन्तनीयमच्छेरं सन्निट्टिकमकालिकं ॥

पसन्न मनसा बुद्धेदिग्गं पानीयकम्मया ।
विअव्वति इदानेव तं दानं मुनिवाहता ॥

ओजवत्तं सुधन्नाव सीतलं मधुरोदकं ।
दिब्बपानं च देवानं जातमम्भुतमवक्खयं ॥

सोलवन्तेसु को नाम न ददेय विचक्खणो ।
इध लोके परत्थे च सुखदं दानमुत्तमं ॥

यथिच्छित्तं गहेत्वान पिबन्तु मधुरोदकं ।
भाजनानि च पूरेत्वा यस्तु सब्बे यथिच्छित्तन्ति ॥

एवञ्च पन वत्वा सब्बे मनुस्से च बलिवद्दे च मुद्दिदकरसेनेव
सन्तप्पेसि । ततो ततो आगतापि पानीयं पिबन्तोव पानीयं अवक्खयं
अहोसि । ततो वाणिजो सत्थवाहेहि सद्धि वाणिज्जं पयीजेत्वा सक
नगरं आगच्छन्तो भगवत्तं पस्सित्वा गमिस्सामीति वेलुबनं गत्वा
सत्थारं वदिदत्वा कतानुञ्जो एकमन्ते निस्सीदि । सत्थापि तेन सद्धि

मधुरपटिसंघारमकासि । उपासकोपि भक्ते तुम्हाकं पाटिहारियं दिस्वा
 पसन्नो वन्दित्वा वमिस्सामीति आरतोमिह एवञ्चेवञ्च पाटिहारियंति
 वित्त्यारेण कथेसि । अथस्स भगवा घम्मं देसेसि । सो घम्मं सुत्वान
 सत्थारं स्वातनाय निमत्तेत्वा महादानं दत्त्वा अत्तनो गेहमेव अगमासि ।
 सो ततो पट्टाय दानादीनि पुञ्जानि कत्त्वा ततो चुतो देवलोके द्वादसयोजनि
 के कनकविमाने देवच्छरापरिवृतो देविस्सरिय समन्नागतो निब्बत्ति ।
 तस्स पुब्बकम्मवकासनत्थं तत्थ तत्थ रतनभाजनेसु दिब्बमयेहि मुद्दि-
 कपानेहि मस्सिपुण्णं अहोसि । पाणीयं पिवित्वा देवा नच्चन्ति वदेन्ति
 कीलन्ती'ति ।

न विपुलजिनसारं जानमानो जनेवं ।
 लभति विपुलभोगं तोयमत्तस्स वाना ॥
 विदित्तं गुणगणा भो लीसुवरथसु तुरहे ।
 लभथ खलु विसेसं लीलवन्तेसु वानाति ॥

बुद्धवम्भवाणिजकस्स वत्थुं नवमं

Dhamma.Digital

रूपदेविया वत्थुम्हि अयमानुपुच्छिकथा

अतीते किर विपस्सिस्स भगवतो काले तस्मिं नगरे एका गामदारिका विहारे अहिण्डन्ति एकं गिलानभिवखुं दिस्वा कम्पमान हृदया उपसङ्कमित्वा बन्दित्वा भन्ते ! को ते आवाधो सरीरं पीलेतीति पुच्छि । तेनापि भगिनि खरावाधो मे पीलेतीति वत्ते । सा तेनहि भन्ते अहं तं रोगं वूपसमेस्सामीति निमन्त्स्वा गेहं गत्त्वा तं पत्तिं मातापिनुम्नं कथेत्वा तेहि अनुञ्जाता पुनदिवसे नानगरसेन भेसञ्जाहारं सम्पादेसि । ततो सो भिवखु पुन दिवसे धीवरं पारुपित्वा भिवखाय चरन्ता तस्सा गेहं गत्त्वा अट्टासि । सा थेरं आगतं दिस्वा सोमनस्स जाता पत्तिं गहेत्वा आसन्नं पञ्ज्रापेत्वा अदासि । तत्थ निसिन्नं तं आहारेन साधुकं परिवसित्वा सक्कारमकासि । अथस्सा सद्धाबलेन भुत्तमत्तयेव सो आवाधो वूपसमि । ततो सो वूपसत्तरोगो दुतियदिवसे तस्सा गेहं नागमासि । अथ सा विहारं गत्त्वा तं वन्दिस्वा कस्मा नागतत्थाति पुच्छिस्वा तेन मे भगिनि व्याधि वूपसमि । तस्मा नागतोस्समीति वुत्ते सा साधु भन्तेति सोमनस्स जाता गेहमेव अगमासि । सा तेन पुञ्ज्रकम्पेन कालं कत्वा देवलोके निव्वत्ति । तस्सा तत्थ द्वादस-योजनिकं कनकविमानं निव्वत्ति । सा तत्थ देविस्सरियं अनुभवन्ति । छबुद्धत्तरं खेपेत्वा अम्हाकं भगवतो काले जम्बुदीपे देवपुत्तानगरे उदिच्चब्राह्मणकुले जेट्टु ब्राह्मणस्स भरियाय कुच्छिम्हि पटिसन्धिं गण्हि । सा परिपाकमन्वाय मातुकुच्छितो निव्वत्ति । तस्सा मातुकुच्छितो निव्वत्तकालतो पट्टाय दिवसे दिवसे अट्टुनालिमत्तं तण्डुलं निव्वत्ताति । तस्सा रूपं सम्पत्तिं दिस्वा पसन्ना मातापितरो

रूपदेवीति नाममकंसु । पच्छा तं पतिरूपेन दासकेन नियोजेसु । अथस्सा
 तण्डुलनालिमत्तां गहेत्वा पचितुं आरद्धे इच्छित्तिच्छित्तं मंसादि व्यञ्जनञ्च,
 सापिनवनीतं दधिलौरादि गोरसञ्च जीरमरिषादि कटुकभण्डञ्च कबलि
 पणसं मधुगुलादि उपकरणञ्च भाजनानि पूरेत्वा निम्बत्तति । तां हस्थेन
 गहितं किञ्च खादनीयं भोजनीयं वा पूतिभावं नगच्छति । भक्तुक्खलि
 गहेत्वा सकलनगरं वासिनो भोजेन्तियापि एकं कटच्छुमत्तं भक्तं गहित-
 ट्टानं न पञ्जायति । एवं अपरिक्खयपुञ्जां अहोसि । सकलं देवपुत्तं नगरे
 चन्दसुरियाव पाकटा अहोसि । अथ सा पञ्चसतभिवखु निमन्तेत्वा निच्चं
 सकं निवेसनेयेव भोजेति । तदा तेसं अन्तरे पटिसन्निभदाप्पत्तो महा-
 सङ्घरक्खित्तथेरो नाम इमिस्सा पुञ्जानुभावं दिब्बं चक्खुना दिस्वा
 नजानाति एसा अत्ताना पुब्बे कत्तकम्मं । यन्नूनाहं अस्सा पकासेय्यन्ति ।
 एकं दिवसं तस्सा निवेसने भुञ्जित्वा अनुमोदनं करोत्तो जानासि
 भगिनि तथा पुब्बे कत्तकम्मन्ति ? पुच्छि । न जानामि भन्ते । सोतु-
 मिच्छामीति । अथस्सा सो पुब्बकम्मं पकासेन्तोः-

एकं नव्वते इतो कप्पे, विपस्सी नाम नायको ।
 अहोसि लोके लोकेकं, नायको छिन्नबन्धनो ॥
 तदा तस्मिं पुरे रश्मे, आसि त्वं गामदारिका ।
 आहिण्डन्ती विहारस्मि, अद्दक्खि जिनसावकं ॥
 रोगातुरं कियं पण्डुं, अस्ससन्तं सुहुं सुहुं ।
 दिस्वानं कम्पिता चित्ता, निमन्तेत्वामं तं सुनि ॥
 भेसज्जञ्चेव भत्तञ्च, अदा त्वं तेन सो यति ।
 अध्यावाधो अभीघोच, अहोसि अनुपद्दवो ॥
 ततो त्वं तेन कम्मेन, सुकतेन ततो चुत्ता ।
 जातासि देवलोकस्मि, सङ्गकामं समिद्धिनी ॥

तस्य ते पुञ्जतेजेन, पसाद्ये रतनामघो ।
अग्निथूपिसता किण्णो, कूडागारेहिसङ्कतो ॥

नेकगवमसताकिण्णो, सयनासन मण्डितो ।
अच्छरासत सङ्कण्णो, नच्चगीतात्रि सङ्कुसो ॥

रम्भाभ्वजम्बूसत्रीर, पूगपुष्पागपाटलो ।
तागादितरु सण्डेहि, मण्डितुय्यानपग्निही ॥

पदुमुपपलकलहार, कुन्दकामन मण्डिते ।
मधुमत्तालि पालीहि, सारसीसर सङ्कुले ॥

देवपुसेहि नेकेहि, तथा देवच्छराहि च ।
निच्चुस्सवे महामोगे, विमाने मननश्वने ॥

एवमेवं देव लोकहि, विन्दमाना महायसं ।
अद्धानं वीतिनामेत्या, निब्बुते गीतमे जिने ॥

जम्बुदीपे इदानि एवं, निब्बत्ता उदिते कुले ।
पुञ्जपञ्जागुणावासा, रूपेणगा पियं वदा ॥

एतं ते देव लोकस्मिं, देविस्तरियमञ्जुतं ।
इमं ते इध लोकस्मिं, सड्वं मानुसिकं सुखं ॥

विपस्सिमुनिनो काले, एवं तस्सेकस्स भिक्खुनो ।
अदा दानं गिलानस्स, तस्स तं फलसीदितं ॥

कातब्बं हि सदा पुञ्जं, इच्छन्तेव सुखप्पदं ।
तस्मा एवं सब्बदा भद्वे, उस्सुक्का कुसले भवात्ति ॥

एवं सो तस्सा पुरिमत्तभावे कतकम्मं पकासेत्वा इदानि
 पुञ्जकम्मे अप्पमादा भवाति अनुसासि । सा थेरस्स धम्मदेसनं सुत्वा
 परमसोमनस्सा ततो पट्टाय दानादीसु निरता पुञ्जानि करोत्ती
 तेनेव सोमवस्सेन सीत्तापक्का अट्ठिसाधिकेण अहोसोत्ति ।

इति तरुण कुमारी पुञ्जकम्भेसु सारं ।
 अविदित मुणमसा हत्त्व निवधुस्त वानं ।
 द्विविमनुज सुखं सा तथ सुहो भवत्त ।
 विदित कुक्कलपाका किं मत्तमेव सन्ति म

रूपदेविया वत्थुं दसमं

धम्म सीण्डकवग्गो पठमो

Dhamma.Digital

नग्धिधराज्ञस्स वत्थुह्मि अयमानुपुब्बीकथा

इतो किर कप्पसतसहस्समत्थके पदुमुत्तरो नाम सत्था लोके उदपादि सदेवकं लोकं संसारं कन्तारा उत्तारेत्तो । तस्मिं किर समये एको कुटुम्बिको सत्थु धम्मदेसनं सुत्वा पसन्नमानसो बुद्धपमुखं भिक्खुसङ्घं निमग्नेत्वा महादानं सज्जेत्वा अत्तनो भवनं देवभवनमिव अलङ्कारित्वा बुद्धारहं महासनं पञ्जापेत्वा गत्वा भगवन्तं याचि । कालो'यं भन्ते भगवतो भत्तगस्स उपसङ्कमनायाति । अथ भगवा भिक्खुसङ्घपरिवृतो महता बुद्धानुभावेन गत्वा निसीदि पञ्जत्तावरं बुद्धासने । ततो कुटुम्बिको हट्ठो उदग्गो सपरिसो भगवन्तं परिवसति । अनेकेहि मधुचन्नपानादीहि । तदा तस्स भगवतो सासने धुतङ्गधरानं अग्गो वस-भत्थेरोनाम महासावको सपदानवत्तो न पिण्डाय चरमानो तस्स कुटुम्बिकस्स गेहद्वारे अट्ठासि । अथ सो थेरं दिस्वा भन्ते सत्था अत्तोगेहे निसिन्नो । तुम्हेपि पविसथा'ति याचि । थेरो अपविसित्वाव अगमासि । कुटुम्बिको भगवन्तं उपसङ्कमित्वा तमत्थं वत्था किं भन्ते सदेवके लोके भगवता'पि उत्तरितरो गुणेन संविज्जतीति ? आह । अथस्स सत्था पुत्तोपमं दस्सेत्वा थेरस्स गुणं वण्णेत्तो एदमाह ।

पालेन्ति निम्मलं कत्था, पात्तिमोवखादिसंवरं ।
समाविन्नधुतङ्गाच्च, अप्पिच्छा मुनिसूनवो ॥
निच्चमन्तकयुद्धह्मि, नद्धा योधाव दत्तिपता ।
पुञ्जानं वत्थुं भूता ते, देवमानुसकादिनं ॥
धारेमहं वण्णवत्तं सीवेट्थम्पिच्च चीवरं ।
बुद्धपुत्ता महानागा न धारेन्ति तथा विधं ॥

धारेन्ति ते पंसुकूलं सङ्घटित्वा पिलोतिके ।
 बणच्छादनं चोलंब इच्छालोमविवर्जिता ॥
 सादिबामि सदाहम्भो उपासक निमन्तमं ।
 नेव सादेन्ति सम्बुद्ध पुत्तोपासक वाचनं ॥
 सवदानेन यं लब्धं लूखंवापि पणीतकं ।
 तेन तुस्सन्ति मे पुत्ता रंसगेध विवर्जिता ॥
 निपञ्जामि अहं साधु सन्थते सयने सुभे ।
 न ते सेट्ठयं पकप्पेन्ति संसार नयणीरुका ॥
 ठानासनेन गमनेन कप्पेन्ति इरियापथं ।
 नैकभूमि सनाकिण्ण पासादेसु बसामहं ॥
 बुद्धपुत्ता तथाच्छन्नं न कदाचि पविसन्ति ते ।
 रूपमूले सुसानस्मि ग्रम्भोकासे रमन्ति ते ॥
 भावेत्था भवनासाय हेतुं भावनमुत्तमं ।
 अहं गाने वसिस्सामि पापेगतो जनतं सिदं ॥
 रमन्ति मम पुत्ता ते पन्तसेनासनेकका ।
 तेसं महन्तरो सगतो थेरो'यं बसभो महा ॥
 धुतपापो धुतङ्गगो जातो'यं मम सासने'ति ॥

एवं भगवा हृत्थं उक्खिपित्वा चन्दमण्डले पहरन्तो विद्य थेरेस्स
 गुणे पकासेसि । ततो सो तस्स गुणकथं सुत्वा सयस्मि तं ठानन्तरं
 कामयमानो यन्नूनाहं अनागते अञ्जतरस्स सम्मासम्बुद्धस्स सासने
 धुतङ्गधरानं अगो भविस्सामी'ति तं ठानन्तरं पत्थेस्तो भववतो
 पादमूले निपज्जि । सत्था तं कारणं उपपरिक्खित्वा इतो कप्पसत-
 सहस्स मत्थके गोतमो नाम सत्था उपपज्जिहसति । त्वं तदा धुतङ्ग-
 धरानं अगो हत्वा कस्सपोति पञ्जायिस्ससीति व्याकरणमदासि ।

ततो पट्टाय सो सोमनस्यो पुञ्जकम्मं कत्वा ततो चुतो देव-
मनुस्सेसु देविस्सरियं अनुभवन्तो विपस्सी सम्मासम्बुद्धकाले एकसाटको
नाम ब्राह्मणो हुत्वा महादानं अदासि । ततो चुतो कस्सपसम्मा-
सम्बुद्धे परिनिब्बुते वाराणसी नगरे वाराणसीसेट्टि हुत्वा निब्बत्तो
दानादीनि पुञ्जानि कत्वा ततो चवित्वा संसारे संसरन्तो दसवस्स-
सहस्रायुकेसु मनुस्सेसु वाराणसियं एको कुटुम्बिको हुत्वा निब्बत्ति । सो
पनायं कुटुम्बिको अरञ्जे जङ्घाविहारं अनुविचरन्तो पच्चन्तिमे जनपदे
अरञ्जायतने अञ्जतरं पच्चेकबुद्धं अहस । सो च पच्चेक बुद्धो तस्य
चौवरकम्मं करोन्तो अनुवाते अप्पहोन्ते संहरित्वा ठपेतुं आरब्धो । कुटु-
म्बिको तं दिस्वा भन्ते किं करोथाति पुच्छि । सो पच्चेकबुद्धो अप्पिच्छ-
ताय तेन पुट्टो न किञ्चि वुत्तो होति । सो चौवरदुस्सं नप्पहोतीति जत्वा
अत्तनो उत्तरसाटकं पच्चेकबुद्धस्स पादमूले ठपेत्वा अगमासि । पच्चेकबुद्धो
तं गहेत्वा अनुवातकं आरोपेन्तो चौवरं कत्वा पारुपि । कुटुम्बिको
जीवितं वणियोसाने कालं कत्वा तावतिस भवन्ते निब्बत्तिस्वा तस्य
यावतायुकं दिब्बसम्पत्तिं अनुभवित्वा ततो चवित्वा वाराणसितो तियो-
जन मत्तके ठाने अञ्जतरस्मि नगरे निब्बत्ति । तस्स मातापितरो
नन्दियोति नाम अकंसु । तस्स सत्तभातरो अहेसु । सेसा छ भातरो
नाना कम्मभतेसु व्यावटा मातापितुस्स पोसेन्ति । नन्दिको पन अकम्म
सौखो गेहेयेव वसति । तस्मा तस्स सेसा कुञ्जस्ति । मातापितरोपि
नन्दिकं आमस्सेत्वा ओवदन्ति । सो तुण्ही होत्तेव । अथाअस्मि सभये
गामे नक्खत्तं घुट्टं । तदा सो मातरं आह । अम्म ! साटकं देहि ।
नक्खत्तं कीलस्सामीति । सा घोतवत्थं नीहरित्वा अदासि । अम्म !
थूलं इदन्ति सा अञ्जं नीहरित्वा अदासि । तस्मि पटिक्खपि । अथ
न माता आहतात ! यादिसे भयं गेहे जाता नत्थि इतो सुखुमतरस्म
पटिलाभाय पुञ्जन्ति । लभनट्टानं गमिस्सामि, अम्माति ! पुत्ता अहं
अज्जेव तव वाराणसीनगरे रज्ज पटिक्खाभं इच्छामीति आह । सो
साधु अम्माति मातरं वदिस्वा पदाक्खणं कत्वा पक्कामि । मातुया
पनस्स एवं अहोसि । कहं सो गमिस्सति पुब्बे त्रिय इधवा एत्थवा

गेहे निसीदित्वा आगच्छतीति । सो वनं पुञ्जनिद्यामेन चोदियमानो
गामतो निक्खमित्वा बाराणसि गन्त्वा सेनगुत्तरस गेहे पटिवसति ।

अथेकदिवसं सो तस्स कम्मकारेहि सद्धिं सत्त्वपत्तो निसीदित्वा
पचलायत्तो सुपिनं अद्दस । मुखेत अत्तं निक्खमित्वा सकल जम्बुदीपे
पत्थरित्वा अत्तोकुच्छिमेव पाविसि । पबुद्धो सो भीतो महास-
द्दमकासि । अथ तं महासेनगुत्तो पुच्छि । नन्दिको सुपिनं अद्दसन्ति
आह । अथ तेन कीदिसन्ति पुट्टो कथेसि । ततो सेनगुत्तो तं अत्तनो
कुलूयं परिब्बाजिकं पुच्छि को तस्स विपाकोति । परिब्बाजिका यद्धि भो
इत्थी परसति सत्तादिवसब्भन्तरेयेव अभिसेखं लभति । यदि पुरिसो
पस्सति । तथेव राजा होतीति कथेसि । सेनगुत्तो तस्सा तं कथं सुत्वा
इमं मम ज्ञातिं करोमोति अत्तनो सत्ता धीतरं पक्कोसित्वा पटिपाटिया
पुच्छि । नन्दिकस्स सन्तिके वसथाति सेसा सब्बा न इच्छिसु । न मयं
जानाम एतं अधुनागतं कुलवत्तं वा दुक्कूलवत्तं वा ति । अथ कणिट्टिकं
पुच्छि । सा यस्स मं मातापितरो दस्सन्ति तेस वचनं न भिन्दिस्सा-
मोत्तं सम्पटिच्छि । अथ सेनगुत्तो नन्दिकं पक्कोसित्वा अत्तनो धीतरं
दत्त्वा तस्स महासम्पत्तिमदासि ।

ततो सत्तामे दिवसे नन्दिको तत्थ तत्थ आहिण्डभ्तो रञ्जो
मङ्गलुय्यानं पस्सिस्सामीति गन्त्वा मङ्गलसिलापट्टे ससीसं पाकपित्वा
निपज्जि । सो च बाराणसीरञ्जो कालकतस्स सत्तामो दिवसी होति ।
अमच्चा च पुरोहितो च रञ्जो सरीरकिच्चं कारेत्वा राजङ्गणे निसी-
दित्वा मत्तयिसु । रञ्जो एकावधोता । अत्थि पुत्तो वनस्स नत्थि अराजिकं
रज्जं नत्तिट्ठति । फुस्सरथं विस्सज्जेस्सामाति ते कुमुदपत्ता वण्णे चत्तारो
सिन्धवे योजेत्वा सेतच्छत्तापमुखं पञ्चविधराजककुघभण्डं रथस्मियेव
ठपेत्वा रथं विस्सज्जेत्वा पच्छतो तुरियानि पगण्हापेसुं । रथो पाचीन
द्वारेन निक्खमित्वा उय्यानाभिमुखो अहोसि । परिचयेन उय्यानाभिमुखो
गच्छति । निवत्तोमाति केचि आहंसु । पुरोहितो मा निबाधयित्थाति
आह । रथो कुमारकं पदक्खिणं कत्वा आरीहणसज्जो हुत्वा अट्ठासि ।

पुरोहितो पारूपणकण्णं अपनेत्वा पादतलानि ओलोकेस्तो तिट्ठतु अयं दीपो द्विसहस्स दीपपरिवारेसु चतूसु महादीपेषु एकरज्जं कातुं समत्थो ति वत्था तस्स धिति उपघारेतुं तिक्खत्तुं तुरियानि पगगण्हापेसि । अथ कुमारो मुखं विवरित्वा ओलोकेत्वा केन कारणेन आगतत्था'ति आह । देवः तुम्हाकं रज्जं पापुणातीति । राजा कहन्ति । देवतां गतो सामी'ति कतिद्वसा अतिक्कन्ताति ? अज्ज सत्तामो दिवसीति । पुत्तो वा धीता वा नत्थी'ति । धीता अस्थि देव पुत्तो न विज्जती'ति । तेनहि कारेस्साम रज्जन्ति । ते तावदेव अभिसेक मण्डपं कारेत्वा राज-धीतरं सब्बालङ्कारेहि अलङ्कारित्वा उय्यानं नेत्वा कुमारस्स अभिसेकं अकंसु ।

अथस्स कताभिसेकेस्स सतसहस्सग्घनकं वत्थं आनेसुं । सो किमिदं ताता ति आह । निवासनवत्थं देवाति मनु तात थूलंति मनुस्सानं परिभोगवत्थेषु इतो सुखुमतरं नत्थि देवा'ति । तुम्हाकं राजा एवरूपं निवासेसी'ति । आम देवाति । न मञ्जे पुञ्जवा तुम्हाकं राजा'ति वत्था हन्द सुवण्णभिङ्कारं आहरथ लभिस्साम वत्थन्ति सुवण्ण-भिङ्कारं आहरिसु । सो उट्ठाय हत्के धीविस्वा मुखं जिक्खालेत्वा हत्थेन उदकं आदाय पुरत्थिमदिसाय अब्भुक्किरि । तावदेव घनपठविं भिन्दिस्वा सोलसकप्पक्खला उट्ठहिंसु । पुन उदकं हत्थेन गहेत्वा दक्खिण, पच्छिमं, उत्तरन्ति एवं चतस्सोपि दिसा अब्भुक्किरि । सब्बदिसामु सोलस सोलस ह्त्वा चतुसट्ठि कप्पक्खला उट्ठहिंसु । सो एकं दुस्सं निवासेत्वा एकं पारूपित्वा नग्घियरञ्जो विजिते सुत्तकन्तका इत्थियो मा सुत्तं कत्तन्तूति भेरिं चरापेया'ति वत्था छत्तां उस्सापेत्वा अलङ्कतपटियत्तो हत्थिक्खन्धव-रपतो नगरं पबिसित्वा पासादमभिह्त्थु महासम्पत्तिं अनुभवि । अहो तदा पञ्चेक बुद्धस्स दिन्नानुवातकस्स विपाको ।

तेनाहु पोराना ।

यथा सासपमत्तम्हा बीजा निप्रोघपादपो ।
जायते सतसाखड्ढो महानीलम्बुदोपमो ॥

तथैव पुञ्जकम्मम्हा भणुम्हा विपुलं फलं ।
होतीति अप्पपुञ्जग्गि मावमउज्जेय पण्डितो'ति ॥

एवं गच्छन्ते काले एकदिवसं देवी रञ्जो सम्पत्तिं दिश्या अहो तपस्सो'ति कारुञ्जाकारं दस्सेसि । किमिदं देवी ति च पट्टा अतिमहती ते देव सम्पत्ति । अतीतमद्धानं कल्याणं कतत्ता इदानि अनागतस्मत्थाय कुसलं करोथा'ति आह । कस्स दम्माम सीलवग्ता नथी'ति । असुञ्जो देव जम्बुदीपो अरहन्तेहि । तुम्हे दानं सज्जेथ । अह अरहन्ते लच्छामो'ति आह । पुन दिवसे राजा महारहं दानं सज्जापेसि । देवी सचे इमस्सा दिसाय अरहन्तो अत्थि इधागन्त्वा अम्हाकं भिक्खं गण्हन्तू'ति उत्तर-हिमवन्ताभिमुखी पुष्फानि उद्धं खिपित्वा उरेन निपज्जि । अथ तानि पुष्फानि आकसतो गग्त्वा हिमवन्तपदेसे वसन्तानं पदुमवतिया पुत्तानं पञ्चसतानं पच्चेकबुद्धानं जेट्टकमहापदुमपच्चेकबुद्धस्स पादमूले पतिसु-तथाहि ।

अहो पस्सथ भोदानि विग्गह्यं पुञ्जकम्ममुनो ।
अचेतनापि पुष्फानि दूतकिच्चेसु ग्यावटा ॥
कत्तुकामेन लोकास्मि सकलं अत्तनो वसं ।
सव्वत्थामेन कत्तब्बं पुञ्जं पञ्जवतासदा'ति ॥

ततो महापदुम पच्चेकबुद्धो तं जत्त्वा सेसभातरे आमन्तेसि । मारिसा नन्दियराजा तुम्हे निमग्तेति । अधिवासेथ तस्स निमग्गणन्ति ते अधिवासेत्वा तावदेव आकासेनागग्त्वा उत्तरद्वारे ओतरिसु । मनुस्सा पञ्चसता देव पच्चेकबुद्धा आगता'ति रञ्जो आरोचेसुं । राजा सट्ठि देविया गग्त्वा वग्गित्वा पत्ते ग्हेत्वा पच्चेकबुद्धे पासादं आरोपेत्वा तत्थ तेसं दानं दत्त्वा भत्तकिच्चावसाने राजा सङ्खत्थेरस्स देवी सङ्खनवकस्स च पादमूले निप्पज्जित्वा अय्या पक्कयेहि न कीलमिस्सन्तु मयं पुञ्जेन न्हायिस्साम अम्हाकं इध वासाय पटिञ्जं देयाति पटिञ्जं कारेत्वा उद्यमाने निवसट्टानादयो कारेत्वा यावजीवं पच्चेकबुद्धे

उपट्टहिक्वा तेसु परिनिब्बुतेसु साधुकीलनं कारेत्वा चन्दनागरु आदोहि
 सरीरकच्चं कारेत्वा धातुयो गहेत्वा चेतियं पतिट्टापेत्वा एवरूपानम्प
 महानुभावान महेसीनं मरण भविस्सति । किमङ्ग पन मादिसानन्ति
 संवेगजातो जेट्टपुत्तं रज्जे पतिट्टापेत्वा सयं समणपब्बज्जं पब्बजि ।
 देवी'पि रज्जे पब्बजिते अहं किं करिस्सामी'ति पब्बजित्वा द्वे'पि
 उय्याने वसन्ता फानाभिञ्जं निब्बत्तेत्वा फानसुखेन वीतिनामेन्ता
 आयुपरियोसाने ब्रह्मलोके निब्बत्तिषु । ते अम्हाकं भगवतो काले ब्राह्मण-
 कुले निब्बत्तित्वा बुद्धसासने पब्बजिसु । तदा नन्दियराजा धुतङ्गधरानं
 अगो महाकस्सपत्थेरो नाम हुत्वा चन्दोविय सुरियोविय च लीके
 वाकटो हुत्वा भगवती परिनिब्बुते बुद्धसासनं अतिविय सोभेसि ।
 भरिया'पिस्स भट्टकापिलानि नाम अतोसी'ति ।

इत्था पुरेको विपिने चरग्तो पच्चेकबुद्धस्स 'नुवातमत्तं' ।
 कत्वा सरट्ठं कुरुदोपसोभं महानुभावो वसुधाधिपो'सि ॥
 तुम्हे च भोग्तो खलु सीलवन्ते ददाथ दानानि अनप्पकानि ।
 तं वो पतिट्टा च भवन्तरस्मि चिन्तामणिं कप्पतरुं च सार'न्ति ॥

नन्दियराजस्स वत्थुं पठमं

अञ्जतर मनुस्स वत्थुम्हि अयमानुपुब्बीकथा

अम्हाकं भगवति वरिनिब्बुते पाटलिपुत्तसमीपे अञ्जतरस्मि
 गामे अञ्जतरं दुग्गतमनुस्सो वसति । सो पनेकदिवसं अञ्जतरं गामं
 गच्छन्तो व्दे साटके निवासेत्या महत्तं अट्ठि पापुणि । तदेवं गच्छत्तं
 दिस्वा एतस्सवत्थं गण्हस्सामी'ति । एको चोरो अनुबन्धि । सो दूर-
 तोव आगच्छत्तं चोरं दिस्वा चिन्तेसि । अहमेतस्मा पलायितुं वा तेन-
 सद्धि युञ्जितुं वा न सकोमि । अयमागत्वा अबस्सं अनिच्छन्त-
 स्सापि मे वत्थं गण्हस्सति । मया'पिस्स निरत्थकेन हरितुं न सका
 दानवसेनस्स दस्सामी'ति सन्निट्ठानमकासि । अथ चोरो आगत्वा वत्थकं
 परामसि । अथ सो पुरिसो चित्तं पसादिस्वा इमं मम वत्थदानं भव-
 भोग सुखत्थाय पच्चयो होतू'ति वत्थं दत्वा दुच्छादित्ता महामग्गं
 पहाय अरञ्जेन जङ्घामगेन गच्छन्तो आसिदिसेन दट्ठो कालं कत्वा
 हिमवत्तप्पदेसे व्दादसयोजनिके कनकविमाने नेकच्छरा सहस्स परि-
 वुतो निब्बन्ति । विमानं पनस्स परिवारेत्वा तियोजनिके ठाने कप्प-
 रूक्खा निव्वत्तिमु । सो महत्तं दिव्वं सम्पत्तिं दिस्वा सोमनस्सं
 पवेदेत्तो आह ।

परिणामितमत्तेन, दानस्स सकसत्तकं ।
 इवाति विपुलं भोगं, दिव्वमिस्सरियं वरं ॥

द्वादस योजनुब्बेधं, दुद्धिक्खं चक्खु मूत्तनं ।
 कूटागारं वरूपेतं, सट्ठसोवण्णयं सुभं ॥

मम पुञ्जेन निव्वत्तं नेकरागट्ठजाकुलं ।
 तथेव परिसुद्धेहि वितानेहिच लङ्कतं ॥

पासाव परियत्तम्हि, दिब्बवत्थानि लम्बरे ।
 वातेरिता ते सोमन्ति, अग्हेत्ताव सुधासिनो ॥
 पासावस्स समन्ता मे, भूविभागे तियोजने ।
 इच्छित्तिच्छित्त दातारो, जातासुं सुरपावपा ॥
 तत्थ नच्चेहि गीतेहि वादेहि सुरियेहि च ।
 नेकच्छरा सहस्सेहि, मोदामि भवने मम ॥
 न सम्मा विन्नवत्थस्स, अक्खेत्ते फलमीदिसं ।
 खेत्ते सम्मा ददन्तस्स, को फलं वण्णयिस्सती'ति ॥
 एवं विधम्पि कुसलं मनुजो करित्वा ।
 पप्पोति दिब्बविभवं मुनिवण्णनीयं ॥
 मत्त्वान भो ददथ दानवरं सुसीले ।
 सद्दाय सुद्धमनसा'स्स विसेसभाणो'ति ॥

अञ्जतर मनुस्सस्स वत्थुं दुतियं

Dhamma.Digital

विसमलोम कुमारस्स वत्थुम्हि अयमानुपुब्बकीकथा

अतीते किर इमस्मि जम्बुदीपे कस्सपो नाम सम्मासम्बुद्धो पारमियो पूरेत्वा सब्बञ्जुतपत्तो लोकस्स दुक्खापनुदो सुखावहो पटिवसति लोकं निब्बाण महानगरवरे परिपूरेन्तो । तस्मि समये अञ्जतरो पुरिसो सत्थु धम्मदेसनं सुत्वा पसन्नो भिक्खुसङ्घस्स दानं देत्तो सीलं रक्खन्तो उपासथकम्मं करोन्तो नानाविधानि पुञ्जकम्मानि कत्वा सुत्तप्पबुद्धोविय गत्वा देवलोके निब्बत्ति सब्बरतनमये दिब्बविमाने देवच्छरा सहस्सपरिवुतो । तत्थ यावतायुकं ठत्वा ततो चतो अम्हाकं भगवति परिनिब्बुते जम्बुदीपे पाटलिपुत्तानगरे आणाचक्कवत्ति धम्मासोकमहानरिन्दस्स अगमहेसिया कुच्छिम्हि निब्बत्ति । तस्स नाम करोन्तो सीसे लोमं विसमं हुत्वा जातत्ता विसमलोमकुमारोति सञ्जा-
निसु । कमेन विञ्जुतपत्तो बलसम्पन्नो अहोसि । महाथामो अभिरूपो च अहोसि । दस्सनीयो पासादिको यसपरिवारसम्पन्नो पटिवसति । ततो अपरेन समयेन धम्मासोकमहानरिन्दो चतुरासीतिसहस्सराज-
परिवुतो अनन्तबलवाहनो कीलापरो हिमवत्तं गत्वा यथाभिरत्तं कीलित्वा आगच्छत्तो चन्दभागं नाम गङ्गं सम्पापुणि । सा पन योजन-
विशयता तिगावुतगम्भीरा अहोसि । तदा सा अधुनागतेहि ओघेहि महाफेणसमाकुला बहूमियो उभोकुले उत्तराप्ती महावेगा एच्छन्ति । तदा राजा गङ्गं दिस्वा कोनामेत्थ पुरिसो एवंविधं महागङ्गं तरितुं समत्थो भविस्सतीति आह । तं सुत्वा विसमलोमकुमारो आगत्वा बन्धित्वा अहं देव गङ्गं तरित्वा गन्तुञ्च आगन्तुञ्च सक्कोमीति आह । राजा साधूति सम्पटिच्छि । अथ कुमारो गाल्हं निबासेत्वा मकरदन्तिया केसे बन्धित्वा गङ्गाकूले ठितो अट्टारसहत्थं अब्भुगन्त्वा उसभमत्ताट्टाने पतित्वा तरितुमारभि । ततो चण्डसोत्तं छिन्दित्वा तरन्तो गमना-

गमनकाले गणहनृथाय आगते चण्डसुसुमारे पाणिना पहरित्वा चुण्ण-
विचुण्णं करोतो वीससत्तं मारेत्वा उत्तारेत्वा थलमुगग्मम राजानं वन्दित्वा
अट्टासि । राजा तं कारणं दिस्वा भयप्पत्तो एसो खो मं मारेत्वा रज्जम्पि
गहितुं समत्थो । एतं मारेतुं वट्टतीति चित्तेत्वा नगरं सम्पत्तो कुमारं
पक्कोसापेत्वा अमच्चे आह । इमं भणे बन्धनागारे करोथाति आणा-
पेसि । ते तथा करिंसु । अथस्स बन्धनागारे वसन्तस्स चत्तारोमासा
अतिवक्कन्ता । ततो राजा चतुमासच्चयेन दीघतो सट्ठिहत्थप्पमाणे सट्ठि
वेलुकलापे आहरापेत्वा गण्ठयो सोघापेत्वा अन्तो अयोसारं पूरेत्वा
राजङ्गणे ठपापेत्वा विसमलोमकुमारं बन्धनागारतो आहरोपेत्वा अमच्चे
एवमाह । भणे ? स्वायं कुमारो इमिना खगगेन इमे वेलुकलापे चतुरङ्गुलं
चतुरङ्गलं कत्वा छिन्दतु नोचे छिन्दितुं सवकोति तं मारेथाति आह ।
तं सुत्वा कुमारो अहं बन्धनागारे चिरवत्थो जिघच्छापोलितो आहारेन
कीलमि । यन्नूनाहं आहारं भुञ्जित्वा छिन्देय्यन्ति । ते नत्थिदानि तुय्हं
आहारन्ति आहंसु । तेनहि पोक्खरणिथा पानीयं विविसामीति आह ।
ते साधूति । पोक्खरणि नेसुं । कुमारो पोक्खरणि ओतरित्वा नहापित्वा
निमुग्गो यावदत्थं कललं भुञ्जित्वा पानीयं पित्वा उट्ठाय असिपत्तं
गहेत्वा महाजनं पस्सन्तमेव अट्टासीतिहत्थट्ठानं आकासं उल्लङ्घित्वा
सब्बवेलुकलापे चतुरङ्गुलमत्तो न खण्डाखण्डं कुरूमानो ओतरित्वा मूले
थूलअयसलाकं पत्वा किणीति सह सुत्वा असिपत्तं विससज्जेत्वा रोदमानो
अट्टासि । ततो राजपुरिसेहि किमत्थं रोदसीति वुत्तो एत्तकानं पुरि-
सन्नमन्तरे मय्हं एको पि सुहदो नत्थि । सचे भवेय्य इमेसं वेलु-
कलापानमन्तरे अयोसारं अत्थिभावं कथेय्य । अहं पन जानमानो इमे
वेलुकलापे अङ्गुलङ्गुलेसु छिन्देय्यन्ति आह । ततो राजा कुमारेन
कतकम्मं ओलोकेत्वा पसन्नो उपराजट्ठानं बहुच्च विभवं दापेसि । एवमस्स
बलसम्पत्तिं लाभोनाम न जाति योत्त कुलपदेसादीनं बलं । न पाणा-
निपातदिदुक्खरितानं बलं । कस्सेतं बलन्ति । कस्सपसम्मासम्बुद्धकाले
भक्खुसङ्खस्स दिन्नदानादि सुचरितकम्मं विपाकं - तेन वृत्तं ।

कस्तपस्त सुनिन्दस्त, काले अञ्जतरो नरो ।
 सम्बुद्धमुपसङ्कम्, सुत्वा धम्मं सुदेसितं ॥
 पटिलद्वसद्धो हुत्वान, लीलवस्तान भिक्खुनं ।
 मधुरन्नपाने पचुरे, अदासि सुमनो तदा ॥

अदासि चीवरे पत्ते तथेव कायबन्धने ।
 अदा खोर सलाकं च, बहू कत्तरयट्ठियो ॥

अदा सुपस्सयं दानं, मञ्च पोठादिकं तथा ।
 पावार कम्बलादीनि, अदा सीत निवारणे ॥

अदा भेसज्ज दानानि, आरोग्यत्थाय भिक्खुनं ।
 एवं नानाविधं पुञ्जं, कत्वान तिविधं गतो ॥

तत्थ दिब्ब विमानम्हि, उप्पन्नो सोमहिद्धिको ।
 देवच्छरा परिवुतो, देवसेना पुरवखतो ॥

दिब्बेहि तच्चगीतेहि, दिब्बवादिह तन्तिहि ।
 मोदमानो अनेकेहि, दिब्ब सम्पत्तिया सह ॥

यावतायुं तहि ठत्वा, जम्बुदीपे मनोरमे ।
 पुरे पाटलिपुत्तम्हि, धम्मासोकस्त राजिनो ॥

पुत्तो हुत्वान निब्बात्ति, महाथामो महाबलो ।
 महायत्तो महाभोगो, आसि बुद्धादि मामको ॥

कातब्बं कुसलं तस्मा, भवसम्पत्ति मिच्छता ।
 पालेतब्बमथो सीलं, भावेतब्बं च भावयन्ति ॥

ततो कुमारो उपराजद्वानं लभित्वा सम्पति अनुभवमानो मोग्ग-
लिपुत्ततिस्सत्थेर मादि कत्वा महाभिवखु सङ्घस्स चीवर पिण्डपात
सेनासन गिलान पञ्चयदानादि एसेन सक्कार कत्वा सीलं रक्खित्वा
उपोसथकम्मं कत्वा आयुपरियोसाने यथाकम्मं गतोति ।

एवंविधं सुचरितं सुमनो करित्वा ।
भागिस्स नेक विभवस्स भवान्नेसु ।
तुम्हेषि भो सुचरितं विभवानुरूपं ।
कत्वान निब्बुत्तिपदं करणं करोथाति ॥

विसमलोम कुमारस्स वत्थुं ततियं

Dhamma.Digital

कञ्चनबैविया वस्थुम्ह भयमानुपुठ्वीकथा

जम्बुद्वीपे किर देवपुत्तनगरं नाम दस्सनीयं एकं नगरं अहोसि । तस्मिंसमये मनुस्सा येभुय्येन पत्तमहं नाम पूजं करोन्ति । भगवता परिभुत्तपत्तं गहेत्वा कतानेकपूजाविधाना उस्सवं करोन्ति । तं पत्तमहन्ति वुच्चति । तस्मिंसमये देवपुत्तनगरे राजा सब्बरतनमयं-रथं सब्बालङ्कारेहि अलङ्कारापेत्वा कुमुदपत्तवण्णे चत्तारो सिन्धवे योजेत्वा सुसिक्खितसिप्पाचरियेहि सत्तरतनपरिनिट्टिते असोतिहृत्थवेलगगे सत्थुना परिभुत्तं सेलमयपत्तं मुत्ताजालादीहि अलङ्कारित्वा वेलगं आरोपेत्वा वेलुं रथे ठपापेत्वा नगरं देवनगरंविद्य अलङ्कारित्वा घजपत्ताकादयो उस्सापेत्वा क्षौरण्णिकपभित्तयोच पुण्णघटदीपमालादयोच पत्तिट्ठापेत्वा अनेकेहि पूजाविधानेहि नगरं पदक्खिणं कारेत्वा नगरमज्जे सुसज्जितरत्तनमण्डपे पत्ताघातुं ठपेत्वा सत्तामे दिवसे महाधम्मसवणं कारापेसि । तदा तस्मिं जनपदे बहु मनुस्साच देवताच यक्ख रक्खस नाग सुपण्णादयोच मनुस्सवेसेन येभुय्येन तं समाषमं ओत्तरन्ति । एवमच्छरियं तं पूजाविधानं अहोसि ।

तदा एको नागराजा उत्तामरूपधरं अगतपुब्बपुरिसं एकं कुमारिकं धम्मपरिसन्तरे निसिम्भं दिस्वा तस्सा पटिबद्धचित्ता अनेकाकारेहि तं याचिन्वा तस्सा अलढमानो कुञ्जस्वा नासावात् विस्सज्जेसि इमं मारेस्सामीति । तं तस्सा सद्दाबलेन किञ्चि उपट्ठवं कातुं समत्थो नाहोसि । अथस्सा नागो पादतो पट्ठाय याव सकलसरीरं भोगेन वेठेत्वा सीसे फणं क वा भायापेत्तो अट्ठासि । अनञ्ज्रविहिताय ताय धम्मसवण बलेन अणुमत्तम्पि दुक्खं नाहोसि । पभाताय

एतिया तं दिश्या मनुष्या किमेतन्ति कारण पुच्छिषु । सापि तेषं
कथेत्वा एवं सच्च किरियमकासि । तथाहि ।

ब्रह्मचारी अहोसाहं सञ्जाता इध मानुसे ।

तेन सच्चेन मं नागो खिप्पमेव पमुञ्चतु ॥

कामातुरस्स नागस्स मोकासमकरि यतो ।

तेन सच्चेन मं नागो खिप्पमेव पमुञ्चतु ॥

विसवातेन खित्तस्स कुपितस्सो रगस्सहं ।

अकुद्धा तेन सच्चेन सो मं खिप्पं पमुञ्चतु ॥

सद्धम्मं सुणमानाहं गरुगारव भत्तिया ।

अस्सोसि तेन सच्चेन खिप्पं नागो पमुञ्चतु ॥

अक्खरं वा पदंवापि भविनासेत्वाव भादितो ।

अस्सोसि तेन सच्चेन खिप्पं नागो पमुञ्चतूति ॥

सच्चकिरियावसाने नागराजा तस्सा अतीव पसन्नो भोगं
विनिवेठेत्वा फणसतं मापेत्वा तं फणगब्धे निसीदापेत्वा बहूनि नाग-
मानवकेहिसिद्धि उदकपूजं नाम पूजमकासि । तं दिश्या बहू नगर-
वासीनो अचञ्चरियम्भुत जाता अट्टारसकोटिघनेन पूजमकंसु । तथाहि ।

नत्थि सट्ठासमो लोके सुहवो सब्बकामदो ।

पस्सथस्सा बलं सट्ठा पूजेत्तेवं नरोरगा ॥

इध लोकेव सा सत्थ भवभोग मनप्पकं ।

तस्मा सट्ठेन कातब्बं रत्तमत्तय गारवन्ति ॥

अथेवं सा पटिलद्ध महाविभवा यावजीवं कोमारिय ब्रह्मचारिणी
हुत्वा आयुपरियोसाने कालं कत्वा तस्मिन्नेव नगरे रञ्ज्रो अग-
महेसिया कुच्छिह्नि पटिसन्धि गण्हत्वा दसमासच्चयेन मातुकुच्छि तो

निक्खमि । निक्खन्तदिबसे पनस्सा सकल देवपुत्त नगरे रतन वस्सं
 वस्सि । तेनस्सा कञ्चनदेवीति नामं वरिसु । समन्ता पासादिका अहोसि ।
 अभिरूपा देवच्छरपटिभागा मुखतो उप्पलगन्धो वायति । सरीरतो
 चन्दनगन्धो वायति । सकल सरीरतो बालसुरिभोविद्य रक्षियो निच्छारेप्ती
 चतुरतनगम्भे पदीपकिच्चंनाम नत्थि सब्बो गम्भो सरीरालोकेन एको-
 भासी होति । तस्सा रूपसम्पत्ति सकल जम्बुदीपे पाकटा अहोसि ।
 ततो सकल जम्बुदीपवासी राजानो तस्सा अत्थाय पितुरञ्जो पण्णा-
 कारानि पहिणिसु । सा पन पञ्चकामे अननुत्ता पितर अनुजाना-
 पेत्वा भिक्खुणूपस्सयं गन्त्वा पब्बजित्वा विपस्सनं बड्ढेत्वा सहपटि-
 सम्भदाहि अरहत्तां पापुणीति ।

सुत्वान सावरवसेन कुमारीकेवं ।
 धम्मं हि सीलममलं परिपालयन्ती ॥
 लहाम नेकविभवं विभवं पयाता ।
 मा भो पमञ्जथ सदा कुसलपयोगेति ॥

कञ्चनदेविया वत्थुं चतुत्थं

व्यगधस्त वर्युभिः अयमानुपुब्बकथया

जम्बुदीपे चूलरट्टासन्नं बाराणसीनगरे एकं पंसुपुब्बतं विनि-
विञ्जित्वा महामग्गो होति । तत्र वेमञ्जे एको व्यगधो अत्तनो अध्वपि-
तरं पब्बतगुहायं क्त्वा पोसेन्तो वसति । तस्सेव पब्बतस्स वनद्वारे
तुण्डलो नाम एको सुवपोतको रुक्खस्मि वसति । तं उभो'पि अञ्ज-
मञ्जं पियसहाया अहेसुं । तस्मिसमये पच्चन्त गामवासी एको
मनुस्सो अत्तनो मातु गामेन सद्धि कलहं क्त्वा बाराणसि गच्छन्तो
तं वनद्वारं सम्पापुणि । अब सुवपोतको परिहीनत्ताभावं दुक्खितं
तं दिस्वा कम्पमानहृदयो तं पक्कोसित्वा भो ! कुहि गच्छसी'ति
आह । तेन पक्खण्डं गच्छामी'ति वुत्ते तुण्डलो भो ! इमस्मि वन-
खण्डमञ्जे एको व्यगधो वसति । कक्कल्लो करुसो सम्पत्त सम्पत्ते
मारेत्वा खादति । मात्वं तेन गच्छा'ति आह । स्वायं दुग्धो मनुस्सो
हितकामस्स तस्स वचनं अनादियित्वा गच्छामेवा'ति आह । तुण्डलो
तेनहि सम्म यदि अनिबत्तमानो गच्छसि । एसो व्यगधो मम सहायो
मे वचनं तव सत्तिका सुत्वा न गण्हती'ति । तस्स तं अनादियन्तो
सो सुवराजे पदुट्टचित्तो मुग्गरेन पहरित्वा मारेत्वा अरणि अग्गि क्त्वा
मंसं खादि । असप्पुरिससंसग्गोनामेस इधलोक्क परलोकेसु दुक्खा-
वहोयेव । तथाहि

मया कतं मय्हमिदं इति वेस्सानरं नरो ।

समालिङ्गति सप्पेमो दहते'वस्स विग्गहं ॥

मधुखोरादिदानेन पेमसा परिपालितो ।

सोरगो कुपितो तस्स उसतेवस्स विग्गहं ॥

एवं निहीनजच्चेन पापेन अकतञ्जुना ।
 नराधमेन दीनेन कतोपि खणसङ्गमो ॥
 असाधुको अयंतेवं जानमानेन जन्तुना ।
 मुहुत्तम्पि न कातब्बो सङ्गमो सो अनत्थदो'ति ॥

ततो सो असप्पुरिसो मंसं खादित्वा गच्छन्तो खण्डवनमज्जं सम्पापुणि । अथ व्यगघो त दिस्वा महानादं करोन्तो गहणस्थाय उट्ठा स सो व्यगघं दिस्वा भयप्पत्तो तुण्डिलस्स वचनं सरित्त्वा अहं भो ! तव सहाय तुण्डिलस्स सत्थिका आगतोह्वी'ति आह । तं सुत्वा व्यगघो अत्तामनो एहि सम्मा'ति तं पक्कोसित्वा अत्तानो वसनट्टान नेत्वा खादित्त्वाहारेण तं सन्तप्पेत्वा पितुसन्तिके निसीदापेत्वा पुन वनखण्डमगमासि । अथस्स पिता पुत्तागतकाले तेन सद्धिं सल्लपन्तो तस्स वचनानुसारेण तुण्डिलं मारेत्वा खादितभावं अञ्जासि । ततो सो पुत्तास्स आगतकाले तव सहायो तेन मारितो'ति आह । तं सुत्वा व्यगघो अनत्तामनो वेगेण तस्स वसनट्टानं गत्वा सम्म तुण्डिला'ति सद्दं इत्वा अरस्सन्तो लुञ्चितपत्तांचस्स दिस्वा निरसंसयं तेन मारितो मे सहायो ति सोचन्तो परिदेवन्तो आगच्छि । अथ सो असप्पुरिसो तस्मिं तत्थगते तस्स पितरं पासाणेण पहरित्वा मारेत्वा व्यगघञ्च दानिमारेस्सामी'ति । व्यगघागमनमगं ओलोकेत्तो निलीनो अट्टासि । तस्मिं खणे व्यगघोपि आगच्छि । सो तस्सागतकाले तस्स तेजेन भीतो गत्वा जीवितं मे सामि देही'ति पादमूले उरेण निपज्जि । व्यगघो पन तेन कतकम्मं दिस्वा तस्मिं चित्तं निव्वापेत्वा मम सहायस्स सासनमादायागतस्स तस्स दृढिभतुं न युत्तन्ति । चिन्तेन्तो तं समस्सासेत्वा गच्छ सम्मा'ति सुखं पेसेसि । एवं हि सप्पुरिस समागमो नाम इधलोक परलोकेसु सुखावहोयेव । वुत्तांहि ।

सन्धिरेव समासेथ सन्धिकुब्बेथ सन्थवं ।
 सब्बत्थ सन्थवो तेन सेय्यो होति न पापियो ॥

सुखावहो दुःखनुहो सदा सन्नि समागमो ।
तस्मा सप्पुरिसेहेव सङ्गमो होतु जन्तुनंति ॥

ततो सो व्यग्धो तेन मेत्ताचित्तानुभावेन कालं कृत्वा सग्रे
निव्वत्तो'ति ।

एवं विधोपि फरसो परमंसभोजी ।
व्यग्धो वयायुपगतो सुगति सुमेधो ॥
तस्मा करोथ करुणं सततं जमानं ।
तं वा ददाति विप्रवं च भवेसु भोगं'ति ॥

व्यग्धस्त वत्युं पञ्चमं

Dhamma.Digital

फलकखण्डद्विस्रस वस्थुहि अयमानुपुब्बोकथा

सावत्थियंकिरेको मनुस्सो उत्तरपथं गच्छामी'ति अट्टानमग्ग पटिपन्नो गिह्वानमासे मच्छण्हे वह्लात्पेन विलन्तो हृत्वा स्वखच्छाय पविसित्वा तम्बुल खादन्तो फलके निम्सीदि । अथ उत्तरापथेनाग्गच्छन्तो एको तथेव आतपेन कीलन्तो आगत्वा पुरिमस्स सत्तिके निसीदिस्वा भो ! पानीयं अत्थी'ति पुच्छ । इतरो पानीय्यं नत्थी'ति आह । अथस्स सो मह्यम्पि भो ताम्बुलं देहि पिपासितोह्यी'ति वत्वापि न लभि । चतुकहापणेन एकं ताम्बुलपण्णं किण्णत्वा लद्धो । तथेव निसी-दिस्वा खादिवा पिपासं विनोदेत्वा तेन उपकारेन तस्स सिनेहं कत्वा अत्तनो गमनट्टानमगमासि । अथापरभागे सो पट्टनं गन्त्वा नावाय वणिज्जत्थाय गच्छन्तो समुद्दमञ्जं पापुणि । ततो सत्तमे दिवसे नावा भिज्जि । मनुस्सा मच्छकच्छपानं भवत्था जाता । सोएव पुरिसो अरोगो हृत्वा एकं फलखण्डं उरेकत्वा समुद्दं तरति । अथेतरो'पि तथेव नावाय भिज्जाय सेसो हृत्वा समुद्दं तरन्तो पुरिसेन समागमि । अथ ते सत्तदिवसं समुद्दे तरन्ता अञ्जमञ्जं सञ्जानिसु । तेसु कहापणे दत्त्वा ताम्बुलं गहितो एकं फलखण्डं उरेकत्वा तरति । इतरस्सेतं नत्थि । अथ सो कहापणे गहेत्वा दिन्नताम्बुलमत्तस्सोपकारं सरित्त्वा अत्तनो फलकखण्डं तस्स अदासि । सो तस्मिं सयित्वा तरन्तो तं पहाय अगमासि । अपरो अनाशरकेन तरन्तो ओ'सद्धवीरियो उदके ओसी-दित्तुमारभि । तस्मिं खणे समुद्दे अधिवत्वा मणिमेखलानाम् देवघीता आसीदन्तं तं दिग्वा स'पुरिसोति तस्स गुणानु'सरन्ती वेगेनागत्वा तं अत्तनो आनुभावेन समुद्दीरं पापेसि । इतरम्पि सा एतस्सेव गुणानु-भावेन तोरं पापेसि । अथ फलकेनोतिण्णं पुरिसो तं दिग्वा विग्हितो कथं पुरतो अहोसि सम्मा'ति पुच्छ । सो न जानामि अपिच खो

सुखेनेव तीरं पत्तोस्मी'ति आह । अथ देवधीता दिस्समानक सरीरेनेव
अत्तना आणसभावं आरोचेत्ती आहः-

यो मातरं वा पितरं वा धम्मेन इध पोसति ।
रक्खन्ति तं सदा देवा समुद्देवा थलेपि च ॥

यो चे बुद्धं च धम्मञ्च सङ्खञ्च सरणं गतो ।
रक्खन्ति तं सदा देवा समुद्दे वा थलेपि वा ॥

पुञ्जविधं भट्टविधं पातिमोक्खञ्च संवरं ।
पालेति यो तं पालेति देवा सब्बत्थ सब्बदा ॥

कायेन वाचा मनसा सुचरितं चरतो ध यो ।
पालेति तं सदा देवा समुद्दे वा थलेपि वा ॥

यो सप्पुरिसधम्मेसु ठितो ध कतवेदि को ।
पालेति तं सदा देवा समुद्देवा थलेपि वा ॥

ततो सो आहः-

नेव दानं अवासाहिं न सीलं परिपालयि ।
केन मे पुञ्ज कम्मेन ममं रक्खन्ति देवता ॥
पुञ्जामि संसयं तुय्हं तं मे अक्खाहि देवते'ति ॥

देवता आहः-

अनाधापारणे मीमे सागरे वुरिताकरे ।
मिअनावो तरस्तो एवं हृदये कत्वा कलिङ्करं ॥
ठत्वा सप्पुरिसे धम्मे अत्तान मन वेविअय ।
खणसञ्चयस्स पुरिसस्स अदात्ति फलकं सकं ॥

तं तुम्हं मित्तधम्मं च दानं च फलकस्स ते ।
 पतिट्ठासि समुद्दिस्मि एवं जानाहि मारिसा'ति ॥

एवं च वत्त्वा सा ते दिग्बाहारेण सम्पत्पेत्सा दिग्बन्धा-
 लङ्कारेहि अलङ्कारित्वा अत्तनो आनुभावेन सावत्थिनघरेयेव ते पतिट्ठा-
 पेसि । ततो पट्टाय तमेव आरम्भणं कत्वा ते दानं ददन्ता सीलं-
 रक्खन्ता उषोषश्च कम्मं करोन्ता आयुपरियोसाने समापदायना अहेसुं ।

एवं पतिस्तकुसलेनपि सागरस्मि ।

सत्ता लभन्ति सरणं खलु देवताहि ॥

तुम्हेपि सम्पुरिसतं च विनासपत्ता ।

मा भो ! पञ्चजय्य सदा कुसलव्ययो'ति ॥

ण्डदिसस्स वत्थुं उट्ठुमं ।

Dhammadownload.com

चोरसहायस्स वस्थुम्हि भयमानुपुब्बोकथा

अम्हाकं भगवति परिनिब्बुते जम्बुदीपे देवदह नगरे एको मनुस्सो दुक्खितो तत्थ तत्थ विचरन्तो पच्चस्ते अञ्जतरं गामं गम्वा तत्थ एकस्मि कुलगहे निवासं कप्पेसि । तत्थ मनुस्सा तस्स यागु भत्तं दत्था पोसेसुं । ततो सो तत्थ मनुस्सेहि मित्तसन्थवं कत्वा कत्तिपाहं तत्थ वसिस्वा, अञ्जट्टानं गम्वा अपरभागे चोरकम्मं करोत्तो जीविकं कप्पेसि । अथेकदिवसं चोरेत्तं तं राजपुरिसा गहेत्वा रञ्जो दस्सेसुं । राजा तं बन्धनागारे करोत्थात्ति आणापेसि । ते तं बन्धनागारं नेत्वा सङ्खलिकाहि बग्घिस्वा आरक्खकानं पटिपादेत्वा अगमंसु । बन्धनागारे वसन्तस्स तस्स द्वादससंबच्छरानि अतिक्कन्तानि । ततो अपरभागे तस्स पुब्बसहायो पच्चन्तगामवासीमनुस्सो केनचि कम्मेन देवदहमागतो तत्थ तत्थ आहिण्डत्तो बन्धनागारे बद्धं तं अहस्स । दिस्वा तस्स हृदयं कम्पि । सो रोदिस्वा परिदेविस्वा कित्ते मया कत्तब्बं सम्मात्ति पुच्छि । ततो तेन सम्म ! बन्धनागारे वसन्तस्स मे इदानि द्वादससंबच्छरानि अतिक्कन्तानि । एत्तकं कालं दुब्भोजनादिना महादुक्खं अनुभोमि । यावाहं आहारं परियेसि वा भुञ्जित्वा आगमिस्सामि । ताव मं इतो मुञ्चनुपायं जानाहीत्ति वुत्ता सा सपुरिसो ।

उपेन किन्तु गुणसीलविवज्जितेन ।
 मिच्छालयस्स कितवस्स धिया किमर्थं ॥
 दानाविचाग विगतेन धनेन किवा ।
 मित्तेन किं व्यसनकालपरम्मुखेनात्ति ॥

एकचपन वत्सा साधु सम्म करोमि ते वचनमि आरवसकानं
 सगितकं गन्वा भोग्तो ! यावेसो भत्तां मुञ्जत्वा आगच्छति तावाहं
 तस्स पाटिभोगो भविस्सामि विस्सज्जेथ नग्ति आह । तेहि न सबका
 भो ! एतं विस्सज्जेतुं । अविच खो यावायं आगच्छति ताव त्वं अयस-
 ह्वलिकाय बद्धो निसीदस्ससि । एवं तं विस्सज्जेस्साम । मोचे न सबकाति
 आहंसु । सो एवमपि होतु सम्माति वत्सा तस्स पादतो सङ्खलिकं
 मुञ्चत्वा अत्तनो पादे कत्वा बन्धनागारं पविसित्वा इत्तरं मुञ्चापेसि ।
 सोऽपि असप्पुरिसा बन्धना मुत्तो न पुन तं ठानमगमासि । अहो अकत्तञ्जुनो
 पकत्ति ज्ञातुं भारियं । यथाहः-

वारिपुरे यथा सोब्भे नेत्ततो विसमं समं ।

पञ्जायतेवं साधुस्स भाव मनसि सम्भवं ॥

भासन्ति मुखतो एकं चिन्तेमि मनसा परं ।

कायेनेकं करोऽतेजं पकताय मसाधुनं ॥

तेसं यो भावमञ्जाति सोव पण्डित जातिको ।

बहुस्सुतोऽपि सो येव परिचित्तिदूऽपि सो ॥

अथस्स बन्धनागारे वसन्तस्स द्वादससंवच्छरानि अतिककत्तानि ।
 एतकं कालं जिघच्छा पीलित्तेन तेन आह्वरस्थाय परो न याचितपुब्बो ।
 अनुच्चिट्टाहारं लभनदिवसतो अलभनदिवसा येव बहुतरा होन्ति ।
 अथ द्वादससंवच्छरातिवकमे रञ्जो भुत्तो निब्बत्ति । तदा राजा अत्तनो
 विजिते सब्ब बन्धनागारानि विवरापेसि । अन्तमसो मिगपक्खिनोऽपि
 बन्धना मुञ्चापेसुं । द्वारे विवटमत्तेयेव बन्धनागारे मनुस्सा इच्छित्तिच्छि-
 त्टानं अगमंसु । सो पनेकोव तेहि सद्धि अणत्त्वा ओहोयि । आर-
 वल्लकेहि त्वं भो ! कस्मा नगच्छसीति वुत्तो अहं भो ! पञ्जातभावेन
 इत्तानि न ममिस्सामि । अतीव परिहीन गत्तोस्मि । अन्धकारे वमिस्सामीति
 कत्वा अन्धकारे आगते निक्खम्म अन्तोनगरे विस्सासिकानं अभावेन

कुतो आहारं लभिस्सामी'ति चिन्तेन्तो निव्वल्लम्म रत्तम्भकारे षामक-
 सुसानमगमासि । एत्थम्भहारं लभिस्सामी'ति । तस्य सो अधुना निव्वल्लत्त
 मतमनुस्सं दिस्वा मनुस्सट्टिना मंसं छिन्दिस्वा सीसकपाले पक्खि-
 पित्वा तीहि मनुस्ससीसेहि कतउद्धने ठपेत्वा चित्तकतो भीमुक्क अलातेहि
 अग्गि कत्वा सुसानं निव्वापनत्थायांभतउदकेव मनुस्सट्टिना आलोल्लेन्तो
 मंसं पचित्वा बोत्तारेत्वा सास्साभङ्गेन हिरिकोपीणं षट्छ्छादेत्वा निवत्थ
 पिलोत्तिकं वात्तावरणं कत्वा निसीदि । तस्मि खणे तस्य पिप्फलीखले
 अधिवत्था देवता तं तं किस्सिं दिस्वा पुच्छिस्सामि ताव नस्ति तं
 उपसङ्कमित्वा एवमाह । भो ! त्वं घनत्तरतिमिराकुले महारत्तियं तस्य
 तस्य विक्किण्ण नरट्टिसमाकिण्णे सोण सिगालादि कुणपादकाकुले
 मनुस्स मंसभवत्थ यक्ख रक्खसाकुले तस्य तस्य पज्जलन्ता नेक चित्तक
 भयानके सुसाने मनुस्समंसं पचित्वा किं करोसी'ति पुच्छन्ति आहः-

रत्तम्भकारे कुणपादकेहि ।

समाकुले सीसथिकाय मज्जे ॥

मनुस्समंसं पचसीध सीसे ।

ववेहि किं तेन पयोजनं ते'ति ॥

अथ सो आहः-

न यागहेतु मच्च वानहेतु ।

सुसानमज्जम्हि पचामि मंसं ॥

खुदासमो नत्थि नरस्स मज्जं ।

खुदा विनासाय पचामि मम्भो'ति ॥

ततो देवता तं तथा हेतु । इमिना पिलोत्तिकेन वात्तावरणं
 करोसि । किमर्थमेतन्ति पुच्छन्तिः-

निवर्त्यसाखो हिरितं वराय ।
 विलोतिकं तस्य पसारयन्तो ॥
 करोहि वातावरणं च सम्म ।
 किमस्थमेतं वद पुच्छन्तो भेति ॥

सो तस्माच्चिक्वन्तो आह :-

सुभासुभामिस्सित सीतवातो ।
 सयं अचित्तोव अचित्तमावा ॥
 वेहं फुत्तिस्वान असाधुकस्स ।
 अकत्तञ्जुनो मित्तपघंसकस्स ॥
 समावहन्तो यदि मे सरीरे ।
 फुत्ताति तं वायु ममाविसिस्सा ॥
 दुक्खं वदातीति विसंभ तं भो ! ।
 परिघञ्जितुं बद्धमिमं कुच्चेलति ॥

देवता आह :-

किमकासि भो ! सो कतनासको ते ।
 धनं च धञ्जं तव नासयीच ॥
 माता पिता बन्धवो खेत्त बत्थु ।
 विनासिता तेन वदेहि किं तेति ॥

ततो सो आह :-

यं राजतो होति भयं महन्तं ।
 सब्रस्स हरणादि यथादिक्कं ॥

अकतञ्जुना'सप्पुरिसेन होति ।
 आराव सो भो ! परिवज्जनीयो ॥
 यमत्थि चोरारिमयं हि लोके ।
 अथोदकेनाविच पावकेन ॥
 अकतञ्जुना तं सकलम्पि हो'ति ।
 आराव सो भो ! परिवज्जनीयो ॥
 पाणातिपातम्पि अबिन्नवानं ।
 परस्स दाहवममं मुसा च ॥
 मज्जरत्त पामं कलहंच पेसुमं ।
 सम्फंगिरं धुत्तजनेहि षोग × ॥
 सब्बं अबत्थं असिवं अन्दिट्ठं ।
 आपायिकं दुक्खं मनस्तमञ्जं ॥
 अकतञ्जुना'सप्पुरिसेन होति ।
 आराव सो भो ! परिवज्जनीयो'ति ॥

वत्वा अत्तना असप्पुरिससंसग्गेनानुभूतं सब्बं दुक्खं कथेसि ।
 ततो देवता अहम्पि भो सत्थुनो मज्जलसुत्त देसनादिवसे इमस्मि
 येव हक्खे निसिञ्चो ।

असेवनाच बालानं पण्डितानं च सेवना ।
 पूजाच पूजनीयानं एतं मज्जल मुत्तमं'ति ॥

गाथाय बालस्स दोसे अस्सोसिति वत्वा तस्स पसन्नो तं अत्तनो
 विमानं नेत्वा नहापेत्वा दिब्बवत्थालङ्कारेहि अलङ्करित्वा दिब्बन्नपानं
 दत्त्वा महत्तं सक्कारसम्मानं कत्वा अत्तनो आनुभावेन तस्मिं नगरे

× कथंचि "अक्खनुत्तावियोगं"

रज्जे अभिसिञ्चापेसि । सो तस्य रज्जं करोन्वो दानादीनि पुञ्जानि
कस्वा जायुपरियोसाने यथाकम्मं गतो'ति ।

एवं असाधुजन सङ्गम सन्निवासं ।
सञ्चरज्ज साधु सुधिसज्जन सङ्गमेन ॥
दानादि नेक कुसलं परिपुरयन्ता ।
सग्गापवग्गसिभवं अस्सिक्कम्भनाया'ति ॥

चोरसहायस्स वत्थुं वत्तमं ।

मरुतब्राह्मणस्य बन्धुम्ह अयमानुपुञ्जीकथा

जम्बुद्वीपे बन्धुभागा नाम पञ्जातीरे होमशामं नाम अस्थि । तस्मिन् एको मरुतो नाम ब्राह्मणो पटिवसति । तदा सो बोहाश्रयाय त्वकसिलं गत्वा गेहं आगच्छन्तो अन्तरामग्रे एकाय सालाय कुट्टु रोगानुरं सुनखं दिश्व तस्मिन् कारुञ्ज्रेण नीलवलिं त्वकम्बिलेन महिष्वा पायेसि । सुनखो वूपसन्तसो गो पाकतिको हुत्वा ब्राह्मणेन अस्तनो कतूपकारं सल्लक्ष्णो तेनेव सद्धि अगमासि । अपरभागे ब्राह्मणस्य भरिया गम्भं पडिलभि । परिपुण्ण गम्भायताय विजायनकाले द्वारको तिरियंपतिष्वा अन्तो गम्भेयेव मतो । तदा तं सत्येन खण्डाखण्डिकं छिन्धि वा नीहरिसु । अथ ब्राह्मणो तं दिश्व निम्बिन्न हृदयो घरावासं पहाय इतिपञ्चज्जं पञ्चजित्वा अरञ्जे विहरति । अथस्य भरिया अञ्जेन सद्धि संवसन्ती अयं मं पहाय पञ्चजितोति ब्राह्मणे पदुट्टुचिता भो ! ब्राह्मणं मारेहीति सामिकेन सद्धि मत्तेसि । तेसं मत्तणं सुनखो सुखा ब्राह्मणेनेव सद्धि चरति । अथेक दिवसं तस्सा सामिका तापसं मारे-
 हसामीति धनुकलापं गहेस्वा निक्खमि । तदा तापसो फलाफलत्थाय अरञ्जं गतो । सुनखो अ समेयेव ओहीयि । पुरिसो तापसस्सा गमनमगं ओलोकेन्तो पच्छन्तरे निलीनो अच्छि सुनखो तस्स पमादं ओलोकेत्वा धनुनो गुणं खादित्वा छिन्धि । सो पुन गुणं पाकतिकं कत्वा आरोपेसि । एवं सो आरोपितं आरोपितं खादतेव । अथ सो पापपुरिसो तापसस्सा गमनं त्रत्वा ते मारेहसामीति धनुनासद्धि अगमासि । अथस्य सुनखो पादे डसित्वा पातेत्वा तस्स मुखं खादित्वा दुबलं कत्वा भुङ्काश्म-
 कासि । एवंहि सपपुरिसा अस्तनो उपकारकानं पञ्चुपकारं करोन्ति ।
 वृत्तं हि:-

उपकारं करोग्तो सो सुनखो कतवेदिको ।
सत्तूपघातकं कत्वा इसिनो'वासि जीवितं ॥

तिरप्यन्यत्रि अस्तन्ति गुणस्तत्त्रि अत्रि तत्र ।
इति अद्यान मेघावी कतञ्जु होशु पाणिनो'ति ॥

इतो तापतो सुनखस्त सहेनाभन्त्वा तस्त-तं विष्णुकारं दिस्वा
कतञ्जुमेनं पटिजगिगत्वा वूपसन्तवणं बलपत्ता पीसेत्वा तत्पैव वसन्तो
कानाभिञ्जं निव्वत्तेत्वा आयुपरियोसाने ब्रह्मलोकपरायणो अहीसी'ति ।

सुत्वात्त साद्यु सुनखेन कतूपकारं ।
मैत्ति विसस्त पकतं इसिना च सुत्वा ॥

सम्मा करोथ कुरुजंघ वरूपकारं ।
तं सञ्जवा भवति वो जवभोग हेतू'ति ॥

मदत्तज्राह्यजस्त चत्थुं अट्टमं ।

पानीयदिसस्त वस्थुहि अयमानुपुठ्वीकथा

जम्बुद्वीपे अञ्जतरस्मि जनपदे किरको मनुस्सो रट्टो रट्टं
जनपदतो जनपदं विचरन्तो अनुक्कमेन चम्भभावा नदीतीरं पत्वा
नावं अभिरुहिस्वा परतीरं गच्छति । अथापरा गम्भिनित्थीताय एव
नावाय गच्छति । अथ नावा गङ्गामज्जप्पत्तकाले तस्सा कम्मजवाता
चलिमु । ततो सा विजायितुमसंक्कोप्ती किलन्ता पानीयं मे देव ।
पिपासि ताम्हीति मनुस्से याचि । ते तस्सा वचनं असुनन्ताविय
पानीयं नादंसु । अथ सो जानपदिको तस्सा करुणायन्तो तोयं गहेत्वा
मुञ्जे मात्तिष्ठी । तस्मिंखणे सालट्टस्सासा सुखेन दारकं विजायि ।
अथ ते तीरं पत्वा कतिपय दिवसेन अत्तनो अत्तनो ठानं पापुणिसु ।
अथापरभागे सो जानपदिको अञ्जतर किच्चं पटिच्च तस्सा इत्थिया
वसन नगरं पत्वा तथ तथ आङ्गिण्डम्भो निवासट्टानं अलभित्वा
नगरद्वारे सालं गत्वा तथ निपज्जि । तस्मिं येव दिवसे चोरा नगरं
पविसित्वा राजगेहे सन्धि छिन्धित्वा धनसारं गहेत्वा गच्छन्ता राज
पुरिसेहि अनुवन्धा गत्वा तायेव सालाय छट्टेत्वा पलायिसु । अथ
राजपुरिसा आगत्वा चोरे अपत्सन्ता तं जानपदिकं दिस्वा अयं
चोरोति गहेत्वा पच्छावाहं गाल्हं बन्धित्वा पुनदिवसे रञ्जो
दस्सेसुं । रञ्जा कस्मा भणे चोरकम्ममकासोति पुच्छितो नाहं देव
चोरो । आगन्तुकोम्हीति वुत्ते राजा चोरे परियेसित्वा अलभन्तो अयमेव
चोरो इमं मारेथाति आणापेसि । राजपुरिसेहि तं गाल्हं बन्धित्वा
आघातनं नेत्ते सा इत्थि तं तथा नीयमानं दिस्वा सञ्जानित्वा
कम्पमानहृदया मुहुत्तेन रञ्जो सन्तिकं गत्वा वदिदत्ता देव एसो न
चोरो आगन्तुको मुञ्चथेतं देवाति आह । राजा तस्सा कथं असद्दहन्तो

यज्जेतं मोचेतुमिच्छसि । तस्सग्घनकं घनं दत्त्वा मुञ्चापेही'ति । सा सामि !
 मम गेहे घनं नत्थि । अपि च मम सत्त पुत्तोहि सद्धि मं दासि कपोहि ।
 एतं मुञ्च देवा'ति आह । अथ राजा तं एतं अधुनागतो'ति वदसि । एतं
 निस्साय पुत्तोहि सद्धि अत्तानं दासतां सावेसि । किन्नेसो ? ते आति वा
 उदाहु उपकारको'ति पुच्छन्ती आहः-

किं ते भोति अयं पुरिसो'तुवं पुच्छामि संसयं ।
 मातामा ते पिता होति पत्तिवा देवरो तव ॥
 आति सालोहितो किञ्च उदाहु इणदायको ।
 अथोपकारको किञ्च कस्मास्स देहि जीवितं'ति ॥

ततो सो आहः-

एसो मे पुरिसो देव कतपुब्बोपकारको ।
 अत्ताणमेकिकं च्चेषो दुदिखतं मरणे ठितं ॥
 विजायितुमसक्कोन्तीं गढिमिं दुक्खवेदिनिं ।
 तोयेन मं उपट्ठासि तेनाहं सुखिता तवा ॥
 भङ्गकल्लोलमालाय उत्तरभां महण्वं ।
 पहाय पातुं कूपस्स धाति लोको पिपासितो ॥
 तथेव विज्जमानेषु जनेसु मनुजाधिप ।
 एकस्सेव्जु मनस्मि हि गुणं तिट्ठति साधुकं ॥
 पहत्वान मत्तं हत्थि मंसत्थो केच्च जन्तुनो ।
 अनुवन्धति मंसत्थं सत्तं धावन्तमेककं ॥
 तथेव विज्जमानेषु जनेसु मनुजाधिप ।
 गुणवन्तमनुवन्धति सत्पुत्तिस कतवेदिकं ॥

तस्मात्संपुरिते धम्मे पतिट्ठारिम् नराधिप ।
अमुस्सरन्ति एतेन कसपुब्बुपकारकं ॥

अहं च काम पुत्ता च एतेनह्य सुखापिता ।
जीवितम्पि परिचचज्ज मुञ्चनीयो भयं मया'ति ॥

ततो राजा दोवारिकं पक्कोसित्वा तम्पि पुच्छित्वा अधुनागत
भावं जत्वा तस्सा संपुरिसधम्मे सन्तुट्ठो तेसं उभिन्नम्पि महत्तं यसं
अनुप्पदासी । ते लद्ध यसा ततो पट्टाय दानादोनि पुञ्ज कम्मनि क्त्वा
सगवरायणा अहेसुन्ति ।

धम्मे पतिट्ठित्तमना अपि मातुगामा ।
एवं लभन्ति विभवं च पसंसन्थ ॥

धम्मं च साधुत्तश्चित्तं मनसो करोभ्तो ।
धम्मेसु वत्तथ सदा सुच्चिसज्जनाति ॥

पानीयदिन्नस्स वत्थुं नवमं ।

सहायस परिचक्षत जीवितकस्य वस्थुम्हि अयमानुपुब्धीकथा

भगवति परिनिबुते सावत्थियं सोमब्राह्मणो सोमदत्त ब्राह्मणोति द्वे ब्राह्मणा वसन्ति । तत्थ सोमदत्त ब्राह्मणेन सद्धिं सोमब्राह्मणो येभुय्येन दूतं कीलति । अथेक दिवसं सोमदत्तो सोमब्राह्मणं दूतेन परा-
जेत्वा तस्स उत्तरासङ्गं च लञ्छनं मुद्दिकं च गहेत्वा अत्तनो गेहं गच्छन्तो सोमब्राह्मणस्स एहि गेहं गच्छामा'ति, आह । ततो सोमो नाहंसम्म एक साटको हत्वा अन्तरवीथिं ओतरितुं सक्कोमि । गमनतो एत्थेव मे ठानं वरतरन्ति आह । सोमदत्तेन एवं सति सम्म इम उत्तरासङ्गं गण्हाति तस्स तं दत्त्वा इदानि सम्म ! एहीति वुत्तोपि नागच्छति । पुन तेन भो ! कस्मानागच्छसीति, पुट्ठोसम्म ! मम हत्थे मुद्दिकं अपस्सता मे पृत्तादारदयो मया सद्धिं कलहं करो'ती'ति आह । अथ सो एवं सन्ते यदा ते पहोति तदा मय्हं देहोति मुद्दिकं प्पि दत्त्वा तं गहेत्वा गेहं अगमासि । अथ ते एत्ताकेन सहाया अहेसुं । अपरभागे सोमदत्त ब्राह्मण अयं परदारकम्मं अकासीति मनुस्सा गहेत्वा रञ्जो दस्सेसुं । राजा तस्स रूपसम्पत्तिं दिस्वा राजाणं अकत्वा माभो ! पुन एवमकासी'ति; ओवदित्वा विस्सज्जेसि । राजा नं याव तत्तियवारं ओवदन्तो विस्सज्जेत्वा चतुत्थे वारे गच्छथेतं आघातनं नेत्वा मारेयाति आणापेसि । एवं पापकम्मे निरता अनेकाकारेण ओवदन्तापि न सक्का निवारेतुं । तथाहि:-

सोणाचेव सिगाला च वायसा नीलमखिका ।

इच्छेते कुणपे सत्ता नसक्का ते निसेधितुं ॥

तथा पाणाति पातेसु परदारे सुरायच ।
मुसाबावेसु थेय्येसु सत्त सत्ता न वारिया'ति ॥

ततो राजपुरिसा तं बन्धित्वा पक्कमिसु । तदा सोमब्राह्मणो
सोमदत्तं तथा नीयमानं दिस्वा कम्पमानहृदयो राजपुरिसानं सत्तिकं
पस्वा इमं भो ! मुहुत्तं मा मारेथ । यावराजानं जानापेस्सामोति वस्वा
रञ्जो सत्तिकं गन्त्वा बन्धित्वा ठितो देव ! मम जीवितं सोमदत्तास्स
ब्राह्मणस्स दस्सामि । एतं मुञ्चथ । यदि मारेतुकामा मं मारेथा'ति आह ।
राजा तुण्ही अहोसि । राजपुरिसा सोमदत्तं मुञ्चत्वा सोमब्राह्मणं आघातनं
नेस्वामारेसुं । अहो कतञ्चुनो कतवेदिता । होति चेत्थ :-

कत्तूपकार मत्तानं सरत्ता कैचि मानुसा ।
जीवितं देन्ति सोमोव सोमदत्तस्स अत्तनो'ति ॥

सो तेन जीवितदानेन देवलोके निव्वत्तिस्वा महन्ते कनकविमाने
देवच्छरा सहस्सपरिवृतो दिव्वसम्पत्तिमनुभोस्तो पटिवसति । तदा सोम-
दत्ताब्राह्मणो एसोमं मरणप्पत्तं मोचेसी'ति वस्वा तस्सत्थाय दान दत्त्वा
पत्तिं अदासि । तावदेवस्स ततो बहुतरं देविस्सरियं अहोसि । देवानुभावं
च । ततो सो सोमदेवो अत्तनो देविस्सरियं ओलोकेन्तो सहायस्स अत्तनो
जीवितदानं अद्दस । दिस्वा अत्ताभावं विजहिस्वा मानवकवण्णेण सोम-
दत्ताब्राह्मणं उपसङ्कमिस्वा पटिसन्धारं कत्था अत्तानं देवलोके निव्वत्ताभावं
पकासेत्वा तं गहेत्वा अत्तनो आनुभावेन देवलोकं नेत्वा यथाकामं सम्पत्तिं
मनुभवा'ति वस्वा सत्ताहं देविस्सरियं दत्त्वा सत्तमे दिवसे नेत्वा तस्स
गेहेयेव पत्तिट्ठापेसि । तत्थहि दिव्वसम्पत्तिमनुभूतस्स मनुस्ससम्पत्तिं
पटिककुला होति । ततो सो दिव्वसम्पत्तिं मनुस्सरतो क्किसो दुव्वलो
उप्पण्डुप्पण्डुकजातो अहोसि । अथेकदिवसं देवपुत्तो तं ओलोकेन्तो तथा
दुक्खप्पत्तं दिस्वा नसक्का मनुस्सेण दिव्वसम्पत्तिं मनुभवितुन्ति इच्छि-

तिच्छित्त सम्पत्ति दायकं एकं चिन्तामणिं दत्त्वा तस्स भणियम्भि अत्तानो
 आनुभावेन रूपवस्तं यसवस्तं ३णवन्तं अतिक्कस्तमनुस्सिस्सिथवण्णं अकासि ।
 अपरभागे ते जयम्पत्तिका पच्चक्खतो दिट्ठदिग्बसम्पत्ति विभवा दानं
 दत्त्वा सीलं रत्नसत्त्वा सहाय देवपुत्तस्स सन्तिकेयेव निव्वत्तिसुत्ति ।

मन्वेन नम्बितममा उपकारकेन ।
 पाणम्पि वेन्ति सुज्जना इति चिन्तयित्वा ॥

मित्तद्दुमा भवथ भो ! उपकारकस्स ।
 पासंसिया भवथ साधुजनेहि निव्वत्ति ॥

सहायस्स परिव्वत्ता जीवितकस्स वत्थुं दसमं ।

नन्दियराज वग्गो दुत्तियो ।

Dhamma.Digital

यक्खवच्चित्त वरथुम्हि अयमानुपुब्बोकथा

भगवति परिनिब्बुतम्हि कोसलरञ्जो किर जनपदे तुण्डगामो नाम अहोसि । तत्थेको बुद्धदासो नाम मनुस्सो यावजीव बुद्धं सरणं गच्छामि । बुद्धो मे सरणं ताणं लेणं परायणन्ति एवं जीवितपरियन्तं बुद्धं सरणं गतो पटिवसति । तस्मिं समये एको जनपदवासिको तत्थ तत्थ आहिण्डस्तो तं तुण्डगामं पत्त्वा तस्सेव घरे निवासं कप्पेसि । तस्स पन जानपदिकस्स सरीरे एको यक्खो आविसिस्वा पीलेति । तदा तस्स गामस्स पविसनकाले यक्खो बुद्धदासोपासकस्स गृणतेजेन तस्स गेहं पविसितुमसक्कोत्तो तं मुञ्चिस्वा बहिगामे सत्ताहं अट्टासि । तस्सा गमनं ओलोकेत्तो । ततो सो जानपदिको सत्ता दिवसं तत्थ वसिस्वा सत्तामे दिवसे सकरट्टं गत्तुकामो गामानिक्खमि । अथ तं तथा निक्खत्तं दिस्वा यक्खो अगगहेसि । अथ सो तं एत्ताकं कालं कुहि गतोसो'ति पुञ्छि । यक्खो भो ! तवत्थाय एत्थ वसन्तस्स मे सत्ताहं अतिककत्तन्ति । ततो सो को ते मया अत्थो । किं ते दम्मो'ति अथ यक्खेन सो अहं खुदाय पीलितो । भत्तेन मे अत्थो'ति वुत्तो सो एवं सति कस्सा मं अन्तो गेहे वसन्तं न गण्ही'ति आह । यक्खेन भो ! तस्मिं घरे बुद्धं-सरणं गतो एको उपासको अत्थि तस्स सीलतेजेन गेहं पविसितुमसक्कोत्तो अट्टासि'ति वुत्तो जानपदिको सरणं नाम किन्ति अजानन्तो किन्तिवत्त्वा सो सरणं अगगहेसीति यक्ख पुञ्छि । यक्खो बुद्धं सरणं गच्छामी'ति वत्त्वा सरणं अगगहेसी'ति आह । तं सुत्वा जानपदिको इदामि इमं वञ्चेस्सामी'ति चिन्तेस्वा तेनहि यक्ख अहम्पि बुद्धं सरणं गच्छामी'ति आह । एवं वुत्तामत्ते येव यक्खो महासद्द करोन्तो भयेन भमन्तो पलायि । एवं सम्मासम्बुद्धस्स सरणं इध लोके भयोपहवनिवा-

रणत्थं होति । परलोके सगमोक्खावहं । तथाहिः-

बुद्धो'ति वचनं एतं भमनुस्सानं मयावहं ।
बुद्धो भक्तिक जन्तूनं सब्बदा सुवमावहं ॥

सब्बोपद्दव नासाय पच्चक्खं दिब्बमोसधं ।
दिब्बमन्तं महातेजं महायन्तं महब्भुतं ॥

तस्मा सो वारुणो घक्खो विस्वा तं सरणे ठितं ।
उब्बिन्नगोच्च भयप्पत्तो लोमहट्ठोच्च छम्भितो ॥

भमभतो धावितं विस्वा तिमिरीव सुरियुगते ।
सिम्बलि तूलभट्टं व चन्डवातेन खम्भितं ॥

यं बुद्धं राजचोरारिं घक्खपेतादि सम्भवं ।
निच्छन्तेन मनुस्सेन गस्तब्धं सरणत्तयं'ति ॥

ततो जानपदिको सरणागमे महागुणं महानिससं ओलोकेत्वा
बुद्धे सगारवो सप्पेमो जीवितपरियन्तं बुद्धं सरणं गच्छामो'ति सरणं
गत्वा तेनेव सरणागमनानुभावेन जीवित परियोसाने सुत्तप्पबुद्धोविय
देवलोके निब्बत्ती'ति ।

दिस्वान एवं सरणं गतं तं ।
अपेन्ति यक्खांपि महब्भयेन ॥

पालेथ सीलं सरणंच तस्मा ।
जहाथ दुरितं सुगतिं भजह्वीति ॥

यक्खवच्चित वत्थुं पठमं ।

मिच्छादिट्टिकस्स वत्थुहि अयमानुपुब्बोकथा

भगवति घरमाने राजगह नगरे किर एको ब्राह्मणभक्तिको मिच्छा-
दिट्टिको पटिवसति । इत्थेव सम्मादिट्टिकोपि तेसं उभिन्नम्पि द्वे पुत्ता
अहेसुं । ते एकतो कीलन्ता वड्ढन्ति । अथापरभागे गुलकीलं कीलन्तानं
सम्मादिट्टिकस्स पुत्तो "नमो बुद्धाय"ति वत्वा गुलं खिपन्तो दिवसे दिवसे
जिनाति । मिच्छादिट्टिकस्स पुत्तो "नमो ब्रह्म नो"ति वत्वा खिपन्तो परा-
जेति । ततो मिच्छादिट्टिकस्स पुत्तो निच्चं जिनस्तं सम्मादिट्टिकं कुमारं
दिस्वा सम्म ! एवं निच्चमेव जिनासि किं वत्वा गुलं खिपसीति
पुच्छि । सोहं सम्म ! "नमो बुद्धाय"ति वत्वा खिपामीति आह ।
सोपि ततो पट्टाय नमो बुद्धायति वत्वा खिपति । अथ ते येभ्य्येन
दूते समसमाव होन्ति अपरभागे मिच्छादिट्टिकस्स पुत्तो पिता सद्धि
दारुमत्थाय वनं गन्त्वा सकटेन दारुं गहेत्वा आगच्छन्तो नगरं द्वार
समीपे सकटं विस्सज्जेत्वा तिणे खादन्त्याय गोणे विस्सज्जेसि । गोणा
तिणं खादन्ता अञ्जेहि गोरुपेहि सद्धि अन्तो नगरं पविसिमु । अथस्स
पिता गोणे परियेसन्तो सकटं औलोकेहीति पुत्तां निवत्तोत्वा नगर
पविट्ठो अहीसि ।

अथ सायण्हेजाते मनुस्सा नगरद्वारं पिदहिमु । ततो कुमारो
बहिनगरे दारु सकटस्स हेट्ठा सयगत्तो निददुपगतो अहोसि । अथ
तस्सा रत्तिया सम्मादिट्टिकोच मिच्छादिट्टिकोचाति द्वेयवखा गोचरं
परियेसमाना सकटस्स हेट्ठा निपन्नं कुमार अद्दंसु । तेषु मिच्छा-
दिट्टिको इमं खादामीति आह । अथापरो मा एवमकासि नमो बुद्धायति
वाचको एसोति । खाद मेवेतिति वत्वा इतरेण याव ततियं वारि

यमानो'पि मग्त्वा तस्स पादे गहेत्वा आकड्ढ । तस्मिं खणे दारको
पुब्बपरिचयेन नमो बुद्धाय'ति आह । तं सुत्वा यक्खो भयप्पत्तो लोम
हट्ठो हत्थं विस्सज्जेत्वा पटिक्कम्म अट्ठासि अहो ! अञ्छरियं बुद्धानु-
भावं अब्भुतं एवं अत्तां अनीय्यातेत्वा परिचयेन नमो बुद्धाय'ति वुत्त-
स्सपि भयं छम्भितत्तं उपद्दवं वा न्होति । पगेव अत्तां नीयातेत्वा
यावजीवं बुद्धं सरणं गत्तस्सा'ति । वुत्तांहिः-

यथापि सिखीनो नावं भुजङ्गानं भया वहं ।
एवं बुद्धो'ति वचनं भममुस्सानं भया वहं ॥

यथा मन्तस्स जप्पेन विलयं याति किब्बिसं ।
एवं बुद्धो'ति वचनेन अपघग्गि पिप्पासका ॥

अग्गि दिस्वा यथा सित्थं दूरतोव विलोमति ।
दिस्वानेवं सरणगतं पेत्तापेग्गेव दूरतो ॥

पवरं बुद्ध इच्छेते मक्खरद्वय मग्भुतं ।
सग्गोपद्दव नासाय धिरपाकार मुग्गतं ॥

सत्तरतन पासादं तमेव वजिरं गुहं ।
तमेव नावं दीपं तं तमेव कवचं सुभं ॥

तमेव सिस्सि भासग्गां किरीटं रतनावयं ।
ललाटे तिलकं रम्मं कप्पूरं नयनद्वये ॥

ताडड्डुं कण्णघुगले सोण्णमाला गले सुभा ।
एकावलि तारहार भारा जत्तु सुलङ्कता ॥

अङ्गवं बाहुमूलस्त करगे वलयं तथा ।
अंगुली स्वङ्गुलीयंच खगं मङ्गलसम्भतां ॥

सोष्णातपत्तमुष्हीसं स बाणं व सरासनं ।
तमेव सब्बालङ्कारं तमेव दुरितापहं ॥

तस्माहि पण्डितो पोसो लोक लोचन सत्थुनो ।
सरणं तस्स गत्तेव गुण नामं एहिपस्सिकं ॥

नमो'ति वचनं पुब्बं बुद्धाये'ति गिरं तदा ।
सुपत्तेन कुमारेण मिच्छादिट्टिक सूनुना ॥

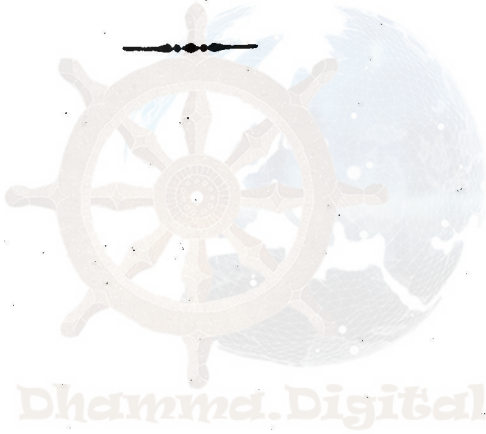
सुखा वृत्तं पिसाचा'पि मनुस्स कुणपेरता ।
न हिंसति अहो ! बुद्ध गुणसारमहत्ता'ति ॥

अथ सम्मादिट्टिक यक्खो मिच्छादिट्टिकस्स यक्खस्स एवमाह
अयुत्तं भो ! तथा कत्तं बुद्धगुणे पहारो दिग्गो दण्डकम्मं तथा कातब्बंति ।
तेन किं मया सम्म ! कातब्बं'ति वृत्ते बुभुक्खितस्स आहारं देही'ती
आहो । ततो सो साधू'ति वत्त्वा यावाहं आगच्छाति त्वं तावेत्थे वचंही'ति
वत्त्वा बिम्बसाररञ्जो कच्चन तट्टके वड्डितं रसभोजनं आहरित्वा
कुमारस्स पितुवण्णेन दारकं भोजित्वा पुन कुमारेण वृत्त बुद्ध वचनंच
अत्तना कतवायामंचा'ति सब्बं तट्टके लिखित्वा इदं रञ्ज येव पञ्जा-
यतू'ति अछिट्ठाय अगमंसु । अथ पञ्जासाय रत्तियां रञ्जो भोजनकाले
राजपुरिसा तत्थ तट्टकं अदिस्वा नगरं उपपरिवक्खन्ता सकटे दारकंच
तट्टकंच दिस्वा तट्टकेन सद्धिं तं गहेत्त्वा रञ्जो दस्सेसु । राजा
तट्टके अक्खरादीनि दिस्वा वाचेत्त्वा तस्सा गुणे पसन्नो महत्तेन यसेन
सदि सेट्ठि थानमदासि ।

जिनस्स नामं सुपिनेन पेवं ।
न होति भीति लपनेन यस्मा ॥

तस्मा मुनिब्धं सततां सराथ ।
गुणे सरग्ता सरणं च याथाति ॥

मिच्छादिट्टकस्स वत्थुं दुत्तियं ।

पादपीठिकाय वस्थुह्य अयमानुपुम्बोक्तया

अम्बुदोषे महाबोधितो क्रिं दक्खिणपस्से एकं पच्चत्तनगरं
 अहोसि । तत्थ सद्धासम्पन्नो रत्तयमामको एको उपासको पटिवसति ।
 तदा एको स्त्रीणासवो भगवता परिभुत्तां पादपीठं थविकायं पक्खिपित्वा
 गतगतट्टामे पूजेन्तो अनुक्कमेन तं नगरं सम्पार्पुणित्वा सुनिवस्थो सुपारुतो
 पत्तां गहेत्वा अन्तरधीथि पटिपज्जि । युगमत्तदसो पब्बज्जालीलाय जनं
 परितोसेन्तो । अथ सो उपासको तथा गच्छन्तं थेरं दिस्वा पसन्नमानसो
 उपगत्त्वा पञ्च पतिट्टितेन वण्दिस्वा पत्तां गहेत्वा भोजेत्वा निबद्धं मम
 गेहं आगमनं मिच्छामि । ममानुक्कम्पाय एत्थेव वसथं सामीति । याचित्वा
 नगरासन्ने रमणीये वनसण्डे नदीकुले पणसालं कत्वा थेरस्स तं नीया-
 तेत्वा चतुपच्चयेहि पटिजगन्तो मानेन्तो पूजेन्तो वसति । थेरोपि
 तत्थ फामुकट्टाने भगवता परिभुत्ता पादपीठं धातुं निघाय बालुकाहि
 थूपं कत्वा निच्च गम्भधूपदोपपुष्फूजादोहि पूजयमानो वासं कप्पेति ।
 तस्मिं समये तस्सोपामकस्स अनन्तरं गेहवासिको एको इस्सरं भत्तिको
 अत्तानो देवतं निबद्धं नमस्सति । तं दिस्वास्स उपासको बुद्धं गुणे वत्था
 अखेत्ते सम्मं माविरियं करोहि । पजहेतं दिट्ठिति आह । ततो सो
 केराटिको इस्सरभत्तिको कोते सत्थुं गुणानुभावो अह्माकं इस्सरस्स
 गुणोव महन्तोति वत्था तस्स अगुणं गुणन्ति कथेन्तो आहः-

तिपुरं सो विनासेसि ललाटं नयनगिगना ।
 असुरेचं विनासेसि तिसुलेन महिस्सरो ॥
 जटाकलापमावत्तं नरचत्ती दिनसग्घियं ।
 वादेति भेरिवीणादिं गीतं चापि स गायति ॥

भरियायो तस्स तित्तो जहायेकं समुच्चहे ।
एकमेकेन वस्सेन वस्समानो चरेककं ॥

हृत्थिचम्मम्बरधरो तेनेव वारितातपो ।
असादिसेहि पुत्तेहि रूपेणच सुपाकटो ॥

रतियाच मधुपानेष व्यावटो सब्बदाच सो ।
मनुस्सट्ठिधरो सीस कपालेनेस भुञ्जति ॥

नजातो नमयं तस्स मरणं नत्थि सस्सतो ।
ईदिसो मे महादेवो नत्थञ्जस्सीविसो गुणो'ति ॥

तं सुत्वा उपासको सम्म ! तुय्हं इत्सरस्स एते गुणा नाम
ताव होतु । अगुणा नाम किदित्तसा होन्ती'ति वक्त्वा भगवतो सकल
गुणे संहरित्वा कथेत्तो आहः-

लोकै सब्ब सवन्तीनं आधारो सागरो यथा ।
सब्बेसं गुण रासिनं आधारो'व तथागतो ॥

च॥ चरानं सब्बेसं आधारो'व धराअयं ।
तथा गुणानं सब्बेसं आधारो'व तथागतो ॥

एवं सन्तो वियत्तोच एवं सो करुणापरो ।
एवमिद्विविधा तस्स एवमेवं गुणा इति ॥

बुद्धो'पि सब्बकोति नयस्स वण्णे ।
कप्पम्पि वत्था खयत्तं गमेतुं ॥

पगोव न ब्रह्मसुरासुरेहि ।
वत्तुं न हानन्त गुणस्स वण्णन्ति ॥

एवं वदन्ता पन ते उभो'पि अम्हाकं देवो उत्तमो अम्हाकं देवो उत्तमो'ति कलहं वड्ढेत्वा रञ्जो सन्तिकमगमंसु । राजा तेसं कथं सुत्वा तेन हि तुह्याकं देवतानं महत्तभावं इद्विपारिहारियेन जानिस्साम दस्सेथ तेहि नो इद्धीति नगरे भेरि चरापेसि । इतो किर सत्ता हच्चयेन इमेसं द्विनं सत्थारानं पाटिहारियानिं भविस्सन्ति । सब्बे सन्निपतन्तूति तं सुत्वा नानादिसासु बहुमनुस्सा समागमिसु । अथ मिच्छादिट्टिका अज्ज अम्हाकं देवस्स आनुभावं पस्सामाति महत्तं पूजं करोस्ता तत्थ सारं नादंसु । सम्मादिट्टिका'पि अज्ज अम्हाकं भगवतो आनुभावं पस्सि-स्सामा'ति वालुका थूपं गम्बवा गम्धमालादीहि पूजेत्वा पदक्खिण कत्वा अज्जलिम्पगय्ह अट्ठंसु । अथ राजा'पि बलवाहनापरिवुतो एकमन्ते अट्ठासि । नाना समय वादिनो'पि अज्ज तेसं पाटिहारियं पस्सिस्सामा'ति मञ्चातिमञ्चं कत्वा अट्ठंसु । तेसं समागमे सम्मादिट्टिका वालुका थूप-मभिमुखं कत्वा अज्जलिम्पगय्ह सामी अम्हाकं भगवा सब्बबुद्ध किच्चानि निट्ठापेत्वा अनुपादिसेसाय निब्बाण धातुया परिनिब्बायि सारिपुत्त महामोगल्लानादयो असोति महासावका'पि परिनिब्बायिसु । नत्थेत्थ अम्हाकं अञ्जं पटिसरणन्ती वत्वा सच्चकिरियं करोन्ता आहंसुः-

आपाणकोटिं बुद्धस्स सरणं नो गता यदि ।
तेन सच्चेन यं धातु दस्सेतु पाटिहारियं ॥

आपाणकोटिं धम्मस्स सरणं नो गता यदि ।
तेन सच्चेन यं धातु दस्सेतु पाटिहारियं ॥

आपाणकोटिं सङ्घस्स सरणं नो गता यदि ।
तेन सच्चेन यं धातु दस्सेतु पाटिहारियं ॥

रामकाले मुनिन्दस्स पादुकावासि अम्भुता ।
तेन सच्चेन'यं धातु वस्सेतु पाटिहारियं ॥

अद्दन्तकाले मुनिनो दाठा । अरंसि रञ्जिता ।
तेन सच्चेन'यं धातु निच्छारेतु' अरंसियो ॥

जातमत्तो तवा बुद्धो िठितो पञ्जुजमुद्धनि ।
निच्छारेसासमि वाचं अगो सेट्ठो'ति आदिना ;
तेन सच्चेन'यं धातु वस्सेतु पाटिहारियं ॥

निमित्ते चतुरो दिस्वा निक्खन्तो अभिनिक्खमं ।
तेन सच्चेन यं धातु वस्सेतु पाटिहारियं ॥

मारसेनं पलापेस्वा निसिन्नो बुद्धि बोधियं ।
तेन सच्चेन'यं धातु वस्सेतु पाटिहारियं ॥

धम्मचक्कं पबत्तेसि जिनो'सिपतने तदा ।
ते सच्चेन'यं धातु वस्सेतु पाटिहारियं ॥

मन्दीपनम्ह भोगिम्हं नागं नालागिपिह्वर्यां ।
आलवकादयो बरुखे ब्रह्मानोच वकादयो ॥

सच्चकाहि निगण्ठेच कूटदम्भादयो द्विजे ।
दमेसि तेन सच्चेन वस्सेतु पाटिहारियं'ति ॥

एवंचपन वत्वा उपासका अम्हाकं अनुकम्पं पटिच्च महाजनस्स
मिच्छादिट्ठि भेदनत्थं पाटिहारियं दस्सेय सामी'ति आराधेसुं । अथ बुद्धा-
नुभावंच थेरानुभावंच उपासकानं सच्चकिरियानुभावंच पटिच्च वालुका

थूपं द्विधा भिन्दित्वा पादपोठघातु आकासमम्भुगगत्स्वा छब्बणरसियो
 विस्सज्जेण्णिविलासमाना अट्टासि । अथ महाजना चेलुक्खेपसहस्रानि
 पवत्तोत्ता साधुकीलं कीलन्ता महानाद पवत्तोत्ता महत्तं पूजमकंसु ।
 मिच्छादिट्ठिकापि इमं अच्छरियं दिस्वा विम्भितमानसा मिच्छादिट्ठि
 भिन्दित्वा रतनत्तयपरायणा सरणमगमंसु'ति ।

फुट्ठोपि पादेन जिनस्स एवं,
 कलिङ्गरोपासि महानुभावो ।
 लोकेकनाथस्स अनासवस्स;
 महानुभावोहि अचिन्तनीयो'ति ॥

पादपोठिकाय वत्थुं ततियं ।

Dhamma.Digital

उत्तरसामणेरस्स वरथुस्सि अबमानुपुक्खीकथम

सो किर पुरिमबुद्धे कताधिकारो तत्थ तत्थ भवे विवट्टं-
 पनिस्सयं पुञ्जं उपचिनन्तो सुमेधस्स भगवतो काले विज्जाघरो हुत्वा
 हिमवति पतिवसटि । तदा सुमेधो नाम सम्मा सम्बुद्धो विवेकमनुब्रूहन्तो
 हिमवध्तं जन्त्वा रमणीये पदेसे पल्लङ्कं आभुजित्त्वा निसीदि । तदा
 विज्जाघरो आकासेन गच्छन्तो छब्बण्णरंतीहि विराजमानं भगवन्तं दिग्धा
 तीहि कणिकार पुप्फेहि पूजेसि । पुप्फानि बुद्धानुभावेन सत्थु उपदि छत्ता
 कारेण अट्टसु । सो तेन भीय्योसोमत्ताय पसन्नचित्तो हुत्वा अपरभागे
 कालं कत्वा तावत्तिस भवने निब्बत्तिस्वा उलारं दिब्बसम्पत्तिमनुभवन्तो
 यावतायुक्ं तत्थ ठत्वा तसो चुतो देवमनुस्सेसु ससस्सतो इमस्मि
 बुद्धुप्पादे शाजगहनगरे ब्राह्मणमहासालस्स पुत्तो ह्वावा निब्बत्ति ।
 उत्तरोति 'स्स नामं अहोसि । सो उत्तररूपधरो विञ्जुतं पत्तो
 ब्राह्मण विज्जासु निष्फत्ति पत्वा जात्तिघा रूपेणं विज्जाय सीलाचारेणं
 च लोकस्स महनीयोजातो तस्स तं पञ्जासम्पत्ति दिग्धा वस्सकारो
 मगधमहामत्तो अत्तानो धीतरं दातुकामो हुत्वा अत्तानो अधिप्पायं पवे-
 देसि । सो निस्सरणञ्जासयत्ताय तं पटिविखपित्वा कालेनकालं धम्म
 सेनापति पयिरूपासन्तो तस्ससन्तिके धम्मं सुत्वा पटिलद्ध सद्धो पब्ब-
 जिग्वा वत्तासम्पन्तो हुत्वा थेरं उपट्टहति । तेन च समयेन थेरस्स
 अञ्जतरो आवाधो उप्पन्नो होति । तस्स भेसज्जत्थाय उत्तरसामणेरो
 पातो'व पत्ता चीवरमादाय विहारतो निक्खम्म अश्वरामणे तलाकस्स
 तीरे पत्तां ठपेत्वा उदकसमीपं गत्वा मुखं धीवति तदा अञ्जतरो
 उम्मग्ग चोरो कतकम्मो आरव्व पुरिसेहि अनुवन्धो अग्गद्वारेनेव
 नगरतो निक्खमित्त्वा पलायन्तो अत्ताना गृहित रतनभण्डिकं सामणेरस्स-

पत्तो पक्खिपित्वा पलायि । सो सामणेरो'पि पत्त'समीपं उपगतो ह्येति ।
 चोरं अनुब्रूयन्ता राजपुरिसा सामणेरस्स पत्ते भण्डिकं दिग्वा अयं
 चोरो इमिना चोरियं कतं'ति सामणेरं पच्छा बाहं बन्धित्वा बस्स-
 कारस्स ब्राह्मणस्स दस्सेत्तुं । बस्सकारोच तदा रञ्जो विनिच्छये नियुत्तो
 हुत्वा छेज्जभेज्जं अनुमासति । सो एसो पुब्बे मम वचनं नादियि ।
 सुद्धपासण्डियेसु पब्बजी'तिच बद्धाघातत्ता तं कम्मं असोघेत्वाव जीवन्त-
 वेमेतं सूले उत्तासेथा'ति आणापेसी । राजपुरिसा तं निम्बसूले उत्तासेसुं ।
 सामणेरो सूलग्गे निसिन्नो उपज्जायस्स मे को भेसज्जं आहरिस्सती'ति ।
 सारिपूत्तात्थेरं सदि । ततो थेरो तं पवत्ति त्रत्वा सम्मासम्बुद्धस्स कथेसि ।
 भगवा'पि महासावकपरिवृतो तस्स त्राणपरिपाकं ओलोकेत्वा तं ठान-
 मगमासि । ततो भगवतो निवत्तन्तभावा सकलनगरे कोलाहलं अहोसि ।
 महाजनकायो सन्निति । अथ भयवा विप्फुरन्त हस्यतले नल्लमणिम-
 यूत्तसम्भिनपीताभासताय पग्घरन्त जाति हिङ्गुलक सुवण्ण रसघाशविय
 जालावगुण्ठितमुदुतलुनङ्गुलं हस्यं उत्तारस्स सीसे टपेत्वा उत्तार इदं ते
 पुब्बेकता पापकम्मस्स फलं उप्पन्नं । तस्य तथा पच्चवेक्खणवलेन
 अधिवासना कातब्बा'ति आह ।

तेनैव आहः-

अतीते किर एकस्मिं गामे त्वमसि दारको ।
 दारकेहि समागम्म कोलन्तो 'केलिमण्डले ॥
 गहेत्वा सुखुमं सूकं तदा त्वं निव्वजल्लिया ।
 उत्तासेसि तस्य सूले जीवमानक मक्खिकं ॥
 अपरमि ते पापकम्मं पवक्खामि सुणोहिमे ।
 ओदवर्धन्त हि तेन त्वं अतीते सकमातरं ॥

* सत्थसमीपं इतिपि कथञ्चि ।

जीवसूते निसीदाति कोसेनाभिसपो तुत्रं ।
इमेहि द्विहि पापेहि सरं संसार सागरे ॥

वञ्चजाति सते अञ्चि जीवसूलहि निम्बजे ।
अयं ते चरिमा जाति एत्था'पिच विपञ्चिसोति ॥

एवमादिना नयेन तस्स अञ्जासयानु रूपेण घम्मं देसेसि । उत्तरो
अमताभिसेकसदिसेन सत्थुनो हत्थ सम्फस्स सञ्जात पसाद सोमनस्सताय
उलारं पीत्ति फामोज्जं पटिलभित्वा यथापरिचित विप्रस्सना मग्गं समा-
रुहो ज्ञाणस्स परिपाकं गतत्ता सत्थु देसना विसससेन मग्गपटिपाटिया
सव्वकिलेसे खेपेत्वा छलभिञ्जो अहोसि । घम्मं सुत्वा तत्थ समागतानं
देवमनुस्सानं चतुरासीति पान सहस्सानं घम्माभि समवो अहोसो ति
वदन्ति । उत्तरो पन छलभिञ्जो हुत्वा सूलतो उट्टुहित्वा आकासे ठत्वा
पाटिहारियं दस्सेसि । महाजना अञ्छरियवभुतचित्ता जाता अहेसुं । ताव-
देवस्स वणोरुग्घि । सो भिवखुहि आवुसो तादिसं दुक्ख अनुभवन्तो कथं
त्वं विपक्कनं अनुयुञ्जितुं सक्खी'ति पुट्ठो । पगेव मे आवुसो संसारे आशी-
नवो सद्धारानञ्च सभावो सुदिट्ठो । तस्माहं तादिसं दुक्खं अनुभवन्तो'पि
असक्खि विपक्कनं वड्ढेत्वा विसेस अधिगत्तु'ति आह ।

अथापरभागे सो भिवखुसङ्गमज्जे अत्तनो पुब्बचरिता पदानं
पकासेन्तो इमा गाथा अभासिः-

सुमेधो नाम सम्बुद्धो वृत्तिस वरलवखणो ।
विवेक कोमो सम्बुद्धो हिमवन्तधुपागमि ॥

अज्जे गहेत्वा हिमवत्तं अगो काहणिको मुनि ।
परलङ्कं आभुजित्वा निसीदि पुरिसुत्तमो ॥

विज्जाधरो तदा आसि अश्लिक्खे चरो अहं ।
तिसूलं सुकतं गच्छ गच्छामि अम्बरे तदा ॥

पब्बत्तग्गे यथा अग्गि पुण्णमासेव चन्दिमा ।
वनं ओमासते बुद्धो सालराजाव फुल्लितो ॥

वनग्गा निक्खमित्तवान बुद्धरंसि विधावरे ।
नलगो वण्ण सङ्कासा बिस्वा चित्तां पसादियि ॥

विचिनं अहसं पुष्फं कणिकारं देव गन्धिकं ।
तीणि पुष्फानि आदाय बुद्धसेट्ठं अपूर्जयि ॥

बुद्धस्स आनुभावेन तीणि पुष्फानि मे तदा ।
उद्धवण्ठा अधोपत्ता छायांकुञ्जन्ति सत्थुनो ॥

तेन कम्मेन सुकतेन चेनना पणिधोहिच ।
जहित्वा मानुसं देहं तार्वतिस मगच्छहं ॥

तस्य मे सुकतं व्यग्गं कणिकारो'ति जायति ।
सट्ठियोजन मुब्बेधं तिस योजन वित्थतं ॥

सहस्सखण्डं सतभेण्डुं धजालु हरितामयं ।
सत सहस्सानि ब्रह्मानि व्यग्गहे पातुरहंसु मे ॥

सोणमया मणिमया लोहितङ्कुमया'पिच ।
फलिका'पिच पल्लङ्का पदिच्छक यदिच्छका ॥

महारहच सयनं तूलिकं विकतीयकं ।
उदलोमिक एकत्तं बिम्बोहनं समायुतं ॥

भवना निवृत्तित्वान् चरन्तो देव चौरिकं ।
 यदा इच्छामि गमनं देवसङ्घपुरवर्षतो ॥
 पुष्कस्त हेहा तिष्ठामि उपरिच्छवन् सम ।
 समस्ता योजनसप्तं कणिकारेहि छादितं ॥
 सट्टि तुरियसहस्रानि सायं पातं उपट्टुहं ।
 परिवारेन्ति मं निच्चं रत्तिन्दिव मतन्दिता ॥
 तत्थ नच्चेहि गीतेहि तालेहि वादितेहिच ।
 रमामि खिट्टा रतिया मोदामि कामकामहं ॥
 तत्थ भुत्वाच पीत्वाच मोदामि तिरसे ज्ञया ।
 नारिषणेहि सहितो मोदामि अयहमुत्तमे ॥
 सतानं पञ्चवत्तुं देवरज्जमकारियि ।
 सतानं तीणिवत्तुं चक्कवत्ति अहोसहं ॥
 पवेसरज्जं विपुलं गणनातो असंखियं ।
 भवामवे संसरन्तो महाभोगं लप्पामहं ;
 भोगे मे ऊन्नता मत्थि बुद्धपूजायिदं फलं ॥
 द्वेमे भवे संसरामि देवत्ते अथ मानुसे ।
 अञ्जं गतिं म जानामि बुद्धपूजायिदं फलं ॥
 द्वेमे कुले पजायामि खत्तियेचापि ब्राह्मणे ।
 नीचे कुले नजानामि बुद्धपूजायिदं फलं ॥
 हत्थियानं अस्सयानं सिबिकं छावमानिकं ।
 लभामि सबभवेतं बुद्धपूजायिदं फलं ॥

दासिगणं दासगणं नारियोच असङ्गता ।
लभामि सब्रमेवेतं बुद्धपूजायिदं फलं ॥

कोसेयकम्बलीयानि क्षोमकप्पासिकानिच ।
लभामि सब्रमेवेतं बुद्धपूजायिदं फलं ॥

नबबत्थं नबफलं नयगरस भोजनं ।
लभामि सब्रमेवेतं बुद्धपूजायिदं फलं ॥

इमं खाद इमं भुञ्ज इमहि सयने सप ।
लभामि सब्रमेवेतं बुद्धपूजायिदं फलं ॥

सब्रत्थ पूजितो होमि यसो अच्चुग्गतो मम ।
महेसकको सदा होमि अभेज्जपरिसो सदा ;
जातीनं उत्तमो होमि बुद्धपूजायिदं फलं ॥

सोतं उण्हं न जानामि परिलाहो नविज्जति ।
अथो चेतसिकं दुक्खं हृदये मे नविज्जति ॥

सुवण्णं वण्णो तुस्वान संसरामि मवाभवे ।
देवणिणयं न जानामि बुद्धपूजायिदं फलं ॥

बेसलोका चवित्वान सुक्कमूलेन चोदितो ।
सावत्थियं पुरे जातो महासालेसु अड्ढके ॥

पञ्चकामगुणे हिस्वा पञ्चजि अनगारियं ।
जातिया सत्तवत्सो'हं अरहत्तमपाणिं ॥

उपमम्पादयि बुद्धो गुणमञ्जाय चक्खुमा ।
तरुणो'व पूजनीयोहं बुद्धपूजायिदं फलं ।

विद्वेषवत्सुं विसुद्धं मे समाधि कुसलो अहं ।
अभिञ्जा पारमिप्यत्तो बुद्धपूजायिदं फलं ॥

पटिसम्मिदा अनुप्यत्तो इन्द्रियाद्येषु कोविदो ।
सदस्मे पारमिप्यत्तो बुद्धपूजायिदं फलं ॥

तिसकप्पसहससिह्यं संबुद्धमभिपूजयि ।
दुर्गति नामिजानामि बुद्धपूजायिदं फलं ॥

किलेसा कापिता मय्हं मदासब्बे समुहता ।
नागोच्च चन्धनं छेत्वा विहरामि अनासयो ॥

स्वागतं वत्त मे आसि बुद्धसेट्टस्स । सन्तिकं ।
तिस्सो विज्जा अनुप्यत्तो कतं बुद्धस्स सासनं ॥

पटिसम्मिदा चतस्सोच्च विमोक्खापिच्च अट्टिमे ।
छलभिञ्जा सच्छिकता कतं बुद्धस्स सासनंति ॥

तं सुत्वा बहू कुसलकम्मपरायणा अहेसू ।
सहेतुका पच्छिमिकापि सत्ता,
पापं न सक्कोत्ति जहातुसेवं ।
अनिच्छमानेहि जनेहि दुक्खं;
आराध पापं परिवज्जनीयंति ॥

उत्तर सामणेरस्स वत्थं वत्तुस्थं ।

कावीरपट्टन सस्थुह्य अयमानुपुठ्ठीकथा

जम्बुद्वीपे किर नीलरट्टे कावीरपट्टनं नाम अहोसि । तस्य
 माहोस्सरिका बहूमिच्छादिट्टिका वसति । तस्येकस्मिन् देवालये चित्तकम्मं
 करोत्तो एकस्मिन् फलके इस्सरस्स ओनमित्वा बन्दनाकारं भगवतो रूपं
 अकंसु । तस्मिन् समये तस्य बहू उपासका तं देवकुलं गन्वा तस्य तस्य
 चित्तकम्मनि ओलोकयन्ता तस्मिन् फलके तं चित्तकम्मं अट्टंसु । दिस्वान
 ते अहो अम्हेहि अपस्सि तव्व पस्सित । सदेवके लोके समारके सब्रह्मके
 सस्समणब्राह्मणिया पजायच अपरिमाणेसु चककवालेसु भगवतो उत्तरितर
 ठपेत्वा समसमो'पि नत्थि । सकलेहि सत्तानिकायेहि बन्दनीयो पूजनीयो
 भगवा अनुरूपं तस्स एतेहि कत्तंति रोदन्ता परिदेवन्ता राजद्वार गत्वा
 उग्घोसेसुं । तं सुत्वा राजा ते पक्कासापेत्वा कस्मा तुम्हे उग्घोसेथा'ति
 पुच्छि । ते एवमाहसु । देव ! अम्हाकं भगवा देवातिदेवो सक्कातिसक्को
 ब्रह्मातिब्रह्मा मेरुव अचमो साग्घरो'व गम्भीरो आकासो'व अनन्तो पठ-
 वो'व पत्थटो'ति आदीहि भगवतो गुण वण्णेसुं । तेन वृत्तं अपदाने ।

वित्तिसलक्खणधरो सुनक्खत्तोव चन्दिमा ।

अनुग्घञ्जन सम्पन्नो सालराजाव फुल्लितो ॥

रंसिजालपरिक्खितो वित्तोव कनका चलो ।

व्यामप्पमा परिवुत्तो सतरंसि दिवाकरो ॥

सोणाननो जिनवरो समणीव सिलुच्चयो ।

करुणापुण्ण हृदयो विवट्टो विप्र सागरो ॥

लोक विस्मृत कीर्त्तौव सिनेरुव नगुत्तमो ।

यससा विसतो धीरो आकास सदिसो मुत्तो ॥

असङ्गचित्तो सब्बत्थ अनिलोदिय नायको ।

पतिट्ठा सब्बभूतानं महीव मुनि सुत्तमो ॥

अनूपलित्तो लोकेन तोयेन पदुमं यथा ।

कुवाद गच्छ दहनो अग्गिक्खन्धोव सोभति ॥

अगदो विय सब्बत्थ किलेस विस नायको ।

गन्ध मादन सेलोव गुणगन्ध विभूसितो ॥

गुणानं आकारो धीरो रतनानंव सागरो ।

सिन्धूव वनराजीनं किलेस मल हारको ॥

विजयीव महायोधो मारसेनप्पमट्ठमो ।

चक्कवत्ती व सो राजा बोज्जङ्गरत्तनिस्सरो ॥

महाभिसक्क सङ्कासो दोसव्याधिति किच्छको ।

सल्लकरो यथा वेज्जो दिट्ठिगण्ड विफालको ॥

मत्था नो भगवा देव महाब्रह्मेहि वन्दितो ।

देविन्द सुरसिद्धेहि दम्बनीयो सदादरा ॥

सब्बेषु चक्कवालेसु ये अग्गा ये च पूजिता ।

तेसमग्गो महाराज भगवानो पत्तापवाति ।

अयुत्तं देव देवकुलेहि कतति आहंसु । तं सुत्वा राजा भो !
 सब्बे'पि मनुस्सा अत्तानो अत्तानो देवतानं महत्तभावं कथेन्ति । तुम्हाकं
 पन सत्थुनो महत्तभावं कथं ? अम्हाकं जानापेथा'ति । उपासका न नर
 त्वं महाराज ! फलकं आहरापेत्वा सुद्धवत्थेन वेठेत्वा तं अत्तानो मुद्दिकाय
 लञ्छित्वा सुरनिखत सुणीपिते एकस्मि देव कुले ठपेत्वा सत्ताहच्चयेन
 आहरापेत्वा तं ओलोकेथ । तदा नो सत्थुनो महत्तानुभावं जानाथा'ति
 आहंसु । अथ राजा तेसं वुत्तनियामेने'व कारापेत्वा अन्तो
 देवकुले ठपेत्वा सब्बद्वारानि पिदहित्वा लञ्छेत्वा रक्खेय्याथा'ति
 नियोजेसि । ततो ते उपासका सब्बे सन्नपित्वा सत्ताहं दान
 देन्ता सीलं रक्खन्ता उपासयम्मं करोकन्ता सब्ब सत्तोसु मेत्ति भावेन्ता
 सब्बासत्तानं अत्तना कतपुञ्जसु पत्ति देन्ता तिण्णं रतनानं पूजं करोन्ता
 एव उग्घोसेसुं । अह्माक कतकुसल निस्सन्देन लोके महिद्धिका महानु
 भावा सब्बे देवा च लोकं पालेन्ता चत्तारो महाराजाच अह्माकं सत्थुनो
 उपट्टाना० ठितभावं दस्सेन्तु'ति सच्चकिरियं अकसु । अथ तेसं पुञ्जानु-
 भावेन तस्मि खणे सक्कस्स देवरञ्जो पण्डुकम्बल सीलासनं उण्हाकारं
 दस्सेसि । ततो सो मनुस्सलोकं ओलोकेन्तो मिच्छादिट्ठिहि कतं तं विप्प-
 कारं दिस्वा सविग्गो आगन्त्वा इस्सरं भगवतो पादे वन्दित्वा सयि-
 त्कारं कत्वा तं पवत्ति उपासकानं कथेत्वा सकट्टानमेव अगमासि ।
 ततो सत्तामे दिवसे पातोच ते सब्बे'पि रञ्जो सत्तिकं गत्वा वन्दित्वा
 एवमाहसु । देव इस्सरो अह्माकं भगवतो पादेसिरसा वन्दित्वा निप-
 न्णो'ति । अथ राजा तेसं कथं सुत्वा नगरे भेरि चरापेत्वा महाजने
 सन्निपातेत्वा तेहि परिवुत्तो देवकुलं गत्वा लञ्छं भिन्दापेत्वा द्वारं
 विवस्तिवा फलकं आहरापेत्वा वेठित सातके मोचापेसि । अथ राजा-
 च महाजनोच तं महत्तं पाटिहारियं दिस्वा मिच्छादिट्ठि पहाय सब्बे
 सत्थुनो सरणमगमंसु । अथ राजा तं देवकुलं भिन्दापेत्वा महत्तं रम-
 णीयं विहारं कारापेत्वा यावजीवं पुञ्जकम्मं कत्वा देवलोके तिब्बति ।

० उपट्टाय - इति सब्बत्थ ।

चोरघातक बत्पुहि अयसानुपुब्बोकथा

एकस्मिं किर समये अम्हाकं भगवा सावत्थियां उपनिस्साव
 जेतवमे विहरति घम्मदेसनाय महाजनस्स संगमोक्खसम्पद ददमानो ।
 तस्मिं समये पञ्चसता चोरा अटवितो नगर आगन्त्वा रत्तिभागे चोर-
 कम्मं कत्वा तेन पुत्तदारे पोसेसि । अथेअ दिवस चोरा चोर कम्मत्थाय
 नगर पविसन्ता नगरद्वारे एक दुक्खित जनपदमनुस्स पस्सित्वा हम्भो !
 कस्य वसतो ति पुच्छिसु । सो अत्तना जनपदवासिभाव पकासेसि ।
 अयस्स ते कस्मा भो ! इमिना दुक्खवासेन वसिस्ससि ? एहि अम्हेहि
 सट्ठि चोरकम्मं करोन्तो बत्थालङ्कार सम्पत्तो पुत्तदारं पोसेहि । इमिना
 कपण वासेन नवसाति आहसु । सो पनिमे युत्तां कथेत्ती ति तेसं
 वचनं सम्पटिच्चिअ अथ ते एवसति अम्हेहि सट्ठि आगच्छाही ति वत्वा
 नं गहेत्वा अन्तो नार पविट्ठा तन्थ तत्थ बिलुम्पन्ता चोरकम्म अकंसु ।
 तदा जानपदको लद्ध विभवो इममेव वरतरन्ति । तेहि सट्ठि चोरकम्मं
 करोन्तो जीकिं कप्पेसि । अथेअ दिवसं राजपुरिता कतकम्मे ते सब्बेव
 गहेत्वा पच्छवाह गात्ह बधित्वा कोसलरञ्जो दस्सेसुं ।

राजा ते दिस्वा एवमाह भणे ! तुम्हाक अन्तरे यो एतेस
 मारेत्ता जोवितक्खयं पापेस्सति तस्स जोवितदानं दम्भो ति । त सुत्वा
 ते चोरा सब्बे अञ्जमञ्ज ज्ञातिसुहद सम्बन्धभावेन त नइच्छिसु ।
 सो पन जनपदवासी मनुस्सो अहमेते सब्बे मारेस्तामी ति रञ्जो वत्वा
 तेनानुञ्जातो ते सब्बे मारेसि । त दिस्वा तुट्ठो राजा तस्स चोर-
 घातकम्मं अदासि । सो चोरेच वज्जप्पत्तेच मारेन्तो पञ्चवीसति बस्सानि
 वसन्तो अपरभागे महल्लको अहोसि । अथ सो मन्दबलसा कतिपय
 पहारेनापि चोरं मारेतुं न सककोत्त । राजा तं जत्वा अञ्जस्स चो-

घातकम् अदासि । अथ सो चोरघातकम् परिहोको बलमी गेहे
 बसति । तदा अञ्जतरो मनुस्सो मन्तं परिवत्तेत्वा, नासावात मनुस्स
 मारणकमन्तं जानाति । तथाहि हत्थपाद कण्णनास सोसादिसु यं किञ्च
 छेज्जभेज्ज कत्तु कामो मन्तं परिवत्तेत्वा नासावात विस्सज्जेत् । त त
 ठानं छिज्जति भिज्जति । एवं महानुभावी सो मन्तं । अथ सो
 त पुरिस उपट्टुहत्वा मन्तं लभित्वा अञ्जे सासनं पसेत्ति । अह इतो
 पुब्बे महत्तकत्ता चोरानं हत्थपादादयो दुक्खेन छेज्जभेज्ज करोमि ।
 मारेतब्बे पि दुक्खेन मारेमि । इदानि पनाहू तथा न करोमि । मम
 मन्तानुभावेन छेज्जभेज्जकम्म करिस्सामीति ।

राजा तं सासनं सुत्वा साधूतिं तं पक्कोसापेट्वा ठानन्तर
 तस्से ब पाकतिकमकासि । सो ततो पट्टाय तं कम्मं करोन्तो पुन
 पञ्चवस्सानि अतिक्कामेसि । सो महत्तकत्ता लोणायुको दुक्खेन मरण-
 मच्च परायणो हुत्वा मरणवेदना दुक्खेन महत्तेन भयानकेन सह
 विस्सर विरवन्तो निमीलितेन चक्खुना भयानकं तरकं गज्जस्स पज्ज-
 लन्त अयकूटं सुगरधरे निरयपाले च पस्सन्तो निप्पन्ना होति । ततो
 तस्स पट्टिविस्सकगेहे मनुस्सा तस्स भयानके सह सवणेन गेहं छड्ढत्वा
 पलायिसु । तस्मिं किर दिवसे महासाधुत्तत्थेरो दिग्गं चक्खुना लोक
 ओलोकन्तो तं चोरघातकं तदहेव कालं कत्वा निरुद्धे निव्वत्तमानं
 दिग्वा मयि तत्थ गते पनेस मयि पसादेन सग्गे निव्वत्ततो । त अत्त
 अज्ज मया तस्सानुगहं कात्तु वट्टीति पुब्बणहसयवं निवासत्वा तस्स
 घरद्वारमगमासि । अथ सो थेरं दिग्वा कुडको कपेन तटतठायमानं
 देहो अज्ज तं विज्जित्वा फालेत्वा मारेस्सामीति निपन्नो मन्तं परि-
 वत्तात्वा नासावात विस्सज्जेत् । थेरो तस्मिं खणे निरोधसमापन्नो
 निरघ्ना वट्टाय सुरियी वियं विरोचमानो अट्टासि । अथ सो थेरस्स
 तयो वारे तथेव कत्वा किञ्चि कात्तु अस्सकन्तो अतिवियं विभूत
 चित्तो थेरे चित्तं पसादेत्वा अत्तनो पट्टियत्तं पायात्तं थेरस्स दापेत्ति ।
 थेरो मज्जलं वड्ढत्वा विहारमेव अगमासि । चोरघातको थेरस्स
 दिग्गदानं अनुस्सरतो तस्मिं खणे कालं कत्वा सग्गे निव्वत्ति । अहो

श्रीतस्मान् बुद्धपुत्रोऽनुभाषो एवं नरके निव्वत्तमानोऽपिस्स बलेण
सस्यो निव्वत्तोऽपि । तथाहिः-

दानं ताणं भनुस्सानं दानं दुग्गतिं वारणं ।

दानं सरगस्स सापानं दानं सत्तत्तत्तं परं ।

इच्छित्तिच्छित्तं दानेन दानेन चित्तापणित्तियं ।

सत्तानं दानं भद्दघटाच्चियं ॥

सीलवन्तस्स दानेन चक्कवत्तिं सिद्धिच्च ।

लभन्ति सक्कं सम्पत्तिं तथा लोकुत्तरं सुखं ॥

पापकम्मेषु निरतोऽपि तित्तोयं नरकोऽपि क्वेनेण

सारिपुत्तस्स धेरस्स विण्डपातस्स वाहसा ॥

अपायं परिवज्जेत्वा नेकदुक्खस्स पाकुलं ।

देवसङ्घं परिव्वल्हो गतो देव पुं वरं ।

तस्मा सुखेत्ते सद्दाय देव वानानि कामवं ।

दानं देवतेहिं सीलान्णं पालनं चात्तिं सुन्वरत्तिं ॥

अथ भिक्षुं धम्मसभायं सन्नपत्तिंवा निसिन्नो भगवन्तं पुच्छसु ।

किं भन्ते सोऽपायो चतुसु अपायेसु कतरस्मि निव्वत्तोऽपि । अथ

सत्याः अज्जेसत्तं भिक्षुके सारिपुत्तस्स दिशदानानुभावेन देशलीके निव्वत्तो

तस्सेव निस्सन्देन अनागते पुप्पचेक बुद्धो भविस्सतीति व्याकासाति ।

सो सारिपुत्तं निहितत्तपदानं ।

उणेन पापेत्तिं हिं सगमरगं ॥

तस्मा सुखेत्ते सु वदाय दानं कामरथं चे सगमोवखं पररथं ॥

चोरघातकं वरथं छट्टमं ।

चोरघातकं वरथं छट्टमं ।

सद्धोपासकस्स वरथुम्हि अयमानुपुब्बोक्थया

अतीते किर कस्सपदसबलस्स काले एको पुरिसो सद्धो रतन-
रायेसु पसन्ना उच्छ्रयस्तकम्मेन जीविकं कप्पेन्तो पटिवसति ।

अथ सो एकं गिलानभिवखुं दिस्वा तस्स उलुङ्कमत्तां सप्पि
अदासि । तथेवेकस्स भिवखुस्स एक गुलपिण्ड अदासि । अथापरस्मि
दिवसे एकं छातज्जत्तां सुनखं दिस्वा तस्स भत्तपिण्डेन सङ्गहमकासि ।
अथेकस्स इणट्टकस्स एकं कहापण अदासि । अथेक दिवसं धम्मं सुण-
मानो धम्मदेसकस्स भिवखुस्स साटकं षूजेसि । सो एत्ताकं पुञ्जकम्मं
कत्वा भवेसु चरमानो'हं समुद्दपब्बतादीसु'पि यं यं इच्छामि तं तं
समिज्जित्तु'ति पत्थनं अकासि ।

सो अपरभागे कालं कत्वा तेहेव कुसलमूकेहि सुत्तापरबुद्धोविय
देवलोके निब्बत्तिस्वा तत्थ महन्त दिब्बसम्पत्ति अनुभवित्वा ततो चृतो
अम्हाकं भगवतो काले सावत्थियं महद्धने महासालकुले निब्बत्तिस्वा
ततो सो दिञ्जुत्तं पत्तो कालेन कालं धम्मं सुणन्तो घरावासे आदीनवं
पब्बज्जायच आनिससं सुत्वा पब्बजित्तो न चिरेनेव अरहत्तां पापुणी ।

सो अपरभागे सत्थारं वन्दित्वा पञ्चसतभिवखुपरिवारो उग्ग-
नगरं अगमासि । तत्थ सेट्ठिनो भरिया सद्धा अहोसि । पसन्ना स
थेरं पञ्चहिभिवखुसत्तेहि सद्धि भिवखाय चरन्तं दिस्वा तुरिततुरिता
गत्वा थेरस्स पत्तां गहेत्वा सद्धि पञ्चसत्तेहि भिवखूहि भोजेत्वा थेरं
तत्थ निबद्धवसत्थं याचित्वा पञ्चसत कूटानारानि कारापेत्वा अल-
ङ्करित्वा पञ्चसतभिवखु तत्थ वासेन्ती निबद्धं चतुपच्चयेहि उप-
ट्टानमकासि ।

ततो थेरो तं पञ्चसुसीलेसु पतिट्ठापेत्वा तस्य यथाभिरन्तं
 विहरित्वा अञ्जत्थ गत्तुकामो अनुपुब्बेन षट्ठनगामं अगमासि । तस्य
 वसित्वा ततो नावं अभिरुह्य पञ्चसतभिवखूहि परिदुत्तो समुद्दपिट्ठेन
 गच्छति । समुद्दं तरन्तस्स तस्स सागरमज्जे उदरवातो समुद्दहिस्वा
 पीलेति । तं दिस्वा भिवखू भन्ते ! इदं पुब्बे केन वूपसमेस्सती'ति
 पुच्छिसु । थेरो पुब्बे मे आबुसो उलुङ्क मत्तो सप्पि पीते रोगो
 वूपसम्मती'ति आह । भिवखू भन्ते ! समुद्दपिट्ठे कथं सप्पि लभिस्साम
 अधिवासेथा'ति आहंसु । तं सुत्वा थेरो न नो आयस्मन्ता सप्पि
 दुत्तभा ? मम पत्तां गहेत्वा समुद्दोदकं उद्धरित्वा आनेथा'ति वुत्तो
 भिवखू तथा अकंसु । उद्धटमत्तामेव तं उदकं परिवत्तेत्वा सप्पि अहोसि ।

अथ भिवखू तं दिस्वा अच्छरिमब्भुतचित्ता जाता थेरस्स
 सप्पि उपनामेसुं । थेरेन सप्पिना पीतमत्तो सो आबाधो वूपसमि ।
 अथस्स भिवखूहि किमेत भन्ते ! अच्छरियं न नो इतो पुब्बे एवरूपं
 दिट्ठपुब्ब'ति वुत्तो थेरो तेनहि कत्तपुञ्जानं पुञ्जविपाकं पस्सस्सथा'ति
 वत्त्वा समुद्दं ओलोकेसि । इदं सप्पि होत्तति । अथस्स चक्खुपथे समुद्दे
 सब्बोदकं परिवत्तेत्वा सप्पि अहोसि ।

Dhamma.Digital

अथस्स भिवखू अब्भुतचित्ता अञ्जम्पि इदिसं पुञ्जं अत्थि
 भन्ते'ति पुच्छिसु । ततो थेरो तेनहि पस्सथायस्मन्ता मम पुञ्जन्ति
 वत्त्वा समन्ता तस्य तस्य घनसेलपब्बते ओलोकेसि । सब्बानि तानि
 गुलपिण्डानि अहेसुं । ततो चक्खुपथे समन्ता भत्तभाजनानि दग्गसेसि
 सब्बञ्जनं सोपकरणं । ततो हिमवन्तं ओलोकेसि । सब्बं तं सुवण्णमय
 अहोसि । अथाभिमुखट्टाने महन्तं वनसण्डं ओलोकेसि । सकलवनसण्ड
 नानाविराग वत्थेहि सञ्छन्नं अहोसि । भिवखू तं तं पाटिहारियं
 दिस्वा अतीव विह्विता भन्ते ! केन ते पुञ्जकम्मेन एतादिसानि पाटि-
 हारियानि भविस्सन्ती'ति पुच्छिसु । थेरो कस्सपदसबलस्स काले अत्तना
 कत्तं सब्बं तं कुसल पकासेसि । तेनेत्थः-

इमस्मि महके कप्ये कस्सपो नाम नायको ।
सब्ब लोकाहितत्थाय लोके उप्पज्जि चवखुमा ॥

तवाहं उच्छ्रयन्तमिह नियुत्तो गुलकारको ।
तेन कस्मेन जीवामि पोसेन्तो पुत्तदारके ॥

किलान्तिन्द्रिय महविच्छ मिक्खुं रोगातुरं तदा ।
मिक्खाचारकवत्तेन घतमत्तमुपागतं ॥

उलुङ्कुमत्तां सप्पिस्स अददं तस्स मिक्खुनो ।
सद्दहन्तो दानफलं वयायुद्दग्ग मानसो ॥

तेन कस्मेन संसारे संसरन्तो भवामवे ।
यत्थिच्छामि घतं तत्थ उप्पज्जति अनप्पकं ॥

इच्छामहं समुद्दिस्मि जलमिप घतमत्तनो ।
तं तं सब्बं घतं होति घतदानस्सिदं फलं ॥

सुनन्थ मय्हं अञ्जमिप पुञ्जकम्मं मनोरमं ।
तदा दिस्वानहं मिक्खुं रोगेनपरि पीलितं ॥

गुलपिण्डं गहेस्वान पत्तो तस्स समकिरि ।
तेन सो सुखितो आसि रोग व्वपगतं तदा ॥

तेन मे गुलदानेन संसं देवमानुसे ।
यत्थरथोस्मि गुलेनाहं तत्थ तं सुलभं मम ॥

सेलाच्च विपुला मय्हं होमिस्सि चित्तानुवत्तका ।
महन्त गुलपिण्डाव गुलदाने इदं फलं ॥

अथापि मे कर्ता पुञ्जं सुनाथ साधुभिषखवी ।
छातज्जत्तं फन्दमानं दिस्वान सुनखं तदा ॥

मत्तपिण्डेन सङ्गण्हि तस्मि वानं फलावहं ।
ततो पट्टाय नाहोसि अन्नपानेन ऊनता ॥

सुलभन्नपानो सुखितो अहोसि जाति जातियं ।
अज्जापि यदि इच्छामि भोजनेन पयोजन ॥

अवल्लुपथे समन्ता मे जयन्तुवत्तलियो बहु ।
अथापरस्मि कुसलं अकासि तां सुनाथ मे ॥

इणट्टकस्स फोसस्स अदासेकं कहापणं ।
तेन मे पुञ्जकस्सेन अनोमभवसम्पदं ॥

पच्चुरं जातरां च लभामि जातिजातियं ।
सच्चज्ज धनकामोहं धनसेलोपि पब्बतो ॥

होति हेममयं सब्बं इणतो मोचने फलं ।
अज्जस्मि मम पुञ्जं भो ! सुनाथं सुतिसोमनं ।
कस्सपस्स भगवतो सासनेकं बुहुस्सुतं ॥

देसन्तं मुनिनो धम्मं सुत्वा पोणितमाणसो ।
पुजेति साटकं मय्हं धम्मस्स धम्मसाभिनो ॥

तेनाहं पुञ्जकस्सेन संसारं देवमानुसे ।
लभामि पच्चुरं वत्थं यं लोकस्मि वरं परं ॥

इच्छमानोपहं अज्ज हिमवत्तस्मि पब्बतं ।
नानाविराग वत्थेहि छादयिस्सं समत्ततो ॥

सखे इच्छामि अण्जेव वरथेनच्छादयामि ते ।
 जगतवो चतुदीपस्वि वरथदानस्सिवं फलं ॥
 एतेसं पुञ्जकम्मानं वाहसा कामभूमियं ।
 सम्पत्ति मनुभुत्तवान सावस्सियपुरमुत्तमे ॥
 जातो कुले महाभोगे बुद्धिष्पत्तो सुखे ठितो ।
 तस्स धम्मं सुणितवान पढ्वजितवान सासने ॥
 लोकुत्तवं अण्णरसं भुञ्जन्तो मुनिवाहसा ।
 किलेसे पजहितवान अरहत्तमपावुणि ॥
 कुसलं नावमन्तब्बं सुद्धंति कदाचिपि ।
 अमन्तफलवं होति निम्बानम्पि वदाति तं ॥

अथस धम्मदेसनं सुत्वा भिवसू च महाजनो च दानादिं
 कुसलकम्मं कत्वा येभुय्येन सग्गपरायणा जहेसुंति ।

मनोपसादेन'पि अप्पपुञ्जं ।
 एव महत्तं भवती'ति जत्वा ॥
 मा अप्पपुञ्जग्गि पमज्जथम्मो ।
 सराय देवि इध साजवायि ॥

सद्धोपासकस्स वत्थुं सत्तमं ।

कपणसस वस्थुह्यि अयमानुपुञ्जोक्तया

अह्याकं भगवति परिनिब्बुते वाराणसी नरवासी एको दुग्गत पुरिसो परगेहे भति कत्वा जीविकं कप्पेति । तस्मिं समये नगरवासिनो येभ्युयेन तस्मिं तस्मिं ठाने मण्डपादयो कारापेत्वा महादानेन्ति । तं दिस्वा दुगतो एवं चिन्तेसि । अहं पुब्बे अकतपुञ्जत्ता परगेहे भति कत्वा किच्छेन कसिरेन जोवामि । निवासन पारूपनम्पि वासट्टानमत्तम्पि दुक्खतो लभामि । इदामि बुद्धुप्पादो वत्तति भिक्खुसङ्घो'पि । सब्बे इमे दानं दत्त्वा सग्गमगं साधेत्ति । मया'पि दानं दातुं वट्टति । तं मे दीघरत्तं हिताय सुखाय भविस्सति । अपिच मय्हं तण्डुलनालिमत्तम्पि नत्थि । अकत विरियेन तं मत्थकं पापेतुं न सकका । एतदत्थायाहं उय्योगं कत्वा दानं दत्तामी'ति चिन्तेत्वा ततो पट्टाय भति परियेसमानो गत्त्वा तत्थ तत्थ भति कत्वा लद्धनिवापे च भिक्खाचरियाय लद्धतिस्सतण्डुलादयोच एकत्थ संहरित्वा मनुस्से समादापेत्वा तस्मिं मण्डप कारापेत्वा वन कुसुमादी'हि तं अलङ्कुरित्वा भिक्खू निमन्तेत्वा मण्डपे निसीदापेत्वा सब्बेसं पायासं पट्टियादेत्वा भोजेसि । अथ सो मरणकाले अत्ताना कतं तं दानवरं अनुस्ससि । सो तेन कुसलकम्मेन सुत्ताप्पबुद्धोविष देवलोके निब्बत्ति । तस्मिं तेनकतपुञ्जानुरूपं महत्तं कणकविमानं निब्बत्ति । समत्ता तिगावुत्तट्टाने देवता नाना विधानि तुरियानि गहेत्वा उपहारं करोन्ति । निच्च देवच्छरासहस्सं तं परिवारेत्वा तिट्टन्ति । एव सो महत्तं सम्पत्तिं अनु भवति । अथेक दिवसं सुवण्णसेल विहारवासीमहासङ्घरत्तितत्थेरो पत्तपटिसम्मिदो देवचारिकं चरमानो तं देवपुरां अनूपमाय देवसम्पत्तिया विरोचमानं दिस्वा उपसङ्कम्म ठितो तेन कतकम्मं पुच्छ । सोपि'स्स यथाभूतं व्याकासि ।

तेनेत्यः-

सबसोवणयो आसि पासादो रतना मयो ।
सोणसिङ्गसताकिणो बुद्धिखोथ पमस्सरो ॥

कूटागारसमाकिणो सोणमाला समाकुलो ।
मुत्ताकलापा लम्बन्ति तत्थ तत्थ मनोरमा ॥

नेकगढमसताकिणो सयनासनमण्डितो ।
विभत्तो सबभागेहि पुञ्जबड्डकिना कतो ॥

नच्चन्ति पमदा तत्थ भेरिमण्डल मज्झगा ।
गायन्ति काचि कीलन्ति वादेन्ति काचि तन्तियो ॥

ततो त्तिमावुत्ते ठाने पासादस्स समस्ततो ।
सहच्छरा देवपुत्ता महेश्वा भाततादयो ॥

मोदन्ति परिवारेश्वा नच्च गोतादिना सदा ।
उल्लङ्घन्तिच सेत्तेन्ति सिलाघन्ति समस्ततो ॥

एवं महिद्धिको'वानि तुवं चन्दो'व भासति ।
पुच्छामि तं देवपुत्तां किं कम्मकरो पुरा ॥

देव पुत्तो आहः-

अहोसि दुग्गतो पुढ्बे बाराणसि पुरुत्तमे ।
दानं देन्ति नरा तत्थ निमन्तेत्वान भिक्खवो ॥

जोषणो भतिया सोहं दानं देन्ते महाजने ।
तुद्रहस्थे पमुदिते एवं चिन्तेसहं [तदा ॥

सम्पन्नवत्पालङ्कारा दानं देन्ति इमे जना ।
परस्थपि पहट्टाव सम्पत्तिमनुभोन्ति ते ॥

बुधदुष्पादो अयं दानि धम्मो लोके पवत्तति ।
सुसोलादानि वत्तन्ति वक्खिणेट्ठया जिनोरसा ॥

अनट्टितोच संसारो अपायाः खलु पूरिता ।
कस्याणविमुखा सत्ता कामं गच्छन्ति दुर्गतिं ॥

इवानि दुक्खितो हुत्वा जीवामि कसिरेन'हं ।
बलिहो कपणो धोमो अप्पभोगो अनालयो ॥

इवानि बीजं रोपेमि सुल्लेत्ते साधु सम्मते ।
अप्पेवनाम तेना'हं परस्थ सुखितो सिघा ॥

इति चिन्तिय भिक्खित्वा भति कटवान नेकघा ।
मण्डपं तस्थ कारेत्वा निमग्तेरवान भिक्खवो ॥

आयासेन अदासा'हं पायासं अमतायसो ।
तेन कम्मद्विपाकेन देवलोके मनोरमे ॥

जातोह्मि दिग्बकामेहि मोदमानो अनेकघा ।
बीघायुको वण्णवन्तो तेजसीच अहोसहं ग्ति ॥

एवं देवपुत्रो अत्तना कतपुञ्जकम्मं वित्थारेन कथेसि । थेरोपि
 मनुस्सलोकं आगन्त्वा मनुस्सानं अत्तना पच्चक्खतो दिट्ठं दिव्वसम्पति
 पकासेसि । तं सुत्वा महाजनो कुसलकम्मं कत्वा येभुय्येन सग्गे
 निव्वत्तो'ति ।

अमालियो दुग्गतं दीनको'पि ।
 दानं ददन्तो'धिगतो विसेसं ॥
 सग्गापवग्गं पवि पत्थयह्वो ।
 हस्सवानं मच्छेरमलं ददाथा'ति ॥

कपणस्स वत्थुं अट्टमं ।

Dhamma.Digital

देवपुत्रस्य वस्थितिः अयमानुषुब्धोक्तया

इतो पुब्बे नारदस्स किर सम्मासम्बुद्धस्स काले अयं दीपो अञ्जतरेण नामेण पाकटो अहोसि । सो पनेकस्मि काले दुब्भिवल्लो अहोसि । दुस्सस्सो महाछातकभयं सत्ते पीलेति । तस्मिं समये नारदस्स भगवतो एको सासनिको सावको अञ्जतरस्मिं गामे पिण्डाय चरित्वा यथा द्योतमत्तोव निक्खमि । अथञ्जतरस्मिं गेहे मनुस्सा एकं तण्डु-लनालिं पोट्टलिकाय बन्धित्वा उदके पक्खित्वा पचित्वा उदकं गहेत्वा पिबन्तो जीवन्ति । तदा थेरं दिस्वा बन्धित्वा पत्तां गहेत्वा तेन तण्डु-लेन भत्तां पचित्वा वत्ते पक्खित्वा थेरस्स अदंसु । अथ तेसं सद्दा-बलेन तं उक्खल्लिं भत्तेन परिपुण्णं अहोसि । ते तं अब्भुतं दिस्वा अय्यस्स दिन्नं दाने विपाको अज्जेव नो दिट्ठोति सोमनस्सजाता महाजनं सन्नपातेत्वा ते भत्तां भोजेत्वा पक्खा सयं भुञ्जसु । भत्तस्स गहितं गहितट्टानं पूरते'च्च ततो पट्टाय ते सम्पत्तं महाजनस्स दानं ददन्ता आयुपरियोसाने देवलोके निव्वत्तिसु ।

अथ सो थेरो भत्तां आदाय गन्त्वा अञ्जतरस्मिं रुक्खमूले निसीदित्वा भुञ्जितुमारभि । तस्मिं किर रुक्खे निव्वसो एको देवपुत्तो आहारेण कौलन्तो भुञ्जमानं थेरं दिस्वा अत्ताभावं विजहिस्वा महल्ल-कवेसेन तस्स समीपे अट्टासि । थेरो अनावज्जित्वाव भुञ्जति । देवपुत्तो चरिमालोपं ठपेत्वा भत्ताकाले उक्कासित्वा अत्तानं ठित्ताभावं जानापेसि ! थेरो तं दिस्वा विप्पटिसारी हुत्वा चरिम भत्तापिण्डं तस्स हत्थे ठपेसि । ततो सो भत्तापिण्डं गहेत्वा ठितो चिन्तेसि । इतो किर मया पुब्बे समणब्राह्मणानं वा कपणट्टिकानं वा अन्तमसो काकसुणखादीनांपि आहारं अदिन्नपुब्बं भविस्सति । तेनेवा'हं देवो हुत्वापि भत्तां न लभामि ।

हृदाहं इमं भक्तापिण्डं थेरस्सेव दस्सामि तं मे भविस्सति; दीघरत्तां
 हिताय सुखायाचा'ति । एवं चपन चिन्तेस्सा भक्तापिण्डे आसं पहाय
 थेरं उपसङ्कम्मं सामि ! दासस्स वो अलं इध लोकेन सङ्गहं परलोकेन
 मे सङ्गहं करोथा'ति वत्वा तस्स पत्तो ओकिरि । अथस्म भक्तापिण्डे
 पत्तो पतितमत्तो ये'व तिगाबुतट्टाने दिव्वमयानि भक्ता भाजनानि पञ्जा-
 यिसु देवपुत्तो थेरं पञ्चपतिट्टितेन वन्दित्वा ततो दिव्वं भोजनं
 गहेत्वा पठमं दानं दत्वा पच्छा सयं भुञ्जि । ततो देवपुत्तो दुतिय
 दिवसतो पट्ठाय थेरस्सच सम्पत्तं महाजनस्सच महादानं देन्तो आयुपरि-
 योसाने देवलोके निव्वत्तिस्वा छसु कामसग्गेसु अपरापरं दिव्वसम्पत्ति-
 मनुभवमानो पदमुत्तारस्स भगवतो काले ततो चतो बाराणसियं अनेक-
 विभवस्स मिच्छादिट्टिकस्स कुटुम्बिकस्सग्गेहे निव्वत्ति । देवोति'स्स नामं
 अकंसु ।

अपरभागे विञ्जुतं पत्तास्स तस्स मातापितरो कालमकंसु । सो
 सुवण्णमणिमुत्तादि भरित कोट्टागारादयो ओलोकेत्वा मम मातापितरो
 मिच्छादिट्टिकस्सा इतो दानादि किञ्चिकम्मं अकारस्सा परलोकं गच्छन्ता
 काकनिकमत्ता'म्पि अगहेत्वा गत्ता । अहं पन तं गहेत्वा'व गमिस्सामी'ति ।
 सन्निट्टान कत्वा भेरिचरापेत्वा कपणट्टिक वनिव्वके सन्निपातेत्वा
 सत्ताह्वभन्तरे सब्बं सापतेय्यं दानमुखेन दत्वा अरञ्जं पविसत्वा
 इसिपव्वज्जं पव्वजिस्वा कसिणपरिकम्मं कत्वा पञ्चाभिञ्जा अट्टसमा-
 पत्तियो निव्वत्तेत्वा आकासचारी अहोसि ।

अथ तस्मिं समये पदमुत्तारो नाम भगवा हंसवतीसगरे पटि-
 वसन्तो देवब्रह्मादि परिव्रुतो चतुसत्तापटिसंयुत्तां धम्मं देसेन्तो निसिघ्रो
 होति ।

तदा सो तापसो आकासेन गच्छन्तो महाजनसमागमच भगवतो
 सरीरतो निव्वल्लन्त छव्वणरंसिघोच दिग्वा किमेत'ति विहितो आकासा
 ओतरित्वा महत्तिया बुद्ध लीलाय निसीदित्वा धम्मं भगवन्तं

दिश्वः पसन्नमानसो परिसन्तरे निसिन्नो धम्मं सुखा भगवत्तं वदिश्वः
अत्तानो अस्सममेव अगमासि ।

अथ सो तस्य यावतायुक्तं ठत्वा आयुपरियोसाने तावतिस-
भवने निब्बत्तो तिसरूपे दिव्वसम्पत्तिमनुभवत्तो छसु कामसगोसु
अपरापरिय वसेन संसरि । एकपञ्चास अत्ताभावे सक्को देवराजा
अहोसि । एकवीसति अत्ताभावे चक्कवत्ति हुत्वा मनुस्स सम्पत्तिमनु-
भवित्वा । इमस्मिं बुध्दप्पादे भगवती परिनिब्बुत्ते सावत्थियं अञ्जतरस्मि
कुलगोहे निब्बत्तिस्वा सत्तावदिसको एकं भिक्खु धम्मं देसेत्तं अहस । दिश्वः
तं उपसङ्कमित्वा धम्मं सुखा अनिच्चसञ्जा पटिलभित्वा तस्य निसिन्नो
व अरहत्तं पापुनी । ततो सो पत्तपटिसम्भियो अत्ताना कतपुञ्जकम्मं
ओलोकेत्तो तं पुब्ब चरियं भिक्खूनं मज्जे पकासेत्तो आह । तस्माः-

नारवो किर सम्बुद्धो पुब्बे आसि नरुत्तमो ।

लोकं दुक्खा पमोचेत्वा ददन्तो अमतं पदं ॥

तस्मिं तुसमये तस्स सावको छिन्नबन्धनो ।

भिविच्छत्वा दीपके लद्ध माहारं परिभुञ्जितुं ॥

रुक्खमूलमुपागच्छि तस्यथसिं रुक्ख देवता ।

बुभुक्षितता उदिव्खण्णित अट्ठासि तस्स सन्तिके ॥

अदासि मे भत्तपिण्डं करुणापूरितस्सरो ।

गहेत्थान् ठितो पिण्डं सहमानो खुदं तवा ॥

अदिव्रत्ता मया बुब्बे किञ्चि दानं सुपेसले ।

जिघ्रच्छापोलितो होमि जातो'पि वेव योनियं ॥

अज्ज खेत्तं सुलद्धं मे देय्यधम्मो'पि विज्जति ।

बीजमेत्थच्च रोपेमि भवतो परिमुत्तिया ॥

इति चिन्तय चन्द्रिवा सामि वो दासिया अलं ।
सङ्गहं इध लोकास्मि करोथ पार लोकिकं ॥

इति वखा अदासा'हं भुञ्जि सो'पि दयापरो ।
तेना'हं पुञ्जकम्मेन सुधन्नमलमि खणे ॥

ततो चृतो छवेवेषु बिम्बन्तो महति सिरि ।
धिरकालं वसि तस्य देविद्धोहि समङ्गिता ॥

ततसहस्से इतो कप्पे पदुमुत्तर नामको ।
उप्पजि लोकनायको धम्मराजा तथागतो ॥

महिद्धिको तदा आसि तापसो कानने वने ।
सम्पत्तपञ्चाभिञ्जो आकासेन चराम'हं ॥

तदाकासेन गच्छन्तो रम्मे हंसवती पुरे ।
बुद्धरसि परिविखरां केतुमाला विलासितं ॥

देव सङ्घः परिबुद्धं देसेभ्तं अद्दसं जिनं ।
सो तं दिस्वान नमसा ठितो'हं परिसन्तरे ॥

धम्मं सुखा उदग्गो'हं कालं कखा न सस्थुमो ।
ततो चृतोपपन्नोस्मि तावत्तिसे मनोरमे ॥

तिसकप्प सहस्सानि चरन्तो देवमानुसे ।
दुग्गतिं नामि जानामि लभामि विपुलं सुखं ॥

एक पञ्चास तिवखत्तुं देवरज्जमकारणिय ।
अथेक वोसतिवखत्तुं चक्कवसि महोसहं ॥

पदैसरज्जं कासा'हं बहुखत्तां तहिं तहिं ।
इमस्मि भट्टके कप्पे निब्बुत्तेसु तथागते ॥

चोदितो पुञ्जकम्मेन सावत्थोपुरमुत्तमे ।
उप्पज्जित्वा कुले सेट्ठे जातिया सत्तबस्सिको ॥

सुत्वा धम्मं कथेत्तस्स भिषखुस्सञ्जतरस्स'हं ।
भवस्स'तं कस्सिदान भरहत्तामपापुण्णिं ॥

सुदिन्नं मे तदा वानं सुस्सुतं धम्ममुत्तमं ।
दुक्खस्सन्तं अकासा'हं तस्स कम्मस्स वाहसा'ति ॥

एवं चपन वत्वा बहूजने कुसलकम्मे नियोजेसी'ति ।

दानेनपे'खं चरिमाय पिण्डिया ।
सवणाय धम्मस्स मुहुत्तकेन ॥

सभन्ति सत्ता तिविधस्सिप सम्पदं ।
फलं बडेको बहुदापकरस्स भो ! ॥

Dhamma.Digital

देवपुत्तरस्स वत्थुं नवमं ।

सीवलित्थेरस्स वत्थुहि अयमानुपुब्बिकथा

इतो किर कप्पसत्त सहस्समत्थके पदुमुत्तरो नाम सत्था लोके उदपादि । धम्मदेसनाय सत्तो अमतमहानिब्बाणं पापेत्तो ।

तस्मिं समये भगवा हंसवतियं सराजिकाय परिसाय मज्जे एक भिक्खुं लाभीनं भग्गट्टाने ठपेसि । तदा राजा तं दिग्वा तं ठान कामबमानो बुद्धपमुब्बस्स सङ्खस्स महादानं दत्त्वा भगवतो पादमूले सिरसा निषज्जि । तदास्स भगवा अमागते गीतमस्स भगवतो सासने तं ठान लभस्ससी'ति वत्त्वा व्याकासी ।

तं सुत्त्वा मुदितो राजा पुब्बानि कत्त्वा देवलोके निब्बत्ति । ततो अपरभागे बाराणासिय सेट्ठिपुत्तो हुत्त्वा पच्चेकबुद्धसहस्सं चतुपच्च-यदानेन यावजीवं पटिजगिस्सा देवलोके निब्बत्तो महन्तं सम्पात्तामनु-भवित्त्वा ततो चुतो विपस्सिस्स भगवतो काले बग्धुमती नगरे अञ्जतरस्मि कुलगेहे निब्बात्ता । सो तस्मिं समये सेनगुत्ताट्टाने ठत्त्वा रञ्जो कम्मं करोत्ति । तदा नगरवासिनो उपासकगणा विपस्सिसम्मासम्बुद्धं उपसङ्कम्मं वन्दित्त्वा भगवा भन्ते ससावको अह्ताकं अनुगहं करोतू'ति स्वातनाय निमन्तेत्त्वा महादानं दत्त्वा सब्बेएकच्छन्दा भगवस्तमुद्दिस्स महारहं महापरिवेण कारापेत्त्वा परिवेणमहे महादानं ददन्ता दानग्गे असुक नाम नत्थो'त्ति न वत्तब्बास्ति वत्त्वा दानं पटियादेत्त्वा दानग्ग ओलोकेन्ता नबदधिच्च पटलमधुं च अपस्सन्ता पुरिसे पक्कोसित्त्वा सहस्सं वत्त्वा दधिमधुं खिप्पं परियेसित्त्वा आनेथा'त्ति पेसेसुं । ते सहस्सं गृहेत्त्वा दधिमधुं उपधारेतुं तत्थ तत्थ विचरन्ता द्वारन्तरे अट्टसु । तदा अयं सेनगुत्तो रञ्जो सभत्तां दधिमधुं आदाय पच्छन्तो महाद्वारं

सम्पापुणि । अथ ते दधिमधुं दिक्त्वा भो ! क्हापणं गहेत्वा इमं देही'ति याचिसु । तेन न दस्सामी'ति वुत्तो याव सहस्सं वड्ढेत्वा याचिसु । ततो सेनगुत्तो इमं अप्पग्धं सहस्से न याचथ । किमनेन करोथा'ति पुच्छि तेन सम्बुद्धथाया'ति वुत्तो तेनहि अहमे'व दस्सामी'ति जीरमरिचादोहि सद्धि सक्खरमधु फाणि तादयो योजेत्वा दानग्गं उपनामेसि तं सत्थु आनुभावेन बुद्धपमुखस्स अट्टसट्ठि भिक्खुसत्तसहस्सस्स पहोणकं अहोसि । ततो सो तेन पुञ्जकम्भेन देवमनुस्स लोकेसु सम्पत्तामनुभवित्वा अपरभागे अह्माकं भगवतो काले कोलिय नगरे महालि लिच्छवी रञ्जो उर्षानिस्साय सुप्पियाय नाम अरगमहेसिया कुच्छिह्मि पटिसग्धि गण्हि । सो सत्तामास सत्ता संवच्छरानि मातुकुच्छियं वसित्वा सत्ता दिवसानि मुल्हगग्भो दुक्खमनुभवि मातुकुच्छितो निक्खमन्तस्स तस्स मातापितरो सोबलो'ति नाम मकंसु ।

एवं महा पुञ्जस्स एत्तकं कालं मातुकुच्छिह्मि दुक्खानुभवसं अत्तानाव कतेन पापबलेन अहोसि ।

सो किर अतीते राजा हुत्वा अत्तानो सपत्ता रञ्जो सद्धि सङ्गामेत्तो मातरा सद्धि मत्तेसि । सा नगरं रुग्घित्वा अमित्तो गण्हितुं सक्का'ति उपायमदासि सो'पि तस्सा वचनेन नगर रुग्घित्वा सत्तामे दिवसे अरगहेसि तेन पापकम्मबलेन मातापुत्तानं एवं महत्तं दुक्खं अहोसी'ति ।

ततो सा पुत्तां विजायनकाले सत्तामे दिवसे भगवत्तं अनुस्सरित्वा सुखेन भारं मुच्चि तुट्ठा सा सत्तामे दिवसे बुद्धपमुखस्स भिक्खुसङ्घस्स महादानं अदासि ।

अथस्सा पुत्तो सत्ता वसिसककाले गेहानिक्खम्म सत्थारं दिक्त्वा पब्बज्जं याचि सत्था सारिपुत्ताथेरस्स नियोजेसि । ततो सारिपुत्ताथेरेन उपज्जायेन मोगलाममाचरियं कत्वा पब्बजि अथ सो खुरगोये व अरहत्तां परवा बुद्धसासनं सोभेसि ।

सो पुढ्वे कतपुञ्जानुभावेन महापुञ्जो अहोसि । लाभीनंच
 अगो । अथेकस्मि समये भगवा रेवतत्थेर दस्सनाय खदिरवन विहारं
 गच्छातो तिसिभिवखु सहस्सेहि सद्धि तिसयोजनिकं छट्टितकन्तारं
 सम्पापुणि । निरुदकं अप्पभवखं येभुय्येन देवता सीवलित्थेरे पसम्मा ।
 तस्मा भगवा सीवलित्थेर पुरतो चारिकं कत्वा देवताहि कारापिते
 विहारे वसत्तो देवताहि सज्जितदानं परिभुञ्जत्तो रेवतत्थेरं सम्पा-
 पुणिस्वा गतकम्मं निट्ठापेत्वा जेतवनमावम्म लाभीनं अगट्टाने तं
 ठपेसो'हि तेन वुत्तं अपदानेः-

पद्मुत्तरो नामजिनो सब्बधम्मेषु चक्खुमा ।
 इतो सतसहस्सह्मि कप्पे उप्पज्जि नायको ॥

सीलं तस्स भसङ्खेय्यं समाधि वजिरूपमो ।
 असंखियं ज्ञाणवरं विमुत्तिच्च अनोपमा ॥

मनुजापरमागानं ब्रह्मानञ्च समागमे ।
 समणब्राह्मणाकिण्णे धम्मं देसेति नायको ॥

ससावकं महालाभिं पुञ्जंघत्तं जुत्तिन्धरं ।
 ठपेसि एतदग्गह्मि परिसासु विसारदो ॥

तदाहं खत्तियो भासि नगरे हंसावतहूये ।
 सुत्था जिनस्स तं वाक्यं सावकस्स गुणंबहुं ॥

निमस्सयित्वा सत्ताहं भोजयित्वा ससावकं ।
 महादानं वदित्थानं तंठानं मभियट्ठयिं ॥

तदा मं विनत्तं पादे दिस्वानं पुरिसासमो ।
 सो सरेण महावीरो इमं वचनमब्रूवी ॥

ततो जिनस्त वचनं सोतुकामा महाजना ।
 देवदानव गन्धर्वा ब्रह्मानोच महिद्विको ॥
 समणब्राह्मणाचापि नमस्सिसुं कतञ्जली ।
 नमो ते पुरिसा जञ्जा नमो ते पुरिसुत्तम ॥
 छत्तियेन महावानं विन्नं सत्ताहकं पि नो ।
 सोतुकामा फल तस्स व्याकरोहि महामुने ॥

ततो भवोच भगवा सुणोय मम मासितं ।
 अप्पमेय्यमिह बुद्धस्मि गुणमिह सुप्पतिट्ठिता ॥
 दक्षिणा दायकं परवा अप्पमेय्य फलावहा ।
 अपिचेस महाभोगो ठानं पश्येति मुत्तमं ॥

लाभी विपुललाभीनं यथा भिषखु सुवस्सतो ।
 तथाहमि सवेत्ति लच्छते तं अनागते ॥

सतसहस्से इतो कप्पे ओषकाककुलसम्भवो ।
 गोतमोमान नामेन सत्था लोके भविस्सति ॥

तस्स घम्मेसु दायादो ओरसो घम्मनिम्मितो ।
 सीवलीनाम नामेन हेस्सतो सत्थु सादको ॥

तेन कम्मेन सुकतेन चेतना पणिधीहिच ।
 जहित्वा मानुसं देहं तार्वतिसूवगो अहं ॥

ततोपरिस्मि समये वाराणसिपुरूत्तमे ।
 सेट्ठि पुत्तो अहं आसि अड्ढप्पत्तो महाघनो ॥

सहस्रमत्तो पचचेक नायकेच निमग्नितय ।
 मधुरेनक्षपानेन सप्तत्प्येति तदा वरो ॥
 सतो चृतो छकामग्ने अनुभोति महायसं ।
 शेषच्छरा परिवृतो पासावे रतनामये ॥
 एवं अचिन्तिया बुद्धा बुद्धाधम्मा अचिन्तिया ।
 अचिन्तियेषु पसन्नानं विपाको होति अचिन्तियो ॥
 एकनवृते इतो कप्पे विपस्सीनाम नायको ।
 उपज्जि चारुनयनो सब्बधम्मविपस्सको ॥
 तदाहं बन्धुमतिपा कुलस्सञ्जतरस्सच ।
 वयितो पस्थितो पुत्तो आसि कम्मन्तव्यावटो ॥
 तदा अञ्जतरो पूजो विपस्सिस्स महेस्सिनो ।
 परिवेणं भकारेसि महन्तमि'ति विस्सुत्त ॥
 निट्ठितेच महादानं ददं खज्जक सयुत्तं ।
 नवं दधिमधुं चे'व विचिनं न च मद्दस ॥
 हवा'हं तं गहेस्सान नवं दधिमधुं'पिच ।
 कम्मसामि घरं गच्छं तमेनं दास्य मद्दसं ॥
 सहस्रं'पिच दत्तवान नलभिसुच तद्धयं ।
 ततो एवं विचिन्तेसि नेतं हेस्सति ओरकं ॥
 यथा इमे जना सब्बे सवकरोति तथागतं ।
 अहम्पि कारं करिस्सामि ससङ्घे लोकनायके ॥
 तदाहमेव चिन्तेस्वा दधिमधुं च एकतो ।
 योजेस्वा लोकनाथस्स ससङ्घस्स अदासहं ॥

तेन कर्मेन सुकतेन चेतनापणि धीहिच ।
 जहित्वा मानुसदेह तावत्तिस मगच्छहं ॥
 पुनाहं धाराणसियं राजा हृत्वा महायसो ।
 सत्कुस्त तदा रुद्धो द्वाररोधं अकारयि ॥
 तसो सपत्तिनो रुद्धो एकाहं रक्खिता अहु ।
 ततो तस्स विपाकेन पापत्तां निरयं भुसं ॥
 पच्छिमेच भवे दानि जोतोहं कोलिये पुरे ।
 सुप्प वासायच मे माता महा लिच्छवि मे पिता ॥
 खत्तिये पुञ्जकर्मेन द्वाररेधस्स वाहसा ।
 सत्तमासे सत्तवस्से भसि कुच्छिग्ग्हि दुक्खितो ॥
 सत्ताहं द्वार मूलहोहं म्हा दुक्ख समप्पितो ।
 माता मे छन्द दानेन एवमासि सुदुक्खितो ॥
 सावत्थितोहं निक्खन्तो बुद्धेन अनुकम्पितो ।
 निक्खत्त विवसे येव पब्बजि अनगारियं ॥
 उपज्झा सारिपुत्तो मे मोग्गाल्लानो महिद्धिको ।
 केस ओरोपयत्तो मे अनुसासि महामति ॥
 केसेसु छिज्जमानेसु अरहत्तमपापुणि ।
 देवा नागा मनुस्साच पच्चयानुपनेन्ति मे ॥
 पदुमुत्तर नामञ्च विपरिसच विनायकं ।
 सम्पूजयि पमुदितो पच्चयेहि विसेसतो ॥
 ततो तेसं विपाकेन कम्माभं विपुलुत्तमं ।
 लाभं लभामि सब्बत्थ बनेगामे जले थसे ॥

रेवतं वस्सनस्थाय यदा याति विनायको ।
 तिस्रिभिवखुसहस्सेहि सह लोकगणनायको ॥
 तदा देवो पणोतेहि ममस्थाय महामती ।
 पञ्चयेहि महावीरो ससङ्घो लोकनायको ॥
 उपट्टितो मया बुद्धो गग्गवा रेवतं महस ।
 सतो जेतवणं गग्गवा एतवग्गे उपेसिणं ॥
 लाभीणं सीवल्लि अग्गो मम सिस्सेसु भिवखुसो ।
 सङ्घ लोकाहितो सस्था कित्तयि परिसासुणं ॥
 किलेसा फापिता मग्गं भवा सङ्घे समूहता ।
 नागो'व बग्घनं छेत्त्वा विहरानि भवासवो ॥
 स्वागतं वत मे भासि बुद्ध सेट्ठस्स सण्णिकं ।
 तिस्सो विज्जा अनुप्पत्तो कतं बुद्धस्ससासनं ॥
 पटिसम्भवा चतस्सो'पि विमोवखो'पिच अट्टिमे ।
 खलभिञ्जा सच्छिकाता कतं बुद्धस्स सासनं'ति ॥
 इत्थं सुदं आयस्मा सीवल्लियेरो इमा पायावो अभासिस्थाति ।

सुत्थान एतं चरितं महम्मत्तं ।
 पुञ्जानुभावञ्च सिरि सिरीमतं ॥
 हित्वा कुसीतं कुसलं करोष ।
 कामात्थ कामं भवभोग निवृत्ति ॥

सीवल्लियेरस्स वत्थं वसमं ।
 यक्खवत्थित वग्गो सत्तियो ।

महासेनरञ्जो वत्थुम्हि अथमानुपुण्डीकथा

भगवती परिनिबुते पाटलिपुत्तनगरे महासेनो नाम राजा रञ्जं
 कारेसि घम्मिको घम्मराजा । सो पन पितुपितामहादीनं धनरासि ओलो-
 केत्वा इमे इमं सापतेय्यं पहाय मच्चुनो मुखमुपगता । अहो संसारि-
 कानं अञ्जानता धनं ठपेत्वा अत्तनो विनासंच न जानती'ति
 सम्पत्तिया अधिगमंच विनासंचा'ति सब्बं चिन्तेत्वा घम्मच सुत्वा पटिलद्ध
 सद्धो दिवसे दिवसे दससहस्सानं भिक्खूनं मधुरेण अन्नपानेन सत्त-
 प्पेत्तो अनेकानि पुञ्जानि उपचिनत्तो एकदिवसं रहो पति सल्लिनो
 एवं चिन्तेसि । एवं राज नियोगेन जनस्स पीलनं कत्वा दिन्नदान तो
 सहस्येन कम्मं कत्वा लद्धेन दिन्नदानं महप्फल महानिससं भविस्सति ।
 एवं मया कातव्वन्ति सो सुहदामच्चस्स रञ्जं नीय्यातेत्वा अत्तनो
 कणिट्टिकं आदाय कच्चि अजानापेत्वा अञ्जतरवेसेन नगरा निक्खम्म
 उत्तरमधुरं नाम नगरं अगमासि । तत्थ महाविभवो एको सेट्ठि पटि-
 वसति ते सेट्ठिनो समीपमुपगम्म ठिता । तेन किमत्थायागता'ति वुत्ते
 राजा तव गेहे भतिया कम्मं करिस्सामी'ति वत्वा तेनानुञ्जातो तीणिव-
 र्सानि कम्ममकासि । ततो एकदिवसं सेट्ठि ते दिस्वा पक्कोसित्वा अतीव
 तुह्ये सुखुमालहरा । तथापि इमस्मि गेहे कम्मकरणेन चिरवसित्थ एत्ताकं
 कालं किस्मिञ्चि कम्मे'पि कुसीतत्तं न पञ्जाति । पगेव अनाचारम्मि यागु
 भत्तां ठपेत्वा अञ्जं उपकारम्मि मम सत्तिको नत्थि केतत्थेन कम्मं
 करोथा'ति पुच्छि । राजा तस्सवचनं सुत्वा इमस्मि जनपदे सालिनो
 मनाप भावं बहुसो सूयति । तस्मा सालिनमत्थाय इघागतह्या'ति
 आह । तं सुत्वा तेसं तुट्ठो सट्ठि सालिनं सकट सहस्सं अदासि ।
 राजा सालि लभित्वा सेट्ठिनो एवमाह भो । इमं अह्माकं नगरं

पापेवाति तं सुखा सेट्टि साधूति बत्वा सालि पुचिपुण्ण-सकटं सहस्सं
 रञ्जो नगरं पापेसि । राजा नगरं गग्खा सेट्टिस्स नानावण्ण बत्थ
 हिरञ्ज सुवण्णा दीहि सकटे पूरेखा पतिपेसेखा मेत्ति यिर कत्वा
 भाभत वीहयो राजगेहे सन्नचयमकासि ।

अथ राजा कतिपाहच्चयेन मुसलं पम्पह्य सहस्ये नेव वीहि कोट्टे ति ।
 कोट्टित कोट्टितं कणिट्टिका प्फोटेत्ति एवं उभोपि तण्डुलानं महसं
 रासि कत्वा दाहकादयो आहारित्वा अम्बलभत्तं पचित्वा राजगेहे
 पञ्चसत आसनानि पञ्जापेत्वा कालं उच्चोसेसुं । आगच्छन्तु अय्या
 अनुकम्पं उपादाय मम गेहे भुञ्जन्तुति । तं सुखा पञ्चसता भिक्खु
 आकासेन आगमिसु । राजा ते यावदत्तं परिवसि । ततो तेस अन्तरे
 पियंगुदीपवासी एत्थो महासीवत्थेरो नाम भत्तं गहेखा एते मं पस्सन्तुति
 अघिट्टहिखा आकासेन पियंगुदीपं गग्खा भत्तां पञ्चसतानं भिक्खुनं
 दत्वा परिभुञ्जि तं तस्सानुभावेन सब्बेसं यावदत्तं अहोसि । एव
 अप्पकेनापि देय्यधम्मेन सप्पुरिसा दायकानं मनं पसावेखा पतिट्टं
 करोन्तीति ।

बुराहिः-

अप्पके नपि मेघावी वायाकानं मनं पती ।
 सद्धं वड्ढेणित्थ चन्दोव रंसिना खीरसागरं ॥
 अट्टाने न नियोजेत्ता करोत्ता नेवसन्निधि ।
 परिभोगमकारवान नेव मासेणित्थ पचचयं ॥
 न पापेत्ताच थेय्यस्स न करोन्तो तथेविनं ।
 विवजन्ति ते सुत्तिलेसु सयं भुरवान सीलवाति ॥

अथ राजा कणिट्टिकाय सद्धिं तत्थेव ठितो पियंगुदीपे परि-
 भुञ्जन्ते पञ्चसत भिक्खू दिखा हट्टो उदग्गो अहोसि । अथ ते अप-

रभागे अदाना कतं दानवरं अनुस्सरता न चिरेने'व उभो'पि सोता-
पन्ना अहेसु'ति ।

न गणेस्तासमो बुक्खं विहाय महति सिरि ।
आर्यति भव मिच्छता सुजने'वं सुभे रता ॥

आयासेन कतं पुच्छं महत्त फलवायकं ।
इति मन्तवान् मेघाब्बी सहस्ये ने'व तं करे'ति ॥

महासेनरञ्जो वत्थं पठमं ।

सुवर्णतिलकाय वरथुम्हि अयमानुपुम्बीकया

लङ्कादीपे फिर अनुराधपुरनगरे एका मातुगामा सद्धासम्भन्ना निच्चं
अभयुत्तर केतिये पुष्पपूजं करोति । अथेक दिवसं सा अत्तानो धीतुया
सद्धि तस्मिं चेतिये पुष्पपूजनस्थाय गत्वा, पुष्पासनसालाय उदकं
अपस्सन्ती । धीतुहत्थे पुष्पचङ्गीटकं ठपेत्त्वा घटमादाय पोक्खरणि
अगमासि । ततो सा दारिका मातरो अनागताय'व अघोत्तासने पुष्पमुट्ठि
पहेत्वा मण्डलं कत्वा पूजेत्वा एवं पश्यनमकासि ।

तथाहि:-

महाधीरस्स धीरस्स सयम्भुस्स महेत्तिनो ।
तिलोकगस्स नाथस्स भगवत्तस्स सत्थुनो ॥
यम'हं पूजयिं पुष्पं तस्स कम्मस्स वाहसा ।
रूपीनं पत्थरा हेत्सं आरोह परिणाहवा ॥
मं विस्वा पुरिसा सब्बे मुच्छरन्तु काम मुच्छिता ।
निच्छरन्तु सरीरा मे रंतीमालीय रंत्तिमो ॥
हवयङ्गमा कण्णमुखा मञ्जुमाणि सुमामम ।
किम्भरानं यथा वाणी एवमेवं पवत्सत्'ति ॥

अयस्सा माता आपम्म अघोत्तासने पूजितानि पुष्पानि दिग्वा
कस्सा चण्डाली अघोत्तासने भगवतो पुष्पानि पूजेत्ति । अयुत्तं तथा
कतन्ति आह । तं सुत्वा सा मातुया कुञ्चिस्वा त्वं चण्डाली'ति अक्कोसि ।
सा एत्तकं पुञ्जापुञ्जं कत्वा अपरभागे ततो चुता जम्बुदीपे उत्तरम-

धुरायं एकस्स चण्डालगन्धब्ब ब्राह्मणस्स घीता हुत्वा निब्बसि उत्तम-
रूपरथा अहोसि । तस्सा सरोरतो मेघ मुखतो विञ्जुल्लताविय रंसियो
निच्छरति । समन्ता चतुहस्यट्ठाने सरीरप्पभाय अग्घकारे विघमति ।
मुल्लतो उप्पलगन्धो वायति । कायतो चन्दनगन्धो तस्सा द्विघ्नं यना-
नमत्तरे सुवण्ण वण्णं एकं तिलकं अहोसि । तेन बालसुरियस्सविय
पभा निच्छरति । दिट्ठदिट्ठा येभुय्येन उम्मत्ताविय काम मदेन विस-
ञ्जितो होत्ति । अहो कुसलाकुसलानं भानुभाव ।

तथाहिः-

येन सा कोधसा मातु चण्डाली इति भासिता ।
तेन सा भासि चण्डाली जिगुषुष्वा होनजातिका ॥
सस्सलक्खेखान सम्बुद्ध गुणं पूजेसि यं तदा ।
तेन पुञ्जानुभावेन सासि रूपी मनोरमा ॥
येन येन पकारेण पुञ्जपापामि बो करे ।
तस्स तस्सानुरूपेण मोरोध लभते फलं ॥
पापेणच तिरच्छाने जायन्ति कुसलेन ते ।
बध्णषोक्खरता होत्ति मोरानं कम्ममोविसं'ति ॥

ततो तस्सा मातापितरो सुवण्णतिलका'ति नाममकंमु । तस्मि
किर नगरे मनुस्सा तस्सा रूपदस्समैनच सवणेनच सम्पत्ता'पि चण्डा-
लघीता अयं'ति परिभव भयेन आवाहं न करोत्ति ।

अथ तस्मि नगरे जेट्ठचण्डालब्राह्मणस्स पुत्तो एतमत्थाय तस्सा
मातापितुन्नं सन्तिकं वत्थाभरणगन्धमालादयो पेसेसि । सुवण्णतिलकं
अह्माकं ददस्सू'ति ।

ते तं पवति तस्मा आरोचेसुं । सास्त जिमुच्छन्ती परिहास
मकासि । ततो ब्राह्मणस्सपुत्रो लज्जितो रञ्जो सन्तिकं गत्वा बीणं
मुञ्चेत्वा गायमानो एवमाहः-

सज्जमानानि चल लोचनानी ।

तरुणारुणानी चलिता धराणी ॥

मनुजो हि यो नेत्त पियं करोति ।

स तु नीचजातिमपि नो जहाति ॥

किमिदंति रञ्जो पुट्टो आहः-

समेति किं देव छमाय मत्तिका ।

कदाचि चामीकरजातिकाय ॥

सिगालघेनु अपि नीचजातिका ।

समेति किं सोह्वरैर्न देवाति ॥

एवंचपन वत्वा देव ! इमस्मि नगरे सुवण्णतिलका नामेका चण्डा-
लघीता अस्ति । सा समानजातिकेहि पेसित पण्णाकारं नगण्हाति, कुलवाते-
ये'व पत्येति । कदा नाम काकी सुवण्ण हंसेन समागच्छति देवा'ति ।

राजा तं सुत्वा तस्सापितरं पक्कोसापेत्वा तमत्थं वरवा सच्चं
भणे'ति पुच्छि । सो'पि सच्चं देव सा जातिसम्पन्नमेव कामेतो'ति आह ।
राजा एवं सति भणे ! पञ्चमधुर नगरे उद्दालब्राह्मणो नाम अस्ति ।
सो जाति सम्पन्नो मातितोच पीतितोच अनुपक्कुट्टो जिगुच्छा । पटिकू-
लएतातो मातुगामेन सच्चि न संवसति । अत्तानो मेहतो राजगेहं गच्छन्तोच
आगच्छन्तोच सोलस खीरोदक घटेहि मग्गे सिञ्चापेसि । मातुगामे
दिशा कालकन्न मया दिट्ठाति खीरोदकेन मुखं धोवति । तवधीता
सककोन्ति तेन सच्चि संवसतुं एतमत्थं तवधीतरं कथेही'ति आह ।

सो'पि तं सुत्वा गेहं गत्वा घोरतरं पक्कोमिस्वा रञ्ज्रा बुत्तनिया-
मेने'व तस्सा कथेसि । तायतं सुत्वा सक्कोप्ती अहं उद्दालक्काहाणेन
सद्धि वसिस्सामि मा तुम्हे चिन्तेथ पपञ्चम्पि मा करोथ । पातो'व
गमिस्सामी'ति वुत्ते पिता पनस्सा साघू'ति सहस्सघनक चित्त कम्बल
कञ्चुकेन घीतु सरीरं पारूपापेत्वा बीणादि तुरियभण्डानि गाहापेत्वा
घीतुया सद्धि अद्धानमग्गं पटिपज्जि ।

गच्छन्तो अन्तरा मग्गे अञ्जतरस्मि नगरे रञ्ज्रो गग्घब्बं
करो'तो घीतरं पिट्टिपस्से निसादापेत्वा गग्घब्बमकासि अथस्स पिट्टिपस्से
निसिन्ना सुवण्णतिलका नयनकोटिया दिट्ठि पापेन्ती । सरसेन तं
ओलोकेश्वा पारूतकञ्चुकं किञ्चि अपनेत्वा सरिरप्पभं वञ्ज्रा पेसि ।
राजा पनस्सा सरीरप्पभञ्च रूपसम्पदं च दिस्वा कामातुरो बिगतसञ्ज्रो
सम्मूहो हुत्वा मुहुत्तेन पटिलच्छस्सासो तस्सा सस्सामिकास्सामिकभावं
पुच्छित्वा चण्डाल घीताति सुत्वा परिभवभयेन तं आनेतुमसक्कोप्तो
एवरूपं घण्णपोक्खर सम्पन्नं इत्थिरतनं अलभन्तस्स मे ङो जीविते न
अरथो'ति सोचेन्तो परिदेवन्तो काममुच्छित्तो कत्तब्बाकत्तब्बं अजानत्तो
असि गहेत्वा अत्तनो सीसं सयमेव छिन्दित्वा कालमकासि । एवमेव
अन्तरामग्गे पञ्चराजानो तस्सा रूपसम्पत्तिमवमराः असिना छिन्नसीसा
जीवितकलयं पापुणिसु ।

तथाहि सत्ताहिरञ्ज सुवण्ण दासिदास पुत्तादारादीहि पियं
निस्साय कामेनमुच्छित्ता अनयव्यसनं पापुणन्धो'ति । वुत्तां हेतं भगवताः-

पियतो जायती सोको पियतो जायती भयं ।

पियतो विप्पमुत्तस्स नत्थि सोको कुतोभयं ॥

पेसतो जायती सोको पेसतो जायती भयं ।

पेसतो विप्पमुत्तस्स नत्थि सोको कुतोभयं ॥

कामतो जायती सोको कामतो जायती भयं ।

कामतो बिप्पमुत्तस्स नत्थि सोको कुतो भयं ॥

तण्हाय जायती सोको तण्हाय जायती भयं ।

तण्हाय बिप्पमुत्तस्स नत्थि सोको कुतो भयं ॥

ततो सो अनुक्कमेन पञ्चमधुरनगरं गत्वा अत्तानो आगतभावं
रञ्जो कथापेत्वा तेन अनुञ्जातो गत्वा राजानं अहस ।

तदा उद्दालब्राह्मणो रञ्जो अविदूरे कम्बल भद्दीपे निसिन्नो
होति । गग्घब्बब्राह्मणो'पि धीतुया सध्दि गग्घब्बं कुरूमानो निसीदि ।

तस्मि खणे पितु पिट्ठिपस्से निसिन्ना सुवण्णतिलका उदाल-
ब्राह्मणो कतमो'ति पुच्छित्वा एतस्मि भद्दीपे निसिन्नो एसो'ति सुत्वा
नोलामललोचनेहि तं ओलोकेत्ती दसनरंसिना सम्भिसुरत्ताधरेन
मन्दहसितं करोत्ती तं ओलोकेत्वा पारुत्तकञ्चुकं अपनेत्वा सरीरप्पभं
विस्सज्जेसि ।

तं दिस्वा ब्राह्मणो उमत्तो सोकेन परिदड्ढगतो उण्णवातेन
पूरितमुखनासो अस्सुना किलिन्ननेत्तो विसञ्जी अहोसि । ततो सो
मुहुत्तेन लध्दस्सासो शोगीविय रञ्जो सकासा अपसरत्तो अत्तानो गेहं
गत्वा सुहदे पक्कोसित्वा तेसं एवमाह ।

भवत्तेत्यः-

यो आपदे समुप्पन्ने उपतिट्ठति सग्निके ।

सुखदुक्खे समो होति सोमित्तो सोच जातको ॥

यो गुणं कासते यस्स अगुणंच निगूहति ।

पटिसेधेत्य कत्तव्वा सो मित्तो सोच जातको ॥

सुवण्णतिलकामाम ललना काणलालया ।

नीलविख चण्डकण्डेहि विखण्डेसि मतो मम ॥

तस्सा सुखम्बुजे सत्ता मम नेत्तमधुव्वता ।
अम्पम्मि न सरन्ता मं तत्थे'वाभि रमन्ति ते ॥

सहे'व तेहि मे च्चिरां गतं उल्लंङ्घि युद्धतो ।
लज्जागम्भीरपरिखं धित्तिपाकारमुगतं ॥

सम्मुह्यामि पमुह्यामि सब्बा मुह्यन्ति मे विसा ।
तस्स मे सरणं ह्योथ करोथ मम सङ्गहंति ॥

तं सुत्वा ते एवमाहसुः-

यं त्वमाचरिय पत्थेसि चण्डाली सा असङ्गमा ।
किन्नु मोरहेन संयोगो चन्दनस्स कवा सिया ॥

अगम्मगमना याति नरान दूरतो सिरौ ।
कित्तिचापु बल बुद्धि अयसंच स गच्छतो'ति ॥

अथ तेसं ब्राह्मणो आह-

न परिचचजति लोको'यं अमेज्जे मणिमुत्तमं ।
थोरतनं युष्माणोच दुक्कुला अपि गाहिषा'ति ॥

एवंच पन बत्वा तस्सा सस्सामिकास्सामिकमाव जत्वा आमेथा'ति
आह । ते तथा अकंसु । ततो ब्राह्मणो ताय गेह आगतकालतो पट्टाय
चत्तारो मासे रञ्जो उपट्टानं नैव अगमासि ।

तस्स पन ब्राह्मणस्स सन्तिके पञ्चसतराजकुमारा नानाविधानि
सिप्पानि उग्गण्हन्ति । ते तं कारणं जत्वा सुवण्णतिलकाय विज्जमानाय
अम्हाकं सिप्पुग्गहणस्स अन्तरायो भविस्सति । येन केनचि उपायेन एतं

मारेतुं वदती'ति चिन्तेत्वा ते हत्वाचरियं पक्कोसित्वा लब्धं दत्त्वा
 एवमाहंसु । हत्थि सुराय मत्तं कत्वा सुवण्णतिलकं मारेही'ति
 ततो ते सब्बे राजज्जणे सन्नपत्तिस्वा दूत पाहेसुं । आचरियं दट्ठुकामम्हा'ति
 ततो ब्राह्मणेन आगम्त्वा निसिग्नेन पटिसन्थारं कत्वा आचरिस्व आचारयानि
 पडिसितुकामम्हा'ति आहसु । अथ सो सुवण्णतिलकं गहेत्वा आगच्छथा'ति
 मनुस्से पेसेसि । ते तथा करिसु । अथ तस्सा बोधिमज्जं सम्पत्तकाले हत्थि
 विहसज्जापेसुं । सो सोण्डाय भूमियं पहरन्तो गच्छन्तो उपघावित्वा सोण्डेन
 तं उक्खपित्वा कुम्मे निसीदापेसि । ततो राजानो तथा तं मारापेतुम-
 सक्कोन्तो पुन दिवसे मनुस्से पयोजेत्वा उत्तियं मारापेसुं ।

ब्राह्मणोपि एवरुपं इत्थि अलाभत्वा जोवनतो मत्तमेव सेय्यो'ति
 सोचन्तो परिदेवन्तो राजज्जणे, दारुचित्तक कारापेत्वा अग्गि पविसित्वा
 मतो'ति ।

एवं मातुगाम वसज्जगता महन्तं अनयव्यसनंच मरणंच पापुण-
 श्ती'ति ।

वृत्तं हेतं भगवताः—

मापावेसा मरीचोव सोको रोगो चुपद्दो ।
 खराव बन्धना चेसा मच्चुपासो गुहासयो;
 तासु यो विस्ससे पोसो सो नरेसु नराधमो'ति ॥

अयोमिसो सा पुरिमाय जात्तिया ।
 पुञ्ज करिस्वा अलभीदिसं गति ॥
 धितिसम्भयुत्तं कुसलं करोन्ता;
 निब्बाणमेवा'भिमुखं करोथा'ति ॥

सुवण्णतिलकाय वर्यु' दुतियं ।

कपणाय सत्थुम्हि अयमानुपुब्बोकथा

भगवति परिनिब्बुते जम्बुदीपे तस्य तस्य भिक्खुभिक्खुणियोष
उपासक उपासिकायोच जयमहाबोधि वन्दिस्समो'ति येभ्ययेन गत्वा
वन्दन्ति । अथापरभागे बहू भिक्खू सङ्गम्म महाबोधि वन्दनस्थाय
गच्छन्ता अञ्जतरश्मि गामके भिक्खाय चरित्वा आसनसाल गत्वा
कतभत्ताकिच्चा थोकं विस्समिसु । तदा तस्य एका कपणा दुग्गतिस्थी
तथा निसिन्न भिक्खू दिस्वा उपसङ्कमिस्वा पञ्चपतिट्टितेन वन्दित्वा
एकमत्ते ठित्ता अय्या कुहि गच्छन्ती'ति पुच्छ । भिक्खू तं सुत्वा
जयमहाबोधिस्स आनुभावंच त वन्दनस्थाय अत्तानं गमनंच कथेत्ता
एवमाहंसुः—

धत्था'सिनो जिनो जेसि ससेनं मकरद्वजं ।
हृषषा किलेस सेनञ्च बुद्धो आसि निरुत्तरो ॥
यं पूजेसि महावीरो ठितो पदमकीपयं ।
सत्तरत्तिन्निव्वं नेत्त नीलनीरजरंसिमा ॥
सुरासुर मरावीनं मेत्तालिपालिपात्तमा ।
मेचकाकारपत्तोहि सिखण्डीविय भातियो ॥
सुरपावपो'व सत्तानं वं तिट्ठति महोत्तमै ।
इहलोके परत्थेच दवग्गो इच्छित्तिच्छित्तं ॥
धस्स पुराणपण्णस्मि पतितं यो नरो इध ।
पूजेति तस्स सो वेत्ति भवभोगं महीरहो ॥

गन्धमालहि सलिलेहि यमुवासति सदा नरो ।
अञ्जरांश्च बहिष्ठाच कुरितं सो निहञ्जति ॥

यो वेति इह लोकरथं यो वेति पारलौकिकं ।
सम्बद्धं जयघोषि तं भोति पञ्चास बभितुं ॥

तं सुखा उदगा सोमनस्मजाता भिक्खूनं एवमाह-

अहं भन्ते परकुले भतिया कम्मं करोमि दुक्खेन कसिरेन
जोदिकं कप्पेमि । स्वातन्त्र्याय मे सण्डुलनालिम्पि नत्थि पगे'व अञ्ज-
घन । इमं विना अञ्जं साटकम्पि नत्थि । कस्मा पुब्बे अकतपुञ्जत्ता ।
तस्मा इमं भन्ते साटकं ममानुगहाय बोधिम्मिह धजं बन्धथा'ति याचिस्वा
साटकं घोषित्वा तेसं अदासि । भिक्खू'पि तस्सानुगहाय तं गहेत्वा
अगमसु ।

सा साटकं दत्त्वा पीतिषामोज्जमानसा गेहं गत्त्वा तदहेव रतिया
मज्झिमं यामे सस्यकवातेन उपहृता कालं कत्त्वा तेसं भिक्खूनं गमन-
मग्गे एकस्मि रमणीये वनसण्डे भुम्मदेवतां वृत्त्वा निब्बन्ति । अयस्सा
पुञ्जानुभावेन तियोजनिके ठाने दिब्बकप्परुक्खा वानुरहंसु । तस्य तस्य
नाना विराय धजपत्ताका ओलम्बन्ति । देवपुत्ताच देवघोषितरोच सम्बा-
भरणविभूसिता तथेव धजपत्ताकादयो गहेत्वा कीलन्ति । नच्चगीतादि
नेकानि अच्छरियानि पयोजेन्ति ।

अयं दुतिय दिवसे ते'पि भिक्खु बोधिमण्डलं पच्छत्ता सायण्हे
तं ठानं पत्था अञ्ज इमस्मि वनसण्डे वसित्वा गमिस्सामा'ति तस्य
वासं उपगमिसु । ततो ते रत्तिभागे नानावण्णं अजेच देवताहि पयो-
जियमाना गोतवादितादयोच तियोजनट्टाने कत्परुक्खानिच इदं सम्बं
देवस्सरियं तस्सानुभावेन निब्बत्ताभावं दिव्वा विम्महतमानसा देवघोषितरं
आमन्तेत्वा एवं केन कम्मेन इध निब्बत्ता'ति पुच्छिसु । सा भिक्खू
वदिस्वा अञ्जलिं परगृहं ठिता भन्ते मं नसञ्जानित्था'ति आह ।

भिक्षूहि न मयं सञ्जानाम भगिनी'ति वृत्ते सा अन्तनो सभाव
कथेभ्यो एवमाह ।

हीट्यो आसनसालाय निसीदित्य समागता ।
तुम्हाकं सत्तिकं गम्भ या वराकी'भिवादयि ॥

या बोधि पूजनस्थाय वर्यकं पट्टिपादयि ।
साह हीट्यो बुता भासि रत्तियं व्याधिपोलिता ॥

नामा सम्पत्ति संयुक्ता नानाभूषण भूसिता ।
विमाने रत्तनाकिण्णे जाताहं एत्थ कामने ॥

हीट्यो पस्सित्थ मे गत्तां रज्जो जल्लेहि सकुल ।
अज्ज पस्सथ मे गत्तां वण्णवन्तां पमस्सहं ॥

हीट्यो पस्सित्थ मे भन्ते निवत्थं मलिनम्भरं ।
अज्ज पस्सथ मे भन्ते विट्ठमम्भरमुत्तमं ॥

द्विकिण्णफलित्तगोहि केसेहि विरलाकुल ।
ऊकानूयपट्टिवकूलं हीट्यो भासि सिरं मम ॥

अज्ज तं परिवत्तिस्वा मम पुञ्जानुभावतो ।
सुनील मुदु धम्मिल्लं कुसुमा भरणभूसितं ॥

पुरा मे सकसोसेन वहितं दासवकादिकं ।
पुञ्जेना'हं अज्जमाला जारं सीसे समुब्बहे ॥

घजत्थाय मया हीट्यो पट्टिन्नं थूल साटकं ।
अज्ज निट्ठत्ति मे भोगतो महत्तं विट्ठसम्पदं ॥

जानमानेन कटाब्जं वावादीसु महृष्कलं ।
देवलोके मनुस्तेषु सुखदं वानमुत्तमं गित ॥

तं कृत्वा सत्त्वे भिक्खू अच्छरियंभुतचित्ता अहेसु ।

सा देवता तस्सा रतिया अच्चयेन भिक्खू निमत्तेत्वा
दिब्बेहि खज्जभोज्जेहि सहत्था सप्तप्पेत्वा तेहि सद्धि आगच्छन्ति
अभतरामग्गे दानं ददमाना महाबोधि एत्त्वा सत्त्वेहि घजपताका-
दीहिच नानाविधघणगणसम्पन्न पुप्फेहिष दीपघूपेहि च बोधि
पूजेत्वा भिक्खूनं बोवरत्थाय दिब्बवरथानि दत्त्वा आगम्म तस्मिं येव
वनसण्डे वसन्तो नानाविधानि पुञ्जानि करवा तावतिसभयने
निब्बत्ति ।

भिक्खू'पि त अच्छरियं तस्य तस्य पकासेत्ता बहूजने
पुञ्जकम्मे नियोजेसुंति ।

एवं विधा'पि कपणा जिनसासनहि ।

करवा पसादमथ थूलकुचेसकेन ॥

पूजेत्वा दिब्बविभवं अलभोति अत्था ।

पूजापरा भवथ वरथुसु तीसु सम्मा'ति ॥

कपणाय वर्युं ततियं ।

इन्द्रगुप्ताथेरस्स अत्थुम्हि अयमानुपुब्बोक्कथा

अम्हाकं भगवतो परिनिब्बाणतो ओरभागे जम्बुदीपे किष् पाटलिपुत्तं नाम नगरं अहोसि । तत्थ धम्मासोको नाम महिद्धिको महानुभावो आणाचक्क वत्ति राजा रज्जं कारेति । उद्धं आकासतो हेट्ठा षट्ठविधा योजनप्पमाणे सकलजम्बुदीपे तस्स आणा पवत्तति । तदा सकल जम्बुदीपवासिनोच चतुरासीति नगरसहस्से राजानोच अत्तानो अत्तानो बलवाहने गहेत्वा आणम्म धम्मासोकमहारज्जो उपट्ठानं करोत्ति । तस्मिं समये देवपुत्ता नगरे देवपुत्तो नाम महाराजा अत्तनो बलवाहनं गहेत्वा रज्जो उपट्ठानं अगमासि । धम्मासोको देवपुत्ता-महाराजानं दिग्वा मधुरपटिसत्थारं कत्वा तुम्हाकं रट्ठे बसुस्सुत्ता आगतागमा महागुणवत्ता अय्या अत्थो'ति पुच्छि । तं सुत्वा देवपुत्ता-राजा अत्थि देव ! तस्मिं नगरे सीहकुम्मकं नाम महाविहारं । तत्थ अनेकसहस्स भिक्खू विहरत्ति । सीलवत्ता अप्पिच्छा सत्तुट्ठा विवेककामिनो ।

तेसु साट्ठकथा तिपिटकधरो इन्द्रगुप्ताथेरो नाम तेसं पामोक्खो अहोसि । सो अनेकपरियायेन सनरामरानं भिक्खून् धम्मं षण्णेति । गुणवा अत्तानो गुणं निहसाय लोके पाकटो'ति । तं सुत्वा राजा तुट्ठ-मानसो थेरं पस्सितुकामो हुत्वा सम्म त्वमेव गम्वा थेरं याचित्वा इधानेही'ति आह । तं सुत्वा देवपुत्तराजा अत्तानो हत्थस्सबलवाहनादि महासेनञ्ज परिवुत्तो इन्द्रगुप्ताथेरस्स सन्तिकं गम्वा वग्दिग्वा अय्य ! अय्यं धम्मासोक महाराजा दट्ठुकामो'ति आह । थेरेन साधू'ति सम्प-च्छित्ते राजा थेरेन सम्पच्छित्तभावं धम्मासोक महाराजिनो पेसेसि । ततो धम्मासोक महाराजा सोमनस्सप्पत्ती अत्तानो आणापवत्तितट्ठाने

राजुत्रं सासनं पेसेति-सब्बे'व थेरागमनमगं अलङ्करो'त्तु'ति । अथ ते
 राजानो तुट्टपहट्टा अत्तानो अत्तानो नगरे भेरि चरापेत्वा देवपुत्तानगरतो
 याव पाटलिपुत्ता नगर । एत्थन्तरे पञ्चपण्णास योजनिकं मगं विसमं
 समं करोत्ता देवतानं दिव्वदीपि'मिव अलङ्करित्वा घम्मासोक महानरि-
 व्दस्स एवं सासनं पेसेसुं ।

भवन्तेत्यः-

इवगुत्त महाथेर सामिनो गमनाय नो ।
 मगं अलङ्करो'त्तु'ति माराजेन पेसितं ॥

ततो ते अपनेत्त्वान पासाण कण्टकादिकं ।
 विसमं समं करित्त्वान सम्मञ्जित्त्वान साधुकं ॥

घोतमुत्ता समाभासा ओकिरित्त्वान बालुका ।
 उस्सापिता तत्थ तत्थ दुस्स तोरण पन्तियो ॥

कलघोत हेमरम्भादि नाना तोरण पन्तियो ।
 तथा पुष्फमयाने तोरणू'परितोरणा ॥

तेसु तेसुच ठानेसु सङ्घता कुसुमग्घिका ।
 तथेव गग्घतेलेहि दीपिता दीपपन्तियो ॥

पदुनुप्पल सन्नोर पुष्फ पल्लव'लङ्कता ।
 ठपिता घटमालायो पुण्णसोगग्घवारिहि ॥

नीलपीतादि सम्भिन्न पताकाहि धजेहिच ।
 मगस्स उभत्तोपस्से वनमा'सि समाकुलं ॥

केतवो उग्गता तत्थ अग्घम'दसमीरणा ।
 अग्घयग्गता'व सोमग्गि ब्रह्मोरगसुरादयो ।

नागचम्पकपुत्राग केतकीव कुलादिहि ।
 पद्मुपपलाविजलजेहि मालतो कुसुमादिहि ॥
 मालादामेहि नेकेहि मगमासि विचित्तकं ।
 पत्थरिखा पावपटे सित्तसम्भत्ता भूमिय ॥
 लाजादि पञ्चपुष्कानि विकिरिसु मनोरम ।
 भलङ्कुरिखा हृत्थस्ता कुसुमाभरणादिहि ॥
 भगगालंकरणस्थाय ठपितासुं ततो ततो ।
 तेषु तेषु च ठानेषु भेरिमण्डल मञ्जुगा ॥
 नचवन्ति चतुरा वारी रसभावनिरन्तरा ।
 कसवसादि पगगृह वज्जोत्ता नेकतन्त्रियो ॥
 गायन्ति मधुरं गीतं गायन्तेऽथ लयात्चित्तं ।
 मगो सो साधुवादेहि भेरितन्त्रि निदेहिच ॥
 करानं कुञ्चनादेहि हयानं हेसितेहिच ।
 नेकविटंक सङ्गेहि सो करोहि समाकुलो ॥
 मगगत्त उभतो पस्से देवकञ्जूपमासुमा ।
 मालाकलापे पगगृह तिट्टन्ति तुट्टमानसा ॥
 तथा पुण्णघटे गगृह पद्मुपपलसंकुले ।
 अट्टमङ्गलमुगगृह तिट्टन्ति पमदा त्तिहि ॥
 सीतलूवक सम्पन्न पपाहि समलङ्कता ।
 सिमानत्थंखता आसुं पोवखरञ्जो त्तिहि त्तिहि ॥
 त्तिहि त्तिहि कता आसुं दान साला मनोरमा ।
 निचितापुम'नेका न दानोपकरणा त्तिहि ॥

एवं नैकविधा पूजा अम्हेहि पटिपादिता ।
 ठपेत्वान महागङ्गं तं जानातु महोपतीति ॥

तं सुत्वा अंसोक महाराजा गङ्गं अलङ्करोथा'ति सीलस यक्खे
 पेसेसि ते सपरिवारा तथ गन्त्वा अस्तनो आनुभावेन गङ्गाय अन्तो
 तिभाबुतट्टाने उदुक्खलपासाणे ठपेसुं । ठपेत्वा अम्हे उम्सापेत्वा तुला-
 संघाटे दत्त्वा हिमवन्ततो रत्तचन्दनसारे आहरित्वा पदरे सत्यरित्वा
 अनेकेहि पूजाविधानेहि अलङ्करित्वा रञ्जो एव सासनं पेसेसुं ।

भवन्तेत्यः-

यमत्याय मयं सब्बे महाराजेन पेसिता ।
 अम्हेहि दानितं सब्बं कतमेव सुणोथ तं ॥
 गावुत्तत्तयंगम्भीरं गङ्गं योजकविरयत्तं ।
 यम्भे पटिदुपेत्थान अनघ रत्तचन्दनं ॥
 हिमवन्ततो हरित्थान सेतुं तथ सुमापितं ।
 तोरणञ्च उभो पस्से रतनेहि सुनिम्भिता ॥
 पुण्णकुम्भद्वजा चैव पदोपावलिषो तथा ।
 उभोपस्सेसु रतनानि मापेत्वा सम्बनानिच ॥
 सुवण्णमणिमुत्तादि दामेहि सम्भलकता ।
 चालुकस्थाय ओक्किणा धोतमुत्ता पमस्सरा ॥
 तेषु तेषुच ठानेषु ठवितासुं महामणी ।
 नानाराग वितानेहि सोमिता सेतुनोपरि ॥

ओलम्बितासुं तत्थे'व दिग्बाधिकुसुमादयो ।
निट्टितं इध कातठ्ठ युत्तं पूजाविधिं तुनो ।
देवां तं पटिजामातु इति वत्थान पेसयुं'ति ॥

तस्मिं सुत्वा असाको महाराजा तुम्हे'व थेरं इघानेथा'ति तेसं
येव सासनं पटि पेसेसि । ते सावू'ति इधगुत्तथेरस्स सन्तिकं गम्त्वा
वन्दिस्वा भग्ते पाटलिपुत्ता नगरस्स गमनाय काला'ति आहंसु । ततो
थेरो सट्टिसहस्समतोहि भिक्खू सङ्घेहि परिवृतो पञ्चपण्णास योजन-
मगं पटिपज्जि । अथापर देवपुत्तानगरवासिनो अनेकविध मालागन्ध-
वासचुण्णधजपताकादीहि अनेकेहि तालावचरेहि नच्चगीतवादितेहि
पूजेत्वा अगमंसु ।

अथ थेरो महत्तेन पूजाविघानेन जम्बुदीपवासोहि पूज्यमानो
अनुक्कमेन चन्दभागाय गङ्गाय सेतुपत्थात्तथ महत्त पूजाविघानं
ओलोकेत्तो एवं चिन्तेसि । एवं उलारं पूजाविघानं इदानि जम्बुदीपे
नाञ्जस्स ह्वोति । मय्हमे वे'तं कत्तं । अहमे'वेत्थ उत्तमो अप्पटिमो'ति ।
एवं सेय्यस्स सेय्यो'हमस्सो'ति मानं उप्पादेत्वा अट्टासि तस्मिं खण्णे
एको खीणासवत्थेरो तं मानेनुपत्थद्धचेतसाठितं दिब्बचक्खूना दिस्वा
उपसङ्कमिस्वा वन्दिस्वा थेरस्स ओवदन्तो एवमाह । तस्मा -

मा मानस्स वसी होथ मा नो भग्ते वसं'कत्तं ।
अनत्थवो सदा होति पातेत्थान भवावटे ॥

मानोपलालितो सत्तो तण्हापट्टिघसङ्गतो ।
सक्कटोरगसोणादि हुत्वा जायति जातिसु ॥

मा मानं सामि पूरेहि अत्तानं परिसोघय ।
अपरिसुद्धासयो सिक्खु दायकं न परिसोसति ॥

बदन्तानं सरन्तानं पूजेन्तानं सचे तुषं ।
महूप्लं महाभूतिं कामस्थ होथनिब्बणा'ति ॥

तं सुत्वा थेरो संसारे निब्बिण्णो तस्थेव ठितो तिलक्खणं
पट्टपेत्वा करजकाय सम्मसन्तो सह पटिसम्मिदाहि अरहत्तं पत्था'व
निक्खामि ।

ततो धम्मसासोकमहाराजा बलवाहनपरिवृतो महस्तेन पूजा-
विधानेन पटिमणं भागम्म वन्दित्वा ततो दिगुनं पूजासक्कारं कु-
मानो महाभिक्षुसङ्घेन सद्धिं थेर अत्तनो नगरं नेत्वा तस्स धम्म-
कथं सुत्वा पसन्नमानसो पञ्चसीले पत्तट्टाय महत्तं विहारं कारेत्वा
थेरेन सहागतानं सट्टिसहस्रानं भिक्षूनं अतुपक्खयेहि उपट्टानम'कासि ।
अथ थेरो साट्टकथं पिटकत्तय पकासेन्तो तस्मिं चिरं वसित्वा
तस्थे'व परिनिब्बायि । ततो राजा सपरिसो तस्स सरीरनिक्खेपं कारेत्वा
घातुयो पहेत्वा महत्तं चेतियं कारापेसी'ति ।

पुरातनानं भुवि पुञ्जं कम्मिनं,
गुणानुभावेन महेशित एव ।
सदेवकानं मनसी करोन्ता,
पुञ्जं करोषायतने सदावरा'ति ॥

इन्दुगुत्तथेरस्स वत्थुं चतुस्यं ।

साखभालपूजिकाम् बभूवुः अयमानुपुष्ठीकया

अह्नाकं भगवा दस पारमीयो पूरेत्वा अनुकमेन तुषित भवने
निब्रतो देवेहि आराधितो सकरराजकुले पटित्तिधि गहेत्वा मातुकुच्छितो
निवसन्तो अनुकमेन परमाभिसम्बोधि पत्वा ततो पट्टाय पञ्च चरालीस
संवच्छरानि ठत्वा चतुरासीति धम्मवखण्डसहस्रानि देसेत्वा गणनपथ
मतीते सत्ते भवकप्तारतो सप्तारित्वा सब्बबुद्धकिच्चानि निट्टापेत्वा
कुसीनारायं उपवत्तने मल्लानं सालवने यमकसालानमत्तरे उत्तर सीसकं
पञ्चरतो मञ्चके विसालपुणमदिदसे दविखणेन पसेन सतो सम्पजानो
अनुट्टा नसेय्याय निपन्नो पच्छिमयामे भिक्खू ओवदित्वा बलव पञ्च-
ससमये महापठवि कम्पेत्तो अनुपादिसेसाय निब्बाण धातुया परिनिब्बायि ।

परिनिब्बुते पन भगवती लोकनाथे आनन्दत्थेरो मल्लराजून
एतं पवत्ति आरोचेसि । ततो कोसिनारकाच देवब्रह्मादयोच साध
पतिरत्रा नच्चपीत वादितेहि मालागन्धादीहिच सकररोत्तो एरुकरोत्तो
मानेस्ता पूजेस्ता चेलवितानादयो करोन्ता भगवतो सरीर नगरमज्जे
यस्य मकुटबण्ड नं नाम मल्लानं चेतिय तथ्य नेत्वा चक्क वत्तिस्स
सरीरं विय अहतेन बत्थेन वेठेत्वा ततो विहसेन कप्पासेन वेठेत्वाति ।
एवं पञ्चदुस्सयुगसतेहि वेठेत्वा अयसाय तेलदोणिया पविखापत्वा अञ्ज
स्साय अयसाय दोणिया पटिकुज्जस्वा सब्बगन्धानं चित्तकं करित्वा
भगवतो सरीरं चित्तकं आरोपेसुं । अथ महाकरसपत्थेरेन भगवता पादे
सिरसा वन्दिते देवतानुभावेन चिटको समन्ता एकप्पहारेनेव पज्जलि ।
भगवतो पन सरीरे दड्ढे सुमनमकुलसदिसा धातुयो अवसिस्सिसु ।

तस्मिं किर समये कोसलरञ्जो जनपदे अञ्जतरा गामवासिका
इत्थी भगवती परिनिब्बुते साधुकीलं आगच्छमाना अन्तरामगे अत्तानो

सरीरे उप्पन्न वातरोगेन उपदुता साधुकीलं सम्पापुणितुं असक्कोत्ती
 सस्यु आलाहनं गन्धवा भगवतो धातु सरीरे तीणि साखपुष्फानि पूजेत्वा
 पसन्नमानसा पञ्चपतिट्टितेन वन्दित्वा गता ताय एव रत्तिया माञ्जमयामे
 काल कत्वा तावतिस भवने तिसयो जनिके कनकविमाने तिब्बत्ति ।
 तस्सा पुब्बकम्म पकासनत्थं चकमत्तानि साख पुष्फानि तस्य तस्य
 ओलम्बन्ति । तेहे'व सब्ब विमानं एको भासी अहासि ।

ततो सुगन्ध करण्डकं वियच अहोसि । सा पन अत्तनो
 लोभगपत्तं अत्ताभावच विमानसम्पदंच परिवार सम्पत्तियोच दिस्वा
 विहितमानसा पुब्बे कत्तेनकेन मे पुञ्जकम्मेनायं लद्धा'त्ति ओलोके'त्ती ।
 भगवतो धातुसरीरस्मि पूजि तानि तीणि साखपुष्फानि दिस्वा पसन्न-
 मानसा महाचक्कप्पमाण साखमाल हृथेन धारे'त्तो । धातु पूजनत्थाय
 अणमासि । तदा तस्य सन्नपत्तिता मनुस्सा तस्सा रूपसम्पदच हृथे
 महत्तं साखमालच दिस्वा विहितमानसा अम्म । एवं कथ्य वासिका ।
 कथ्य पनिमं पुष्फ पटिलद्ध'त्ति पुच्छिसु । त सुत्वा देवघीता अत्तना
 भगवतो धातु सरीरस्स पूजिच्च साखमालत्तायानुभावेन पटिलद्ध सम्प-
 त्तियोच दिब्बविमानंच पुब्बे मतकलेवरं चात्ति सब्ब तेसं दस्सेत्वा
 धम्मदेसनावसाने माहः-

समागता भवन्ता भो वस्सतु मम सम्पदं ।
 कतमप्येन कारेण सम्मासम्बुद्ध धातुया ॥

साखमालानि तीजे'व हीय्यो'हं भुनि धातुया ।
 पूजयित्थान सन्तुट्ठा निवत्ता ताय रत्तिया ॥

मरन्ती खरधातेन तमहं सुचरितं सरि ।
 तेना'हं पुञ्जकम्मेन तावतिसूपगा अहं ॥

तस्य मे आसि पासावो तिस योजन मुग्गतो ।
कूटागारवराकिण्णो साखमाला'ति विस्सुतो ॥

यथा सव्वसुगग्धेहि करण्डं परिभावितं ।
तथा दिव्वसुगग्धेहि गन्धितं भवनं मम ॥

चक्कमत्ता साखपुष्पा तस्य तस्थू'पलम्बरे ।
दिव्वगन्धा'पभायस्सि मधुव्वतनिसेविता ॥

भस्सन्ति एक पूष्फस्मा तुम्बमत्ताहि रेणवो ।
तेहि विञ्जरिता देवा कीलन्तिच ललन्तिच ॥

पिलग्धिस्वान मालायो सुदिव्वाभरणानिच ।
सहच्छरा देवपुत्ता नच्चगीतादि व्यावहा ॥

पस्सथेमं भुजङ्गा मो सत्ता मोहेन पाकता ।
हीटयो मतं पविद्धं मे पूतिभूतं कलेवरं ॥

पुल्लवेहि समाकिण्णं मक्खिकागण कीलितं ।
काकसोणादिसत्तान माहारं कुणपालयं ॥

पत्थेस्सि पुरिसा पुब्बे भनेको'पायनेन तं ।
वट्ठु'स्सि'दावि निच्छभित तण्हाय'ऊजाणता भहो ॥

लोकपज्जोत कस्सा'हं विमलस्स यस्सिमो ।
घातुं हीटयो महि सम्मा भज्जसग्गे पतिट्ठिता ॥

हिरवा नेताविसं कायं लद्धं'दानि ममेविसं ।
दिव्वत्तआवं सोभाहि भासमानमुदिव्वज्जथ ॥

भासमानाय मे वाचं सुणोथे'त्य समागता ।
मरथे'द्या कतपुञ्जस्स अणुमत्तां भवे सुखं ॥

विन्दु मत्तस्मि षो पुञ्जबीजं रोपेति सासने ।
महानरथफलं होति यावनिब्बाणपत्तिया'ति ॥

एवं सा देवता अत्तना पटिलद्धदिब्बविभवं दस्सेत्वा अनकायं
ओषदिस्वा दिब्बसाखपुप्फेहि जिनधातुं पूजेत्वा मनुस्तानं पससत्तानं
येव सद्धि विमानेन देवलोकमेव अनमासि । तं दिस्वा महामनो दाना-
दोत्ति पुञ्जानि कत्वा देवलोकं पूरेसोति ।

एवहि सा पुप्फमत्तोन धातुं,
पूजेत्वा देवेसु अलरथ भूति ।
तुह्ये'पि भोग्गो ! तिदिवेसु सातं ;
कामरथ चे कस्सपुञ्जानि साधु'ति ॥

साखमाल पूजिकाय वरथुं पञ्चमं ।

मोरिय ब्राह्मणस्य अथर्वसंहिते अयमानुपुत्रबोधिकाया

अम्हाकं भगवती परिनिष्कृते मगधरट्टे मचलं नाम महागामं
 बहोसि । तस्य मोरियो नाम ब्राह्मणो पटिवसति सद्धो पसन्नो । तस्य
 सेना नामेका भरिया अस्थि । सापि सद्धा पसन्ना रतनस्येसु । ते
 उभोपि समग्ना सम्मोदमाना भिक्षुसङ्घं निमन्तेस्वा निष्पं
 दानं पवत्सेता चीवरादि चतुपच्चयेहि उषट्ठहस्ता सीलं रक्खस्ता उपो-
 सथकम्मं करोता दिवसं वीतिनामेस्ति । अथस्स गेहे विभव येभ्य्येन
 दानादीसु चरिक्खयमपमासि । ततो ब्राह्मणो सामिनो गेहे धनं परि-
 वल्लीणं । कथं दानं पवत्सेय्यामासि । ब्राह्मणस्स आरोचेसि । ततो ब्राह्मणो
 मा भद्दे चित्तेहि । येन केनचि उपायेन दानं पत्तिट्टपेस्सामासि वस्सा
 तस्मिं येव अत्तनो सनुस्साहत् पक्कासेन्तो आहाः-

आनमानोहि लोकस्मिं वामस्सेवंफलं इति ।

न वज्जा को सुसोलेसु अप्पस्मि दिवसस्सपति ॥

सगल्लोकनिदानादि दानानि मत्तिमा इत्थं ।

कोहि वाम नरो लोके नदवेय्यं हिते रतोसि ॥

एवंचपन वत्था भद्दे वनं पविसिस्सा अनेक विद्यानि पणानिच
 फलानिच पच्छिपूरं आहरिस्सा विक्किणिसवापि दानं न उपच्छिन्दि-
 स्सामासि वस्सा ततो पट्टाय वनं पग्ग्वा पणानिच फलानिच आहरिस्सा
 विक्किणिसवा दानं देस्सो पटिवसति । अयेक दिवसं ब्राह्मणो वनं पविट्टो
 पण्णेहिच फलेहिच पच्छि पूरेत्वा सीसेनादाय गेहं आक्खस्सतो बुक्क-
 फलपल्लवेहि बिनतं नेक्क तरुणनिचितं सम्मत्ता नेक्क चात्तक् चतुप्प-

दनिसेवितं विष्पकिण्णा नन्तपुप्फपत्ताकिञ्जकल्लच्छन्न बालुकातलं सन्दमान
 सीतलामलजलप्पवाह अकहमानिन्न सुपत्तिस्थेहि सुम्भरं कम्भरं दिग्वा
 पच्छि तीरे ठपेत्वा ओतिण्णो नहायति तस्मिं क्षणे तत्र एकस्मि
 रुक्खे अधिबत्थो देवपुत्तो तं तत्थ नहायत्तं दिग्वा किञ्जुओ एत्त
 कल्याणज्जासयो वा उवाहु पापज्जासयो सत्तो'ति दिग्बच्चक्खुना उपघारेत्तो
 अच्छरिय पुत्तिसो एसो दुग्गतो'पि हुत्वा अशानो दानप्य वेणिवा उप-
 च्छिज्जन भयेन वन गत्त्वा पण्णानिच फलानिच आहरित्वा हुक्खेन
 कसिरेन जीविकं कप्पेत्तो दानघम्मं न उपच्छिद्यतीति चिन्तेत्वा तस्स
 गुणादयो पटिच्च पच्छियं फलानिच ठपितपण्णानिच सब्बानि सुवण्णानि
 होत्तू'ति अधिद्वारि ।

अयस्सानुभावेन सब्बसुवणं अहोसि । अथ सो सुवण्णपुष्पणपच्छिद्यं
 उपरि सुवण्णराप्तिमत्थके सब्ब कामदद महत्तं मणिरत्तणं ठपेत्वा अन्त-
 रहित्तो पटिक्कम्म अट्टासि ।

ततो ब्राह्मणो महात्त्वा उरिण्णो पच्छियं सम्पुण्णसुवण्णवण्ण
 रसिमा सत्थिन्न विज्जोत्तमान मणिरत्तनं दिग्वा किमेत्तं'ति आसङ्कित
 परिसङ्कितो पच्छिसमीप गत्त्वा हत्थ पसारेत्तुं अबिसहन्तो अट्टासि ।

तं दिग्वा-देवपुत्तो दिग्समानसरीरेत्त ठत्त्वा आ एवं भायि ब्राह्मण
 मया एतानि निम्मितानि । गहेत्वा गच्छाही'ति आह ।

अथ ब्राह्मणो देवपुत्तस्स कञ्चं सुत्त्वा अयं देवपुत्तो इयं मया
 निम्मित गहेत्वा गच्छा'ति वदति किञ्जुओ हो अत्तनो आनुभावेन देति
 उवाहु मया कतपुञ्जेना'ति पुच्छिस्सामि तं'ति पञ्जलिको'व देवपुत्तो
 पुच्छन्तो आह -

पुच्छामि पञ्जलीवानि देवपुत्तो महिद्विकं ।
 वदासि मे सुवण्णञ्च कामदं अग्निमुत्तमं ॥

नावि भो नो तुवं जाती नमित्तो नोपकारको ।
 किं त्वं अत्यवसं दिस्वा मम वज्जासिमं धनं ॥
 केन तपेन सोलेन केना'चारगुणेनच ।
 येन वज्जासि मे देव किं मे सुचरित चित्तं ॥
 किञ्च पुरातनं कम्मं केन कम्मेन वस्ससि ।
 अथवा तविद्विया देत्ति तं मे अबखाहि पुच्छतो'सि ॥
 ततो देवपुत्तो नखो पनाहं ब्राह्मण देवोति परेसं किञ्चि दातुं
 सक्कोमि तथा पुब्बे कतसुचरिता'नुभावेन निब्बसत्तो'ति वत्वा दिव्व
 चक्खुमा तस्स पुब्ब कम्मं दिस्वा तस्स पकासे'त्तो आह -

कस्सपे लोकपज्जोते सम्बुद्धे परिनिब्बुते ।
 सब्बत्थ पत्थट भासि तस्स बुद्धस्ससासनं ॥
 तदा पचचन्तिमे गामे त्वमा'सि कुलदारको ।
 सद्धो भासि पत्तन्नोच दायको कुसले रतो ॥
 तवा पव्वजितो एको गच्छस्सो अन्तरावथे ।
 चोरेहि अनुबद्धो'सि अच्छिन्नपत्त चीवरौ ॥
 साखाभङ्गं निवासेत्वा पाहपित्वा तथे'व तं ।
 अन्तोगामं पविट्ठो'सि एसमानो पिलोत्तिके ॥
 ततो त्वं चरमानं तं विस्वा कम्पित्त मानसो ।
 वत्थयुगं अवासि त्वं सहहं दानतो फलं ॥
 पत्थोदनेन तं भिक्खुं परिधिसित्वा यथा बलं ।
 पेसेसि अभिवा वेत्वा सद्दाय सुद्धमा न सो ॥

इमं रथं अकरी पुच्छं तुहेतं चरितं इमं ।
तस्स ते पुच्छकम्मस्स असुखफलमीदसंति ॥

एवंचपन वस्वा इदं ते ब्राह्मण धनं राजादीहि मया अनाहर-
णीयं कतं । एवं अपरिसङ्कतो गहेत्वा यथाधिप्याय करोहि । इमं खो
पन मणिरतनं इच्छित्तिच्छितं पसवति । तेनापि आनुभावेन तवदानं
अनपच्छिद्यन्तो पुत्तदारादयो पोसेहीति अनुसासि । त सुत्वा ब्राह्मणो
तेन वुत्तनियामेनेव भिक्खु सङ्घस्स महादानं ददन्तो सीलं रक्खन्तो
चिरं वसिस्वा अपरभागे एतो चतो देवलोके निव्वत्तीति ।

एवं निहीनापि धमेन सन्तो,
दानम्वयं नेवपरिचजन्ति ।
तस्माहि भोग्गो सति देयधम्मे;
मा कत्थ वानेसु पमावभावंति ॥

मोरियब्राह्मणस्स वत्थुं छट्टमं ।

Dhamma Digital

पुत्र वरथुम्हि अयमानुपुब्बोकथा

एकस्मि किर समये लङ्कादीपवासिनो सट्टिमत्ता भिक्खू जय-
महाबोधि वन्दितुकामा एकतो मन्तेत्वा महातिथेन नावं आरुह्य जम्बुदीपं
पत्था तामलिस्तिपट्टेने ओतरिस्वा अनुक्कमेज पाटलिपुत्त नगरं पापुणिसु ।
अथ तस्मि नगरे पिण्डाय चरन्ते ते भिक्खू एको दुग्गत मनुस्सो दिस्वा
चिरेणाहं दिट्ठा बुद्धपुत्ता'ति सोमनस्सो भरियं पक्कओसित्वा भद्दे ! इमेसं
अय्यानं दानं दातुकामोम्हि पुब्बे नो अकतपुञ्जत्ता इदानि दुग्गता जाता ।
इमेसु पुञ्ज खेत्तेसु बोजा नो चे रोपेस्साम पुनपि एयमेव भविस्सामा'ति
वस्वा कि मे गेहे देय्यधम्मं अत्थी'ति पुच्छि । सा तं सुत्वा घरे नो
सामि अय्यानं किञ्चि दातव्वं नपस्सामि । अपिच मत्त पुत्तां मारेत्वा
दानं दातुं सक्का'ति । सो तस्स कथं सुत्वा भद्दे ! पुत्तां मारेत्वा कि
दानं देमा'ति आह । ताय तं सुत्वा सामी ! कि न जानासि पुत्ते
नो मत्ते सन्दिट्ठ सम्भता ज्ञाति मित्त सुहज्जाच अम्हाकं सन्तिकं आ-
च्छन्ता किञ्चि पण्णाकारं गहेत्वा आगच्छस्ति । मयं तेन पण्णाकारेण
दानं दस्सामा'ति वृत्ते उपासको साघु तथा करोहो'ति मातुया एव
भारमकासि । सा पुत्तां मारेत्तुं अविसहन्ति आह । तथाहि -

किच्छा लद्धं पियं पुत्तं अम्म'ग्धा'ति पियं वदं ।
सुनील नेत्तं सुभसुं को पक्कमित्तु'मिच्छति ॥

मातरा मारियन्तो'पि मातरमेव रोदति ।
मारेतुं तं न सक्कोमि ह्वयं मे पवेधती'ति ॥

एवंचपन वत्वा अहं सामि न सककोमि पुत्तं मारेतुं । एवं मारेही'ति
पुत्तं पितुसन्तिकं पेसेसि । अथ सो'पि त मारेतुम'सककोन्तो एवमाह ।
वुत्त'हि -

तायन्ति पितुनो दुक्खं पुत्ता पुत्ता'ति कित्तिता ।
पितु दुक्खं सुखं पुत्ता दायादा होन्ति सब्बदा ॥

तस्मा मे सदिसं पुत्तं पित्तकं मञ्जुभासनं ।
न सककोमि अहं भद्दे जीविता तं विद्योजितुं ॥

अयसंच अकित्तिच पप्पोति पुत्त घातको ।
पाणातिपात्त कम्म'म्पि कामं सो फुसते वरो'ति ॥

एवंचपन वत्वा सो त्वमेव तव पुत्तं मारेही'ति पेसेसि । एवं
तेन वृत्ते पुत्तस्स मारनुपायं परियेसन्ता एवमाहुंसु । अम्हे पनिमं
मारेतुं नसककोम । अम्हाकं पच्छागेहे महत्तो वम्मिको अत्थि । तस्मि
एको नागराजा पटिवसति । कुमारं तस्य पेसेस्साम सो तं डसित्वा
मारे'सती'ति । इच्छेते एसो लो उपायो एवा'ति धित्त्वा कुमारं
पक्कोसित्वा अञ्जनावलिवलयादीहि मण्डेत्वा तस्स हत्थे गेण्डुं ठपेत्वा
तात्त पच्छागेहे वम्मिक समीपं गत्वा कीला'ति पेसेसुं । ततो दारको
गत्वा गेण्डुकेन कीलन्तो वम्मिकविले गेण्डुकं पातेसि । अथ सो गेण्डुकं
गण्हिसामी'ति वम्मिक सुसिरे हत्थं पवेसेसि । ततो सप्पो कुण्डिक्खा सुसू'ति
सदं करोत्तो महत्तफणं कत्वा बिलतो सीसं उक्खपित्वा ओलोकेन्तो अट्टासि
कुमारस्स हत्थतो परिगलितपासं धिय । अयस्स कुमारो किञ्चि अजानन्तो
सप्पस्स गीवं दल्हं गण्हि । अयस्स मातापितुन्नं सद्धाबलेन नागराजा कुमा-
रस्स करतले अट्टं स इच्छादायकं कण्ठमणिरत्तणं पातेसि । कुमारस्स
मातापितरो द्वारं निस्साय ठिता तस्स किरियं ओलोकेत्ता । तं मणिरत्तणं
दिस्वा सोधं पन्त्था पुत्तं उक्खपित्वा हृष्यतो मणिरत्तणं गण्हिसु । ततो

ते तं मणिरतनं परिसुद्धासने ठपेत्वा उपचारं कृत्वा अम्हाकं इदंस्वि-
दच्छेया'ति अञ्जुक्किरिसु । अथ ते मणिरतनानुभावेन गेहद्वारे महंशं
मण्डपं कारेत्वा वितानादिना मण्डपं अलङ्कारित्वा भिक्खुनं आसनानि
पञ्जापेत्वा ते सट्टिमत्ते भिक्खू निसीदा पेत्वा महादानं अदंसु । ततो
नगरवासिनो मणिरतनानुभाव सुत्वा सन्नपत्तिसु । अथ ते तिसं मण्डके
असतो सद्धानेन मणिरतनस्स लाभं पकासेत्वा इमंहि दानथाये'व
परिषच्चजामा'ति एकस्मिं ठाने पत्तित्वा पेत्वा तेनानुभावेन यावजीवं दानं
ददन्ता सील रक्खन्ता आयुपरियोसाने देवलोके निव्वत्तिसू'ति ।

छेत्थान पेमं अपि अत्रजेसु,
बदन्ति दानं इथ मानुसे'वं ।
न वदाति को नाम नरो समिद्धो;
दानंहि दानस्स फलं सरन्तो'ति ॥

पुत्तावत्थुं सरामं ।

Dhamma.Digital

तेभातिकमधुवाणिजकानं वस्थुम्हि अयमानुपुम्बोकथा

अतीते किर बाराणसियं तेभातिका एकतो ह्रुवा मधुं विक्किणन्ता पुत्तादारे पोसेम्हि । ततो तेसु एको पच्चत्तं वग्त्वा मलयवासीनं ह्रुयतो मधुं किणित्वा गण्हाति । एको गहित गहितं मधुं नगरं आहरति । एको तेन आहटाहटमधूनि बाराणसियं निसीदित्वा विक्किणाति । तस्मिं समये वग्धमादनपब्बते एको पच्चेकबुद्धो वणरोगेनातुरो अहोसि । अथ-
उत्तरतो पच्चेकबुद्धो तस्स मधुना फासु भविस्सती'ति जग्त्वा वग्ध-
मादनपब्बतेयेव ठितो चीवरं पारुपित्वा आकासेनागग्त्वा नगरद्वारे ओत्तित्वा कथं मधुं लभामी'ति ओलोकेत्तो अट्टासि । तदा तस्मिं परकुले भति क्त्वा जीवमाना एका चेटिका घटमादाय उदकत्थं तित्थं गच्छन्ती । मग्गा ओक्कम्म घटं ठपेत्वा वग्धित्वा एकमत्तं अट्टासि । तदा पच्चेकबुद्धो भगिनी ! एत्थ भिक्खाय चरन्तानं कतरम्मि ठाने मधुं लभन्ती'ति पुच्छि । सा तस्स कथं सुत्वा मधुं आपणस्स पञ्जायनट्टाने ठत्वा हत्थं पसारत्वा एस भग्गे मधुं आपणो'ति दहसेत्वा यज्जायं पच्चेकबुद्धो आपणतो मधुं नलभति मम निवत्थवत्थकं दत्त्वा'पि मधुं दत्तामी'ति चिन्तेत्वा ओलोकेत्ती तत्थे'व अट्टासि । अथ पच्चेकबुद्धो अनुपुब्बेन विवरन्तो मधुं आपणं सम्पापुणि ततो कुटिम्बको तं दित्वा ह्रुयतो पत्तां गहेत्वा आघारके ठपेत्वा मधुघटं आदाय पत्तास्स उपना-
मेत्तो सहसा निवकुज्जि । ततो मधुं पत्तां पूरेत्वा उत्तरन्तो पुन भूमियं पग्घरि । तं दित्वा सोमनस्सो वाणिजो एव पत्थनमकासि ।

वृत्तां हि महावसे:-

तत्थ पत्तास्स बुद्धस्स वाणिजोसो पत्तादत्त्वा ।
विस्सम्बयन्तो मुखतो पत्तापूरं मधुं अदा ॥

पुण्यं च उप्पसीतं च पतितं च महीतले ।
 दिग्वा मधुं पसन्नो सो एव पणिवही तदा ॥
 जम्बुदीपे एकरज्जं वानेमा'नेन होतु मे ।
 आकासे योजने आणा भूमियं योजने'तित्त्वं ॥

एवं अपन वरदा पत्तां अदासि पच्चेकबुद्धो पत्तां पटिग्गहेस्वा
 तस्स्ये'ष ठितो ।

इच्छितं पत्थितं तुय्हं छिप्पमे'व समिज्जतु ।
 पूरेणु चित्तासकप्पा चरवो पण्णरसो यथा ॥
 इच्छितं पत्थितं तुय्हं सबबमेव समिज्जतु ।
 पूरेणु चित्ता संकप्पा मणिजोत्तरसो यथा'ति ॥

वरदा मज्जलं वड्ढेस्वा अगमासि ।

अयत्तरामगे ठिता घट चेटिका पच्चेकबुद्धा'भिमुखं गग्गवा
 मधुं लभित्थ भन्ते'ति ? पुच्छि । तेन लब्धं भगिनी'ति वुत्तो किं वरदा
 सो अदासो'ति पुच्छि । पच्चेकबुद्धो सब्बं कथेसि । सा तं सुत्वा थोकं
 भन्ते इधे'व होष दासिया अनुग्गहत्थाया'ति । सीघ गेह गग्गवा निव-
 त्थपिलोतिका अत्तानो साटकं धोविरवा अग्गरिस्वा चुम्बटकं कत्वा
 पच्चेकबुद्धस्स अदासि । वदा सो भन्ते मधुदायको सकल जम्बुदीपे
 एकरज्जं कारेति । तदा'हं तस्स अगमहेसि सवेय्यंति वरदा परयनं
 करोमि एवमाह -

यदा ते मधुदो भन्ते भूमजो होति भूतले ।
 तस्स हेस्सं वता भन्ते पिपा अगमहेसिका ॥

सुळपाच्च सुवाणीच्च सुयसा सुवत्तता सुभा ।
 अस्सं तस्स पिपा चाय मत्तावा इच्छिवासवा'ति ॥

मित्रा अबिदूरे अञ्जतरं चण्डालगामं सध्याय गच्छन्ती जेटुक चण्डालस्य
 गेहतो अबिदूरे निग्रोधो अस्थि इतिस्मि रुक्मे अधिवरथायदेवताय इतो
 एहि सुमने'ति वदन्तिया सद्ं सुत्वा तस्सा समीपं गता । देवता अत्तनो
 आनुभावेन एकं साल निम्बिणित्था एत्थ वसाही'ति पादासि । सा तसाल
 पाविसि । एतदिवसेयेव सा पुत्तं विजायि । सा तस्स निग्रोध देवताय
 परिगृहितत्ता निग्रोधोत्वेव नामं अकासि । जेटुक चण्डालो दिट्ठ दिव-
 सतोप्पभुति तं अत्तनो सामघीतरं विय मञ्जमानो निव्वद्ध वट्टं
 पट्टपेसि । राजघीता तस्य सत्तावत्सानि वसि । निग्रोध कुमारो'पि सत्ता-
 वत्सिको जातो । तदा महारुणत्थेरो नाम एको अरहा दाचकत्थस हेतु-
 सम्पव दिस्वा विहरमानो सत्तावत्सिको'दानि दारको । कालो नं पब्बाजेत्तुं'ति
 वित्तेत्वा राजघीताय आशोचापेत्वा निग्रोध कुमारं पब्बाजेसि । कुमारो
 खुरगोयेव अरहत्तं पापुणि ।

तेन वृत्तं महावसे:-

तं महावरुणो थेरो तवा विस्वा कुमारकं ।
 उवनिस्सय सम्पन्नं अरहा पुच्छि मातरं ;
 पब्बाजेसि खुरगो सो अरहत्तमपापुणो'ति ॥

सो किर एकदिवसं पातो'व सरीरं पटि जग्गित्वा आचरि-
 युञ्जाय वत्तं कश्वा पत्ताचीवरमादाय मातु उपासिकाय गेहद्वारं गच्छामो'ति
 निक्खमित्त्वा मातुनिवासनट्टानत्थस दाक्खिण द्वारेन नगरं पविसित्त्वा नगर-
 मज्जेन गम्त्वा पाचीन द्वारेन निक्खमित्त्वा गन्तब्बं होति । तेनच समयेन
 असोको धम्मराजा पाचीनदिसाभिमुखो सीहपञ्जरे चञ्चुमसि । तं खणयेव
 निग्रोधो राजञ्जणं सम्पापुणि । सन्तिध्दियो सन्तमानसो युगमत्तं पेक्खमानो
 इरियापथ सम्पन्नो दिस्वा यितस्स एत्त'दहोसि । अयं जानो सब्बो'पि
 विक्खित्तचित्तो भत्ता मिय पटिमाणो अयं पन दहरको अबिक्खित्तो
 अत्तिवियस्स आलोकितं विलोकितं सम्मिञ्जनपसारणं च सोभति अद्दा

एतत्सम्भन्तरे लोकुत्तरघम्मो भविस्सतो'ति रञ्जो सहस्रसनेने'व सामणेरे
चित्तं पसीदि । पेमं सण्ठहि । कस्मा ? पुब्बे किं पुञ्जकरणकाले रञ्जो
जेट्टकभाता वाणिजको'यं ।

पुब्बेन सघ्नवासेन पञ्चुप्पन्न हित्तेनवा ।
एवं तं जायते पेमं उप्पलं'व यथोदके'ति ॥

अथ राजा सञ्जात पेमो सम्बहुमानो सामणेरं पक्कोसथा'ति
अमच्चे पेसेसि । अतिचिरायन्ती'ति पुन द्वे तयो पेसेसि । तुरितं
आगच्छत्'ति सामणेरो अत्तानो पकतिया एव अगमासि । राजा पति-
रूपासनं जत्वा निसीदथा'ति आह । सो इतो चित्तोच विलोकेखा
नस्थि'दानि अञ्जो भिक्खू'ति समुत्सित सेतच्छत्तां राजपल्लङ्कं उप-
सङ्कमिस्वा पत्तां गहनस्थाय रञ्जो आकारं दस्सेसि । राजा तं पल्लङ्कं
समीपं गच्छन्त एव दिस्वा चित्तेसि अज्जेव'दानि अयं सामणेरो इमस्स
गेहसस सामिको भविस्सती'ति । सामणेरो रञ्जो हत्थे पत्तां दत्वा पल्लङ्कं
अभिरुद्दिस्वा निसीदि । राजा अत्तानो अस्थाय सम्पादितं सब्बं यागु
खज्जकभत्ता विकत्ति उपनामेसि । सामणेरो अत्तानो यापनमत्तामे'व सम्प-
टिच्छि । भत्त किच्चावसाने राजा आह । सथारा तुम्हाकं दिन्न ओवादे
जानाथा'ति । जानामि महाराज एक देसेना'ति । तात मट्ठम्पि नं
कथेही'ति साधु महाराजाति रञ्जो अनुरूपं घम्मपदे अप्पमादवणं
अनुमोदनस्थाय अभासि । राजा पन "अप्पमादो अमतपदं पमादो मच्चुनो
पदन्ति" सुत्वा व अञ्जातं तात । परियोसापेही'ति आह । सामणेरो अनु-
मोदनावसाने द्वत्तिसधुवमत्तानि लभित्वा पुनदिधसे द्वत्तिस भिक्खू गहेस्वा
राजन्तोपुरं पविसिस्वा भत्ताकिच्चम'कासि । राजा अञ्जे'पि द्वत्तिस
भिक्खू तुम्हेहि सद्धि स्वे भिक्खं गण्हत्तू'ति एतेने'व उपायेन दिवसे
दिवसे षड्ढापेत्तो सट्टिसहस्सान ब्राह्मणपरिव्वाजकानं भत्तां उपच्छिदित्वा
अञ्जोनिवेसने सट्टिसहस्सानं भिक्खूनं निच्चभत्तां पट्टपेसि । निग्रोधत्थेय
एतेने'व पसादेन । निग्रोधत्थेरो'पि राजानं सपरिसं तीसु सरणेषु पञ्चसु

सोलेसु पतिट्टापेत्वा बुद्धसासने पोथुज्जनिकेन वसादेन अवलप्पसादं कत्वा पतिट्टापेसि । राजा'पि असोकारामं नाम महाविहारं कारापेत्वा सट्ठिसहस्रानं भिक्खूनं निच्चभत्तां पट्टपेसि । सकल जम्बुदीपे चतुरासीतिमानगरसहस्रेसु चतुरासीतिविहारसहस्रानि कारापेसि । तेन वृत्तां ।

चण्डालवादि बोसेन जातो चण्डाल गामके ।
पत्तानुमोदना पाका असेसोहि अनासवो'ति ॥

अयं निग्रोधत्थेरस्स कथा नयो ।

मधुदायकोपन वाणिजो देवलोकतो चवित्वा पुष्पपुरे राजकुले उप्पज्जित्वा पियदासो नाम कुमारो हुत्वा छत्तं उस्सापेत्वा सकल जम्बुदीपे एकरज्ज अकासि । कथं ?

बिन्दुसार राजस्स एकसत्तपुत्ता अहेसुं । ते सब्बे असोको अत्तना सट्ठि एकमात्तिकं तिस्सकुमारं ठपेत्वा घातेसि । घातेत्तो चत्तारि वस्सानि अनभिसित्तो'व रज्जं कारेत्वा चतुन्नं बस्सानं अच्चयेन तथा-गतस्स परिनिब्बाणतो द्विन्न वस्ससत्तानं उपरि अट्टारसमेवस्से सकल-जम्बुदीपे एकरज्जाभिसेकं पापुणि । अथ तं सकल जम्बुदीपे चतुरासीति नगरसहस्रे राजानो आगत्त्वा उपट्ठिहिस्सन्ति । तिण्णउत्तून अनुच्छविका तयो पासादा अहेसुं । एको महसप्पिको । एको मोरगोवो । एको मङ्गलो नाम । तेसु नेकनाटकसहस्रपरिवृतो पटिवसति ।

यास्स मधुआपनं दस्सेसि सा असन्धिमित्ता नाम देवच्छरपटि भागा राजघीता हुत्वा सट्ठिसहस्रानं इत्थीनं जेट्टिका धम्मासोक रञ्जो अगमहेसि अहोसि ।

अभिसेकानन्तरं तस्स इमा राजधियो आगता । पठवियाच हेट्ठा योजनप्पमाणे आणा पवत्तति । तथा उपरि आकासे अनोत्तत्त दहतो अट्टहि काजेहि सोलसपानीयघटे दिवसे दिवसे देवता आहरन्ति । यतो

सासने उप्पन्नसद्धो ह्रस्वा अट्टघटे भिक्खुसङ्घस्स अदासि । द्वे घटे सट्ठि
 मत्तानं तिपिटकभिक्खूनं द्वे घटे अगमहेसिया असम्भिमित्ताय । चत्तारो
 घटे अत्ताना परिभुञ्जि । देवता एवं हिमवन्ततो नागसता दन्तकट्टं
 सिनिद्धं मुदुकं रसवत्तं दिवसे दिवसे आहरन्ति । तेन रञ्जोष महे-
 सियाच सोलसन्नं नाटकसहस्रानंच सट्ठिमत्तानंच भिक्खुसहस्रानं देवसिकं
 दन्तपोणकच्चं निप्फज्जति । देवसिकमेवस्स देवता अगदामलकं
 अगदहरीटकं सुवण्णवण्णंच गम्धरससम्पन्नं अम्बवक्कं आहरन्ति ।
 छद्दन्तदहतो पञ्चवण्णं निवासनपारुपनं पीतकवण्णं हस्थपुञ्छनकपट्टं
 दिग्बच्चं पानं आहरन्ति । देवसिकमेवस्स अनुसेपनगम्धं पारुपनस्थाय
 असुत्तामयिकं सुमनपुप्फपटं महापहस्व अञ्जनं नाग भवन्तो नागराजानो
 आहरन्ति । छद्दन्तदहतोयेव उट्ठितस्स सालिनो नववाहसहस्रानि दिवसे
 दिवसे सुवा आहरन्ति । ते मूसिका निस्थसकानि करोन्ति । एकोपि
 खण्डतण्डुलो नाहोसि । रञ्जो सब्बट्टानेसु अयमेव तण्डुलो परिभोग
 गच्छति । करवीक सकुणा गच्छति । मधु मक्खिका मधुं करोन्ति ।
 कम्मरसालासु अञ्छा कूटं पहरन्ति । करवीक सकुणा आगम्त्वा मधुरस्सरं
 विकुजेत्ता रञ्जो बलिकम्मं करोन्ति । इमाह इद्धीहि समस्रापतो राजा
 एक दिवसं सुवण्णसङ्कलिक बग्घनं पेसेत्वा चतुस्रं बुद्धानं अधिगत रूप-
 दस्सनं कप्पायुकं महाकालं नागराजानं आनायित्वा सेतच्छत्तस्स हेट्ठा
 महारहे पल्लक्के निसोदापेत्वा अनेकसत्तवण्णेहि जलज थलज पुप्फेहि
 सुवण्णपुप्फेहिच पूजं कत्वा सब्बालङ्कारातिमण्डितेहि सोलसहिना-
 टकसहस्सेहि समन्ततो परिविखपित्वा अनन्त त्राणस्स ताव मे सट्ठम्मवर-
 चक्कवत्तिनो सम्मासम्बुद्धरूपं इमेसं अक्खीनं आपायं करोहीति यत्त्रा
 तेन निम्मिमतं सकलसरीरे विप्राकिण्णा पुञ्जप्पभावं निब्बत्तामीति
 अनुव्यञ्जनं पतिमण्डितं वत्तिसं महापुरिसलक्खणं सस्सिरोकत्ताय विक्क
 कमलुप्पलपुण्डरोकं मण्डितमिच्च सलिलतलं तारागणरंसिजालविसरं
 विप्फुरितं सोभासमुज्जलमिच्च गगनतलं नीलपीतं लोहितादिभेदं विचित्तं
 वण्णरंसिबीनद्धं व्यामप्पभापरिक्खेपखिलासिताय सञ्जाप्पभानुरागं इन्दधनु-
 विज्जुलतां परिविक्खत्तामिच्च कणकगिरिसिखरं नाना विरागं विमलं

केतुमाला समुज्जलित चारुमत्यकसोभनं नयन रसायनमिव च ब्रह्मदेव
मनुजनागयकखगणानं बुद्धरूपं पस्सन्तो सत्तदिवसानि अक्खिखपूजं
नाममकासि ।

राजा किर अभिसेकं पापुणित्वा तोणियेव सवच्छरानि बाहिर-
कपासण्ड परिगण्हि । चतुत्थे संबच्छरे बुद्धसासने पसीदि । तस्स पन पिता
विन्दुवारो ब्राह्मणभत्तो अहोसि । सो ब्राह्मणानंच ब्राह्मणजाति पासण्डानंच
पण्डरङ्गपरिव्वाजकानंच सट्टिसहस्रसमत्तानं निच्चभत्तां पट्टेसि । असो-
कोपि पितरापवत्तितं दानं अत्तनो अन्तोपुरे तथेव ददमानो एक दिवसं
सोहपञ्जरे ठितो उपसमपरिबाहिरेन आचारेण भुञ्जमाने असयतिग्घिये
अबिनीत इरियापथे दिस्वा चिन्तेसि । ईदिसं दानं उपपरिक्खित्वा युत्त-
ट्टाने दातुं वट्टती'ति । एव चिन्तेत्वा अमच्चे आह गच्छथ भणे ! अत्तनो
अत्ततो साधु सम्मते समणब्राह्मणे अन्तोपुरं अतिहरथ दानं दस्सामी'ति ।
अमच्चा साधु देवा'ति रञ्जो पटिसुत्वा ते ते पण्डरङ्ग परिव्वाजका-
जीवकनिगण्ठादयो आनेत्वा इमे महाराजा अम्हाकं अरहन्तो'ति आहंसु ।
अथ राजा अन्तोपुरे उच्चावचानि आसनानि पञ्जापेस्वा आगच्छन्तू'ति
वत्वा आगतागते आह । अत्तनो अनुरूपे आसने निसीदथा'ति । एकच्चे
भट्टपीठकेसु एकच्चे फलकपीठकेसु निसीदिमु । तं दिस्वा राजा नत्थि
एतेसं अन्तो सारोति गत्वा तेसं अनुरूपं खादनीयं भोजनीयं दत्वा
उत्थोजेसि । एवं गच्छन्ते काले एक दिवसं सोहपञ्जरे ठितो निग्रोध-
सामणेरं दिस्वा तस्मिं गतेन पसादेन बुद्धसासने पसन्नो सट्टिसहस्रसमत्तो
पासण्डिये अपनेत्वा सट्टिसहस्रसमत्तो भिक्खू भोजेत्तो बुद्धसासने पसीदित्वा
असोकारामं कारेत्वा तथ ते वसापेन्तो एक दिवसं असोकारामे सट्टिस-
हस्रं भिक्खूनं दानं दत्वा तेसं मज्जे निसज्ज सङ्घं चतूहि पच्चयेहि पवा-
रित्वा इमं पञ्हुं पुच्छि । भग्ते भगवता देसितधम्मो नाम कित्तको होती'ति
महाराज ! नत्र अङ्गानि खण्धतो चतुरासीति धम्मकखण्धसहस्रसानी'ति
राजा धम्मे पसीदित्वा एकेकं धम्मकखण्धं एकेक विहारेण पूजेसामी'ति
एकदिवसमेव छन्नवृत्ति कोटिधनं विस्सज्जेत्वा अमच्चे आणापेसि । एक

मेकस्मिन्न नगरे एकमेकं विहारं कारेन्ता चतुरासीतिया नगरसहस्रेषु चतुरासीति विहार सहस्रानि कारापेथा'ति । सयंच असोकारामे असोकमहाविहारस्थाय कम्मं पट्टपेसि । सङ्खो इन्दुमुत्तथेरं नाम महिद्धिकं महानुभावं स्त्रीणासवं नवकम्माधिट्टायकं अदासि । थेरो यं यं न निट्टाति तं तं अत्तनो आनुभावेन निट्टापेसि एवं तीहि सबच्छरेहि विहारकम्म निट्टापेसि । एकदिवसमेव सब्बनगरेहि पणानि आगमिसु । अमच्चा रञ्जो आरोचेसुं । निट्टितानि देव चतुरासीति महाविहार सहस्रानो'ति अथ राजा भिक्खुसंघं उपसङ्कमिस्वा भग्ते ! मया चतुरासीतिविहार-सहस्रानि कारितानि घातुयो कृतो लच्छामो'ति पुच्छि ।

महाराज ! घातु निधानं नाम अस्थो'ति सुणोम । नपन पञ्जायति असुकट्टाने'ति राजाराजगहे चेतिय भिन्दापेस्वा घातुं अवस्सथो पटि-पाकतिकं कारापेथा भिक्खुभिक्खुणीयो उपासक उपासिकायो'ति चतस्सो परिस्सा गहेस्वा वेसालियं गतो । तत्रा'पि अलभित्वा कपिलवस्थुं गतो तत्रा'पि अलभित्वा रामगामं गतो । रामगामे नागाचेतियं भिन्दितुं नाहंसु । चेतिये निपठितकुदालो खण्डाखण्डं होति । एवं तत्रा'पि अलभित्वा, अल्लकप्पं पावं कुसीनारं'ति सब्ब चेतियानि भिन्दित्वा घातुं अलभित्वा पटिपाकतिकानि कत्वा राजगहं गत्वा चतस्सो परिस्सा सन्निपाता पेस्वा अत्थि केनचि सुत्तपुब्बं असुकाट्टने घातु निधानं'तिपुच्छि । तस्थेको बीसंवस्ससतिको थेरो असुकट्टाने घातुनिधानं'ति न जानामि । मय्हं पन पिता महत्थेरो मयि सत्तवस्सीक काले मालाचङ्कोटकं गाहापेस्वा एहि सामणेर असुक गच्छत्तरे पासाणधूपो अत्थि । तस्थ गच्छमा'ति गत्वा पूजेस्वा इमं ठावं उपघारेतुं वट्टति सामणेरा'ति आह । अहं एतमेव जानामि महाराजा'ति आह । राजा एतदेव ठाम'ति बत्वा गच्छे हरापेस्वा पासाणधूपं पसुंच अपनेस्वा हेट्टा सुघाभूमि अहस । ततो सुघाच दट्ट-कायोच हरापेस्वा अनुपुब्बेन परिवेन ओरुह सत्तरतनवालिकं असि-हस्थानिच कट्टरुपकानि सम्परिवत्तानि अहस । सो यवखदासके पक्कोसापेत्वा बलिकम्मं कारापेथा'पि नेव अन्तपस्सथो देवता नमस्समानो

अहं इमा धातुयो गहेत्वा चतुरासीति विहारसहस्रे निदहिस्त्वा सक्कारं करोमि । मा मे देवता अन्तरायं करोन्तू'ति आह । सक्को देवराजा चारिकं चरन्तो तं दिस्वा विस्सकम्मं आमन्तेत्वा तात असोक धम्मराजा धातुयो नीहरिस्सामी'ति परिवेणं ओत्तिण्णो गत्वा कत्थरूपानि नीहरापेहोति । सो पञ्चचूलकगामदारक वेसेन गत्वा रञ्जो पुरतो धनुकहत्थो ठत्वा हारेमि महाराजाति आह । हरताता'ति सरं गहेत्वा सन्धिहियेव विञ्जि । सक्कं विप्प किरियित्थ । अथ राजा आविञ्जने बग्ढकुञ्चिक मुद्धिकं गण्ह । मणिक्खन्धं पस्सित्वा अनागते दलिद्द राजानो इमं मणिं गहेत्वा धातूनं सक्कारं करो'तू'ति पण्णे अक्खरानि दिस्वा कुञ्जिस्वा मादिसानं पन राजूनं दलिद्दराजा'ति वत्तुं अयुत्तांति पुनपुनं घटेस्वा द्वारं विवरित्वा अन्तोगेहं पविट्ठो अट्टारस वस्साधिकानं द्विन्नं वस्स सतानं उपरि आरोपित दीपा तथेव पज्जलन्ति । नीलुप्पलपुष्कानि त खणं येव आहरित्वा आरोपिता विय पुष्कसत्थारो त खणं सन्धतो विय गन्धा तं मुट्ठत्तां पिसित्वा ठपिता विय अहेसुं । राजा सुवण्णपट्टं गहेत्वा अनागते पियदासो नाम कुमारो छत्तां उस्सापेत्वा असोको नाम धम्मराजा भविस्सति । सो इमा धातुयो विस्थारित्ता करिस्सतो'ति दाचेस्वा दिट्ठोहं अयेन महाकस्सपत्थेरेना'ति वत्वा वामहत्थं आभुजित्वा दक्खिण हत्थेन अप्फोटेसि । सो तस्मिं ठाने परिचरणक धातुमत्तमे'व ठपेत्वा सेस धातुयो सक्का गहेत्वा धातुघरं पुब्बे पिहितनयेमै'व पिदहिस्त्वा सक्का यथापकतियायेव कारेत्वा उपरि पासानं चेतिय पत्तिट्ठापेत्वा चतुरासीतिया विहारसहस्रेषु धातुयो पत्तिट्ठापेसि ।

अथेक दिवसं राजा विहारं गत्वा भिक्खु संघं वदिस्त्वा एक-
मन्ते निस्सिन्नो भन्ते छन्नवुत्ति कोटिघनं विस्सज्जेत्वा चतुरासीति
विहारसहस्रानि सचेत्तियानि कारापेत्वा अहं नदायादो अञ्जोको दाय-
दोति । पञ्चयदायको नाम त्वं महाराज । योपन अत्तनो पुत्तां च धोतरं च
पञ्चाजेति । अयं सासने दायदो नामा'ति एवं वुत्तो असोको राजा
सासने दायदभावं पत्थयमानो अविदूरे ठित महिद्दकुमारं दिस्वा

सखिलस्ससि तात त्वं पब्बजितु'ति आह । कुमारो पकतिया पब्ब-
जितुकामो एञ्जो वचनं सुत्वा अतिविय पामोज्जजातो पब्बज्जामि देव ।
मं पब्बाजेत्वा सासने दायादोहोया'ति आह । तेनच समयेन राजघीता
संघमित्ता'पि तस्मि ठाने ठिता होति । तं दिशवा आह त्व'म्पि अम्म
पब्बजितुं सखिलस्ससी'ति । साधु ताता'ति सम्पटिच्छि राजा पुत्तानं
मनं लभित्वा पहस्यचित्तो भिक्खुसंघं उपसङ्कमिस्वा भन्ते इमे दारके
पब्बाजेत्वा मं सासने दायादं करोया'ति सङ्घो एञ्जो वचनं सम्पटि-
च्छिवा कुमारं भोग्गलिपुत्तत्तिस्सथेरेन उपज्झायेन महादेवत्थेरेन आचरियेन
पब्बज्जापेसि । मज्झिमत्तिकत्थेरेन आचरियेन उपसम्पादेसि । सो उप-
सम्पदामालकेय'व सह पटिसम्भदाहि अरहत्तां पापुणि । सङ्घमित्ताय'पि
राजघीता आचरियाणी आयुपालत्थेरी नाम । उपज्झाया धम्मपालत्थेरी
नाम अहोसि ।

राजा पन अनेका कारेन बुद्धसासनं सोभेत्वा भोग्गलिपुत्त तिस-
त्थेरस्स साहायेन सट्ठिसहस्समत्तो दुस्सोले तित्थिये बुद्धसासन । उपपब्बा-
जेत्वा तत्तियधम्मसङ्गीति निट्ठापेसि । तस्मि किर समागमे भिक्खु
भिक्खुणीयो कित्तकानीति । वृत्तांहि:-

तस्मि समागमे आसुं असोति भिक्खु कोटियो ।

अहेसुं सत्तसहस्सानि तेसु खीणासवा यति ॥

नखुति सत्तसहस्सानि अहु भिक्खुणियो तंहि ।

खीणासवा भिक्खुणियो सहस्सं आसु तासु था'ति ॥

एवं सो असोको धम्मराजा सकलजम्बुदोपे अगगराजा हुत्वा
बुद्धसासनं सोभेत्तो विहासि । अयं पनेत्थ सङ्घेपो । विषारोपन
महावंसे वुत्तो'ति । वृत्तांहि:-

सम्पुण्णत्ता अयं तिससो चेतनायो मधुप्पदो ।

सब्बत्थ सब्बदा सब्ब सम्पत्ति'ममित्तभूणो'ति ।

मज्झिमो पन षाण्णजो अत्तनो पारवादिदोसेन परसमुद्दे लङ्कायं
निव्वत्ति । तस्सेव कथा पाटपाटि वेदि तब्बा ।

तम्बपण्णदीपे किर मुटसीवो नाम राजा सट्टिवस्सानि रञ्ज
कारेति तस्स पुञ्जपञ्ज । गुणोपेता अञ्जमञ्जं हितेसिनो दस पुत्ता
अहेसुं । द्वेच धीतरो । सब्बे ते समग्गा सम्मोदमाना बसन्ति ।
अथापरस्मि समये अमच्चा मुटसीवरञ्जे कालकत्ते देवानं पियत्तिस्स
कुमारं अभिसिञ्चिसु । अभिसेक समकालमेवस्स अनेकानि अच्छरियानि
अहेसुं । तानि पकासेत्ता महावंस कथाचरिया आहंसु ।

देवानं पियत्तिस्सोति विस्सुतो दुत्तियो सुतो ।

तेसु भातुसु सब्बेसु पुञ्जपञ्जाधिको अहो ॥

देवानं पियोत्तिस्सो सो राजासिपितु अच्चये ।

तस्साभिसेकेन समं बहुनच्चरियान'हु ॥

लङ्कादीपमिह सकले निधयो रत्तनानिच ।

अग्गतोठितानि उग्गग्ग्वा पठथीतल'मारुहं ॥

सङ्कादोप समीपमिह मिस्र नावागतानिच ।

तत्र जातानिच थलं रत्तनानि समारुहं ॥

छात पब्बतपादमिह तिस्सोच वेलु यट्टियो ।

जाता रथपत्तोदेन समाना परिमाणतो ॥

तासु एका लता यट्टि रजताभा तहि लता ।

सुवण्णवण्णा रुच्चिरादिस्सत्ते ता मनोरमा ॥

एका कुसमयट्ठीसु कुसुमानि तहि पन ।

नानानि नानावण्णानि दिस्सभ्भे'ति फुठानिच ॥

१ अहोसि मुटसीवस्स दसपुत्तेसु पुञ्जवा ।

एका सकुण्यद्वितु तर्हि पक्खिणिगा बहू ।
नानाव नानावण्णाच सजीवा विव विस्सरे ॥

हयगज रथामल कया व लयङ्गुलिवेठका (चेव) ।
ककु घफला पाकत्तिका इच्चेता भट्टजातिया ॥

मुत्ता समुद्दा उगग्ग्वा तीरे वट्टि विवट्टिता ।
देवानं पियत्तिस्सस्स सब्बं पुञ्जविज्जहितं ॥

इश्वनीलं वेलुरियं लोहितञ्जु मणी'चिमे ।
रतनानि पने'तानि मुत्ता ता ताच पट्टियो;
सत्ताहडमत्तरेये'व रञ्जो सत्तिकमाहकंति ॥

तेनच समयेन देवानं पियत्तिस्समहाराजाच असोको घम्मराजाच
अदिट्टसहाया होगित । तस्मा सो एतानि रतनानिच अञ्जानि बहूनि
उपायनानि मम सहायस्स देया'ति घम्मासोक महानरिन्दस्स पण्णाकार-
स्थाय पेसेसि । सो'पि तं दिस्वा पसीदिस्वा पञ्चराजककुषभण्डानिच
अञ्जं च बहूपण्णाकारं च अभिसेकत्थाय पेसेसि । मय्हं सहायं अभिसेकं
करोन्तू'ति । न केवलञ्चेतं आमिसपण्णाकारं । इमं किर घम्मपण्णा-
कार'पि पेसेसि ।

अहं बुद्धं च घम्मं च सङ्गं च सरणं गतो ।
उपासकत्तां वे देसिं सवयपुत्तस्स सासने ॥

इमेसु तीसु वत्थूसु उत्तमेसु बहत्तम ।
चित्तां पसादयित्वान सद्धाय सरणं वजा'ति ॥

अमच्चा पुन सङ्क'मागम्म राजानं अभिसिञ्चिसु ।

तेन खो पन समयेन मोगलिपुत्तत्तिस्सत्थेरो कत्थ नुखो अनागते
सासनं सुप्पत्तिट्ठितं भवेय्या'ति उपपरिवक्खन्तो पञ्चगित्थे सुप्पत्तिट्ठितं

भविस्सतो'ति जत्वा ते ते थेरे तत्थ तत्थ पेसेत्वा महामहिन्दथेरं
 गन्त्वा तम्बपण्णदीपं पसादेही'ति नियोजेसि । सक्कोच देवानमिन्दो
 महामहिन्दथेर उपसङ्कमित्वा कालकतो भन्ते मुट्ठीवो राजा । इदानि
 देवानं पियतिस्स महाराजा रज्जं कारेति । सम्मासम्बुद्धेनच तुम्हे
 व्याकता अनागते महिन्दो नाम भिक्खु तम्बपण्णदीप पसादेस्सती'ति ।
 तस्मातिह खो भन्ते कालो दीपवरं गमनाय अहं'पि सहायो भविस्सा-
 मो'ति । थेरो तस्स वचनं सम्पटिच्छित्वा अत्तसत्तमो चे'टियपव्वतविहारतो
 वेहासं उप्पत्तिवा अनुराध पुरस्स पुरत्थिम दिसाय मिस्सक पव्वते
 पत्तिट्ठीहि । य एतरहि चेतियपव्वतोतिपि सञ्जानांस्ति तदा तम्बपण्णयं
 उस्सवदिवसो होति । राजा छणं करोथा'ति अमच्चे आणापेत्वा चत्तालोस
 सहस्सपुरिसेहि परिवारितो नगरम्हा निवत्तमित्वा मिस्सक पव्वतं पायासि
 मिगवं कीत्तितुकामो । अथ तस्मिं पव्वते अधिवत्था एका देवता रञ्जो
 थेरे दस्सेस्सामो'ति रोहित मिगवण्णन अविदूरे तिणपण्णानि खादमाना
 विद्य चरति । राजा अयुत्तां दानि पमत्तां विज्जितुं'ति जीयं षोठेसि ।
 मिगो अम्बत्थल मगं गहेत्वा पलायितुं आरभि । राजा त अनुबन्धतो
 अम्बत्थलमेव अभिरुहि । मिगो'पि थेरानं अविदूरे अन्तरधायि । महिन्द-
 थेशो राजानं अविदूरे आगच्छन्तं मं ये'व राजा पस्सतु । मा इत्तरे'ति ।
 अधिट्ठीहत्वा तिस्स ! तिस्स ! इतो एट्ठी'ति आह । राजा तं सुत्वा
 चिन्तेसि । इमस्मिं तम्बपण्ण दीपे जातो मं तिस्सो'ति नामं गहेत्वा
 आलपितुं समत्थो नाम नत्थि । अयं पन छिन्नभिन्न पटवरो भण्डु कासाव
 वसनो मं नामेनालपति । कोनुलो'यं भविस्सति मनुस्सो अमनुस्सो
 था'ति ।

थेरा आहः—

समणा मयं महाराज धम्मराजस्स सावका ।

समे'व अनुकम्पाय जम्बुदीपा इधागता'ति ॥

राजा धम्मासोक नरिन्देन पेसितसासनानुसारेण अनुस्सरमानो
अय्यानुखो आदत्ताति तावदेव आयुधं निक्खिपित्वा एकमन्तं निसीदि ।
सम्मोदनीयं कथं कथयमानो सारणीय कथं कुरुमानो । तस्मिं तानि'पि
चत्तालीसपुरिससहस्रानि आगन्त्वा तं परिवारेसुं । तदा थेरो इतरेपि
जने दस्सेधि । राजा दिस्वा इमे कदा आगता'ति पुच्छि । मयासद्धि-
ये'व महाराजा'ति । इवानि पन जम्बुदोपे अञ्जे'पि एवरुषा समणा
सन्ती'ति । महाराज ! एतरहि जम्बुदोपो कासावपज्जोखो इस्सिवात्-
पटिवातो । तस्मिं -

ते बिज्जा इद्धिप्पत्ता'च चेतोपरिञ्ज कोविदा ।

खीणासवा अरहन्तो बहू बुद्धस्स सावका'ति ॥

राजा तं सुत्वा पसन्नो अहोसि । अथ थेरो रुक्खापमादिना तस्स
पञ्जावेय्यत्तियं त्रत्वा धम्मं देसेसि । सनरामरेहि साधुकारं कारयमानो ।

तेन वृत्तां:-

पण्डितो'ति विदित्तवान् च्चुत्तहत्थि पदोपमं ।

सुत्तन्तं देसयि थेरो महोपस्स महामतो ॥

देसना परियोसाने सो सद्धि तेहि नरेहि सो चत्तालीससहस्रेहि
सरणेषु पतिट्ठही'ति । अथस्स राजा स्वे भान्ते ! मम गेहे भिक्खु णण्ह-
था'ति याचिस्वा गन्त्वा नगरं च राजगेहं च अलङ्कृत्वा थेरे निसीदापेत्वा
पणीतेनाहारेण परिवसित्वा अनुलादेविप्पमुखाहि ता'हि पञ्चसत इत्थीहि
सद्धि एकमन्तं निसीदि । अथ थेरो धम्मरतनवस्सं वस्सापेसि । ततो
ता पञ्चसत इत्थियो सोतापत्ति कलं पापुणिसु । ततो हत्थिसालाय सहस्रं
नन्दनवने सहस्रं'ति एवं दुत्तिय दिवसे अड्ढतेय्यानि पाणसहस्रानि
सोतापत्ति फले पतिट्ठापेसि । ततिय दिवसे अड्ढनवप्पमाणं पाणसहस्रं'ति
एवं अनेकसतानं अनेकसहस्रानं अनेकसतसहस्रानं धम्मामत्तं पायेसि ।

वृत्तांहिः-

महामहिम्बसुरियो लङ्कावेहास मण्कगो ।
बोधनेयम्बुजे'कासि विकासं धम्मरंसिना ॥

महामहिम्बचग्दो सो लङ्कावेहासमण्कगो ।
बोधेसि धम्मरंसीहि वेनेयकुमुदाकरे ॥

महामहिम्ब मेघो सो वस्सं धम्मम्बु वृट्टिया ।
साधूनं चित्त बोजेसु जनेसि कुसलं कुरे'ति ॥

अथ राजा सुमणसामणेरेन धम्मासोकस्स हस्थतो सम्मासम्बुद्ध परिभुत्त पत्तपूर धातुयोच सककस्स सत्तिका दक्खिनवत्तक धातुंच आह-
रपिस्वा चेत्तियपब्बते थूपं आदि कत्वा सकललङ्कादीपे योजने योजने
थूपानि कारेत्वा दक्खिणवत्तक धातुं निदिहत्वा थूपासामथूपंच पत्तिट्ठापेसि ।
अथ सङ्घमित्ताय थेरिया आनीतं जयमहाबोधिनी दक्खिणमहासाखं
पत्तिट्ठापेत्वा पूज कारेसि । सब्बो पणे'स्य कथा विस्थारो महाबंसतो
वेदितब्बो ।

पारवादिक् दोसेन जातेवं परसागरे ।
पत्तानुमोदना एवं लङ्काय भासि इस्सरो ॥

पापस्मि एवं फलती'ति मग्गवा,
अग्गवान पुञ्जस्स फलं इवन्ति ।
भो ! घोविसो कुब्बथ पुञ्ज कम्मे;
ग्गवान ये यत्थ न सोचयस्ती'ति ॥

ते भातिक मधुवाणिजकानं वत्थुं अट्टमं ।

बोधिराज धीताय बत्थुम्ह अयमानुपुब्बो कथा

भगवतो परिनिव्वुते लङ्कायं सासने सुप्पतिट्ठिते तस्य हकुरेलो'ति
 एको ग्रामो अहोसि । तस्येका दारिका ग्रामदारिकाहि सद्धि तस्य तस्य
 कीलन्ति । विहरति । तदा ग्रामसमीपे महासोभं होति । तस्येको मरु-
 तरुखो संबदा पालिफुल्लो'व तिट्ठति । मनुस्सा बुद्धपूजनस्यं पुष्फानि
 विचिण्णता उदकं ओगहेत्वा रुक्खअभिरुद्ध पुष्फानि ओचिणन्ति ।
 कुमारिका ते दिग्वा मनुस्सा सुखेण गम्भा पुष्फानि ओचिनन्तु'ति
 एकं सुवल्पालि भद्दण्डकं आहरित्वा सेतुं कस्वा ठपेसि । ततो पट्टाव
 मनुस्सा तेनगम्भा पुष्फानि ओचिणन्ति । अथ सा ततो चुता तेनेव
 कुसलकम्मेन जम्बुदीपे पाटलिपुत्तनगरे सोमदत्त रञ्जो धीता हुत्वा
 निव्वत्ति । उत्तमरूपधरा देवच्छरपटिभावा अहोसि । मातापितरोपन'स्सा
 बोधि राजकुमारिकाति बोहरिस्सु । पुब्बे कत सेतुं आनुभावेन तस्सा
 सुवीरको नामे'को आकासवामी सिग्धवपोत्तको निव्वत्ति । राजधीतु-
 यापन पिता बुद्धमामको धम्ममामको सङ्खमामको हुत्वा महत्तं पुञ्जं
 पसवन्तो सिग्धवपोत्तकं दिग्वा पुञ्ज करणस्स मे सहायो लद्धोति
 तुट्टमानसो अस्सं अभिरुहिस्वा दिवसस्स तिवल्लत्तुं गम्भा महाबोधि
 वन्दति । राजधीता नं दिग्वा पितुसन्तिकं पग्वा अभिण्हं तात कुहि
 गच्छसी'ति पुच्छि । राजा नकिञ्च कथेसि । अथ सा पुनप्पुनं पितरं
 निबग्धन्ति पुच्छि । ततो राजा तस्सा विकरन्तो एवमाह ।

अग्हाकं भगवा पुब्बे पूरेस्तो वसपारमि ।

अवासि सीसरग्गविख मंसं जीवितमेवञ्च ॥

पुत दारेच रञ्जेच पत्वा पारमि मत्थकं ।
अनप्पकप्पकोटीनं खेपे त्वा कपिलह्वये ॥

सवकराजकुले जातो लोके अप्पट्टिपुग्गलो ।
सम्पत्त चक्कवत्तितां पहन्त्वान नराधिपो ॥

दिस्वा निमित्ते चतुरो निवखम्म अभिनिवखमं ।
बोधिमूलमुपागम्म विसिन्नो वजिरासने ॥

सहस्सन्नाहं मापेत्था नानायुध समाकुलं ।
महा भीतिकरं वेसं काल पब्बत सादिसं ॥

मापेत्वान समारुह्ण गिरिमेखलवारणं ।
मारसेनं समानेत्वा आगतं मकरद्वजं ॥

पारमिता बलोने'तं मारसेनं पलापिय ।
पत्था'सिनो किलेसारि सहस्सं घातयोजिनो,
नयनं सुजलसेकेहि सत्ताहं जिन सेवितं ॥

पूजितं देव ब्रह्मेहि सिद्धोरगनरादिहि ।
बन्दितुं जयबोधि तं गच्छामिसत्ततं अहं ॥

उपासति सदा गन्त्वा यो नरो बोधिपादपं ।
गन्धोदबोपधूषादि माना पूजाहि साधुकं ॥

सनरो निरामयो होति पच्चत्थेच परत्थच ।
पूजितो मानितो होति दीघायु वलदा सुखि ॥

तदर्थं पत्न्यन्तेन अर्थकामेन जन्तुना ।
उपासन्तियं सहाय निश्चं तं बोधिपादपति ॥

तं सुखा कुमारीका पीतिया फुटसरीरा पितरं वदित्वा
अहम्पि तात वच्छामीति भाह । राजा पनस्ता उपह्व भयेन गमनं
न इच्छि । ततो सा यावततियं पितरं याचित्वा रञ्जो अनुञ्जाता ।
ततोपट्टाय पितरा सद्धि सिध्दवमारुह्य बोधि वदितुं सततं पच्छति ।
अवापवभागे राजा भरणमञ्चे निपन्नी चित्तेसि धीता मे निरन्तरं
बोधि उपट्टानं गच्छति । सतिस्सा अनागते यं किञ्चि भयं उप्पज्ज-
मानं ततो उप्पज्जति । तस्य मे किं कासञ्चति । ततो सिध्दवं
अवकीसापेत्वा तस्स सण्णमूले मत्तेन्तो एवमाह । तात मम धीता अभिण्हं
तव सहायं कर्त्वा बोधि वदितुं गच्छति । तस्यस्सा यं किञ्चिभयं भवेय्य
तं नप्पतिरूपं । तस्य गमनागमने मम धीतरं रक्खेय्यासीति तस्स धीतरं
पटिपादित्वा कालमकासि । ततो राजधीता पितु सरीरकिञ्च कारेत्वा
दिवसस्स तिक्खत्तं अस्स मभिरुह्य बोधि उपट्टानं गच्छति । मनुस्ता
पनस्ता रूपसम्पित्ति दिक्खा विहित मानसा राजारह वत नो इदं
पण्णाकारं दिट्ठं । गत्त्वा रञ्जो आचिक्खिस्साम । अप्पेवनाम राजा
सो किञ्चिनो ददेय्याति चित्तेत्वा रञ्जो सन्तिकं गत्त्वा वदित्वा ठिता
एवमाहसु ।

बोधिमण्डं समागम्म अभिण्हं तुट्ठमानसा ।
वन्दन्ति याति कञ्जेका विण्जूव सिरिधा जलं ॥

नील धोम्मल्ल मारा सा विसालायत लोचना ।
सोण्णदोला मसवणा सामा सुभ पयोधरा ।

सतरंसीहि सन्मिस्स सञ्झाब्बुव समाधरा ।
तुङ्गनासा नील भमु हास भासा मनोररा ॥

इदिसं नो महाराज 'द्विट्ठुपुब्बं कुवाचनं ।
एहि तस्सा सिंदिदेव बोधिमण्डमिह दक्खसी'ति ॥

तं सुत्वा राजा सवणसंसगोनेव ताय पटिवद्धचित्तो चतुरंगिति
सेनं गहेत्वा राजघोतरं बोधिवन्दनस्थाय आगतकाले बहिषाकारे सेनं
परिक्खिपापेत्वा गणहथे तं ग्ति । मनुस्से नियोजेसि । ततो सेनापि तं
गहणसज्जा अट्टासि । राजघोता ते दिस्वा सीधं सिग्धवं उपसङ्क-
मित्वा तस्स पिट्ठियं निसिन्ना पण्हयासञ्जं अदासि । सो तं गहेत्वा
वेगेन आकासं पक्खमिद । सा पन दुन्निंसिन्नभावेन अस्सस्स वेगं सम्घारे-
तुमसक्कोन्ति । अस्सपिट्ठितो परिगलि । सिग्धवो राजघोतरं पतमानं
दिस्वा राजोवाचं सरमानो वेगेनागत्त्वा तस्सा केसे डसिस्वा उक्खपिस्वा
पतमानाय तस्सा पिट्ठि दस्वा निसीदापेस्वा आकासेन तं नेस्वा पाटलिपुत्ता
नगरेयेव पतिट्ठापेसि ।

तिरच्छानगतापेवं सरन्ता उपकारकं ।
नजहस्ती'ति मन्त्वान कतञ्जू होस्तु पाणिमो'ति ॥

ततो पट्टाय सा पुञ्जकम्मं कत्वा सगपरायना अहोसी'ति ।

यो यं बुद्धिदं यति मन्दनेन;
सम्पूजितं पूजयते सपञ्जो ।
सभोगवा होति अतीतको च;
सब्बत्य सो होति पसत्थरूपो ॥

बोधिराजघोताय वत्थुं नवमं ।

कुण्डलिया वस्युम्हि अयमानुपुञ्जीकथा

लङ्कादीपे रोहणजनपदे महागामो नाम अहोसि । तस्य तिस्र-
 विहारं नाम अनेकसतभिक्षुहि समाकिण्णं अनेकपरिवेण पत्तिमण्डितं
 निट्टारं अहोसि । तस्यैको तिस्रो नाम सामणेशो पटिवसति । सो
 एकस्मिं समये जलपद चारिकं चरन्तो पासाणवापिणामे भिक्षुं चरित्वा
 यापनमत्तां भत्तां सत्पिना सद्धिं लभित्वा निक्खम्म गामद्वारं पत्वा महा-
 गामाभिमुखो गच्छन्तो मनुस्से बदकफासुकट्टानं पुच्छित्तेहि भन्ते ! तुम्हाकं
 अभिमुखे अविदूरद्वाने ककुवदकन्दरं नाम सद्दमानं सोतलोदकं घवल-
 बालुकातले तस्य तुम्हे गत्त्वा नहारवा सोतल्लयाय बालुकातले निसिन्नो
 भक्तकिच्चं कत्वा गच्छथाति वृत्तो सामणेशो साधूतिं वत्त्वा तस्य गत्त्वा
 फासकट्टाने निसिन्नो भत्तां भुञ्जितुमारभि । तदा एकेन वनकस्मिन्केन
 सद्धिं अरञ्जं गत्वा एका सुनखि तस्मिं कन्दरे एकस्मिं पद्मारद्वाने
 दारके विजायित्वा छातज्जत्ता पवेधमानगत्ता दारकानं समीपे निपत्ता
 सामणेशस पत्तो आहारगन्धं घायित्वा निपत्तद्वानतो वृट्ठाय पवेदमाना
 तस्स समीपं आगम्म नङ्गुट्टं बालेन्ति अट्टासि । सामणेशो तं दित्वा
 कम्पितं मानसो अत्तनो भोजनत्थाय वट्टितं पठमालोपं तस्सा पुरतो
 ठपेसि । ततो सा सोमनस्सा तं भुञ्जि । तं दित्वा तुट्टो पुनप्पुमं आलोपं
 करोत्तो तस्सा भत्तां दत्त्वा पत्तां धोवित्वा थपिकाय पक्खपित्वा अग-
 मासि । ततो सा सुनखी सामणेश गत्तेन पसादेन ततो चुत्ता जम्बुदीपे
 देवपुरा नगरे राजानं पटिच्च तस्स महेशिया कुच्छिम्हि पटिसिद्धि
 गणित्त्वा दत्तं मासच्चयेन मातुकुच्छित्तो निक्खामि । अथस्सा सिक्खामञ्जल
 दिवसे सम्पत्तो मातापितरो पनस्सा कुण्डलावत्ता केसत्ता कुण्डलाति
 नाममकंसु । सा अनुक्कमेन सोलस वस्सुद्देसिका अहोसि । तस्मिं किर

समये तस्सो सामणेरो महाबोधि वदिसामी'ति नावं अभिरूय्ह जम्बुदीपं
 गत्वा अनुपुब्बेन देवपुत्ता नगरं पत्वा सुनिवत्थो सुपाकतो युगमत्तादसो
 भिक्खाय वरत्तो महावीधि सम्पापुणि । राजधीता सीहपञ्जरं उग्घाटेत्वा
 अन्तरवीधि ओलोकेत्ति । भिक्खत्तं सामणेरं दिस्वा पुब्बसिनेहं पटिलभि
 तस्मि खणं तस्सा जातिस्सरत्ताणं अहोसि ।

सा किर पुब्बे भिक्खुनी हुत्वा पणसुच्चिया सद्धि पोत्थकंच
 पदीपियतेलंच दत्त्वा जातिस्सरा भवेत्थं'ति पत्थमं ठपेसि । ततो सा
 जाति अनुस्सरत्ति सामणेरेन अत्तानो कतूपकारं दिस्वा सोमनस्सा नं
 पक्कोसापेत्वा राजगेहे आसनं पञ्जापेत्वा तस्थ निसिन्नं नामगरस
 भाजनेन परिवसित्वा ओनीतपत्तापाणि सामणेरं उपसङ्कमिस्वा वग्गित्वा
 एकमन्तं निसिन्ना तेन सद्धि सत्त्वपन्ती एवमाह ।

न सञ्जानासि मं धोर ! पुब्बे'हं तव दासिका ।
 तेनाहं सुखिता भासि तस्मा त्वमसि इस्सरो'ति ॥

तं सुत्वा सामणेरो आह ।

नत्थि मे तादिसी दासी नसञ्जानामि तं अहं ।
 कासि त्वं कस्स वा धोता तं मे अब्बहाहि पुच्छिता'ति ॥

ततो सा तं सारापेत्ती आह ।

सारापेमि तुवं अज्ज यथा जानासि मं इसे ।
 बुज्जस्सु बोधितो'वानि मया जाति सरत्तिया ॥

पासाण वापिगामहि तच्चपणिह्ति रोहणे ।
 भिक्खित्त्वाम तुवं भन्ते यदा ककुवदकग्घरे ॥

निशीदित्वा त्वं भर्तां भुक्तकालं सरिस्सति ।
तवाहं सुनखी आसि विजाता लद्धगोचरा ॥

दारके खावितुं मय्ह मासन्ना खुवमीलिता ।
पवेघमानसग्गङ्गा अट्टासि तव सग्गिके ॥

दिस्वा लं मं तवा भग्ते ! वेघमानं बुभुक्खितं ।
खिन्नभत्तो तुवं हुरवा मम भत्तो न तोसयी ॥

तवाहं मुदुच्चित्तेन [चित्तां तयि पसावयि ।
तेनाहं पुञ्ज कम्मेन दुत्तिये अत्तसम्भवे ॥

इध राज कुले जाता सब्ब काम समिद्धिनि ।
चित्तप्पसावमत्तेन लोकनाथस्स सासने ॥

तवहु पढ्वजितस्सा'पि ईदिसा होन्ति सम्पदा ।
कीदिसं होति सम्बुद्धे पसादेन फलं अहो ॥

अञ्जानि पन किञ्चानि पहायात्तहिते रतो ।
अतग्घितो विवारत्ति सरातु रत्तनत्तय'ति ॥

एवं सामणेरेन कतूपकारं सारापेत्वा भग्ते ! तव दासिया अनुग्गहं पटिच्च इधे'व वसथा'ति विमग्गित्वा तेन सम्पटिच्चित्ते महत्तं विहारं कारापेत्वा सामणेरं आदि कत्वा अनेक भिक्खुसत्ते निमग्गित्वा विहारे वसापेत्वा सुलभं कत्वा चतुपच्चयेहि उपट्टापेसि । सामणेरो'पि सुनखिया दिन्नदानं अनुस्सरित्वा तुट्ठो बुद्धानुस्सति मनसि करोन्तो

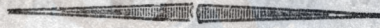
नचिरेने'व अरहतां पत्वा तस्मिन्ने'व विहारे वसन्तो आयुपरियोसाने
तथेव परिनिव्वायी'ति ।

तियद्धेसु तिलोकास्मि नत्थि वत्थुत्तयं बिना ।
सत्तान मज्जसिद्धत्थदायकं सुरपावयं ॥

कुण्डलिया वत्थुं दसमं ।

महासेन वग्गो चतुथो ।

एतःपता जम्बुदोपुप्पत्तिकथा समसा ।

Dhamma.Digital

प्रकाशकया मेगु सफूत

प्रकाशित ज्वी धुंकुगुः-

१. धर्मचक्र सूत्र (शब्दार्थ भावार्थ सहित)
२. बुद्ध भक्ति शतक (संस्कृत श्लोक, नेपाल भाषा व हिन्दी, शब्दार्थ भावार्थ सहित)
३. लोकनीति (नेपाल भाषा, नेपाली, हिन्दी स्वंगुलीसं शब्दार्थ भावार्थ सहित)
४. महोसध महा जातक (वर्मी भाषं नेपाल भाषाय् अनुवाद)
५. अम्बट्ट सूत्र (हिन्दी भाषं नेपाल भाषाय् अनुवाद)
६. महाचीन यात्रा (नेपाल भाषं हिन्दी भाषाय् अनुवाद)
७. महाचीन यात्रा (नेपाली अत्र दिका सुथ्री नारी मैत्रा)
८. रसवाहिनी प्रथम भाग (२० पु वाखं पालि नेपाल भाषाय् अनुवाद)
९. रसवाहिनी द्वितीय भाग (२० पु वाखं पालि नेपाल भाषाय् अनुवाद)
१०. विपस्सनादीपनी (वर्मी भाषं नेपाल भाषाय् अनुवाद)
११. धम्मपद अट्टकथा भाग - २

प्रकाशकया प्रतिभाय्ः-

१. आमगन्ध सूत्र (पालि भाषं नेपाल भाषाय् अनुवाद)

थाकूः- नेपाल सहकारी प्रेस लि., अँवहाल, काठमाडौं